

Metamorphosis -menetelmä

– Kaksisuuntaista kotoutumista katutanssiringissä sosiaalityön keinoin

Matti Martiskainen
Pro gradu -tutkielma
Syksy 2019
Sosiaalityö
Lapin yliopisto

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi:	Metamorphosis -menetelmä – Kaksisuuntaista kotoutumista katutanssiringissä sosiaalityön keinoin
Tekijä:	Matti Martiskainen
Koulutusohjelma/oppiaine:	Sosiaalityö
Työn laji:	Pro gradu -työ
Sivumäärä:	90 sivua, liitteet 10 sivua
Vuosi:	2019

Tiivistelmä:

Tämä on sosiaalityön teoreettisesti orientoitunut tutkimus, jossa pyritään vastaamaan lisääntyneeseen tarpeeseen kehittää uusia menetelmiä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Se liittyy TaideVaihe 2016–2018 -hankkeeseen, joka koostui useista yhteisötaiteellisista osaprojekteista. Katukulttuuriyhdistys Transcendent ry:n Metamorphosis työpajakokonaisuus jaettiin kahteen ryhmään: graffiti- ja katutanssisessioihin. Etsin tutkimuksessani perusteluja katutanssityöpajojen käyttöön kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäjänä sosiaalityöteollisin keinoin kiinnittäen erityistä huomiota katu- ja hip hop kulttuureille tyypilliseen rinki -traditioon. Yhdistän systeeminäkökulmasta ja hyvän kehän teoriasta johdettuja ideoita käytännössä toteutettavan työmenetelmän kehittämiseen ja suunnitteluun. Prosessini lähti liikkeelle olettamasta, että katutanssin ympärille kiinnittyvän toiminnallisen työpajan voidaan ajatella tuottavan hyvinvointia osallisilleen monin eri tavoin. Käyn läpi kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta olennaisia käsitteitä ja periaatteita, joista keskeisimmät ovat ihmisten välisten samaistumispintojen löytyminen, vuorovaikutuksessa oleminen, mahdollisuus persoonalliseen ilmaisuun, suhteiden syventyminen, luottamuksen kasvu ja emansipaatio. Edellä esitettyjä teemoja voidaan pitää olennaisina faktoreina ajankohtaisen ja merkittävän kotoutumisprosessin onnistumisen kannalta. Lopuksi kerron myös katutanssiaiheisistä yhteisötaiteellisista työpajoista, jotka pidin maahanmuuttajien kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi menetelmää apuna käyttäen tehden havaintoja keräämäni aineiston pohjalta esittäen kysymyksiä jatkotutkimukselle.

Pro graduni tarkoituksena on antaa sosiaalityölle ja toiminnallisten ryhmien kanssa työskenteleville niin teoreettisia kuin konkreettisiakin välineitä ennen kaikkea maahanmuuttajien kanssa tehtävään kaksisuuntaiseen kotouttamistyöhön. Tutkimuksesta toivon myös olevan hyötyä kaikenlaisten pajaryhmien parissa työskenteleville, ja katukulttuurille sen yhteiskunnallisen aseman vahvistamiseksi myös kaupallistamiselle ja popularisaatiolle vaihtoehtoisilla tavoilla. Siinä pohditaan vastauksia kysymyksiin: Miksi, mitä, sekä miten katutanssityöpajatoimintaa tehdään osana kaksisuuntaista kotoutumista edistäviä menetelmiä kehittävää TaideVaihe -hanketta?

Avainsanat:

kaksisuuntaisen kotoutuminen, metamorphosis -menetelmä, luottamus, suhteiden syventyminen, katukulttuuri, rinki -traditio, systeemiteoria, hyvän kehän teoria

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	ERILAISET KULTTUURIT MONIN TAVOIN VUOROVAIKUTUKSESSA KESKENÄÄN.....	5
2.1	Keinoja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi Suomessa	5
2.2	TaideVaihte – Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin	9
3	METAMORPHOSIS: IN THE ROOM.....	10
3.1	Matala kynnyks tanssiin.....	10
3.2	Kulttuurien sulatusuuni: hip hop ja katutanssi	12
3.3	Katutanssi antaa yhteisen kielen ja rinki tilan vuorovaikutukselle.....	16
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA MENETELMÄN MUODOSTAMINEN.....	25
4.1	Systemiteoreettinen näkökulma	26
4.1.1	Yleinen systemiteoria	29
4.1.2	Ekosysteeminen teoria	30
4.1.3	Kompleksinen systemiteoria	34
4.1.4	Systemisen näkökulman hyödyt tutkimuksessa	37
4.2	Luottamus ja suhteiden syventyminen.....	38
4.3	Hyvän kehän teoria	41
4.4	Systeminen hyvän kehän näkökulma	43
5	SYSTEMISEN HYVÄN KEHÄN NÄKÖKULMAN KAUTTA MUODOSTETUT TYÖPAJAT.....	46
5.1	Eettisyys	46
5.2	Tutkimusväittämä	49
5.3	Kevään 2017 työpajasessiot.....	52
5.4	Hyvän kehän askeleita	56
5.5	Havaintoja työpajoista	59
6	POHDINTA.....	70
	LÄHTEET	73

1 JOHDANTO

Tutkimukseni kohdeilmionä on maahanmuuttajien kanssa tehtävä työ. Etsin perusteluja taidelähtöisen menetelmän: katutanssityöpajojen käyttöön *kaksisuuntaisen kotoutumisen* edistäjänä sosiaalitieteellisin keinoin. Yhdistän systeeminäkökulmasta ja hyvän kehän teoriasta johdettuja ideoita käytännössä toteutettavan työmenetelmän kehittämiseen ja suunnitteluun.

Tämä on sosiaalityön teoreettisesti orientoitunut tutkimus, jossa pyritään vastaamaan lisääntyneeseen tarpeeseen kehittää uusia menetelmiä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Aloitan käsittelemällä maahanmuuttajien kotoutumista, ja keinoja edistää prosessia Suomessa. Lisääntyneen maahanmuuton myötä (Tilastokeskus: Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä ja maa-pinta-ala alueittain 1980–2017) on syntynyt tarve kehittää uusia menetelmiä kotoutumisen tueksi. (Lindström 2018.) Kiinnityin prosessini alussa TaideVaihde -hankkeeseen, jossa edistettiin kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin. (Huhmarniemi 2018, 5).

Kaksisuuntaisen kotoutumisen käsitettä avaan tarkemmin seuraavassa luvussa. Sen kannalta olennaista on ymmärtää, että maahanmuuttajien kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa. Maahanmuuttajien osallisuuden myötä myös suomalainen yhteiskunta kansainvälistyy erilaisten arvojen ja tapojen sulautuessa yhteen. (HE 96/2018, 3§.)

Kävin syyskuussa 2016 tutustumassa TaideVaihde -hankkeeseen, jonka hallinnoinnista vastaa Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta. Hanke toteutettiin yhteistyössä yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan, Lapin taiteilijaseuran ja Monitaideyhdistys Pistein kanssa. TaideVaihde 2016–2018 -hanke koostui useista yhteisötaiteellisista ryhmistä, joissa pyrittiin hankkeen mukaisiin tavoitteisiin. (Huhmarniemi 2018, 5.) Hankkeessa mukanaolo tuki tutkimukseni pyrkimyksiä erittäin hyvin, ja alleviivasi myös osaltaan tutkimusaiheen ajankohtaisuutta.

Mukaan pyydettiin katukulttuuriyhdistys Transcendent, jonka myötä lähdin ammentamaan hip hopin perinteistä kumpuavia menetelmiä. Syntyi *Metamorphosis* osaprojekti, ja keskityin tutkimuksessani etenkin katutanssiin kiinnittäen huomiota erityisesti *rinki* -traditioon. (Karttunen & Martiskainen 2018, 20–23.)

Muodostamani sosiaalitieteellisen menetelmän teoreettisena viitekehystenä toimivat systeeminen näkökulma, ja hyvän kehän teoria, koska sosiaalityön opintojeni aikana olen ollut erityisen kiinnostunut juuri näistä kahdesta, ja niissä esiintyvät lainalaisuudet näyttäytyivät minulle rinki-tanssissakin ilmenevän vuorovaikutuksen kannalta johdonmukaisina. Oletuksena oli, että teorioiden välillä on mahdollista osoittaa selkeä yhteys, ja kutsunkin teorioiden yhdistelmää myöhemmin tutkimuksessa ”*systeemiseksi hyvän kehän näkökulmaksi*” tai ”*Metamorphosis -menetelmäksi*”, jossa molemmat teoriat yhdistyvät tutkimusväittämän kannalta mielekkäällä tavalla.

Prosessini lähti liikkeelle olettamasta, että katutanssin ympärille kiinnittyvän toiminnallisen työpajan voidaan ajatella tuottavan hyvinvointia osallisilleen monin eri tavoin. Gradutyöskentelyni yhdistyttyä TaideVaihde -hankkeeseen oli tarkoituksenmukaista rajata aihetta sen mukaisesti, ja päätin perehtyä tutkimuksessa ennen kaikkea kaksisuuntaista kotoutumista edistäviin tekijöihin.

Kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta olennaista on käydä läpi periaatteita, joiden pohjalta ihmisten väliset suhteet syvenevät, ja luottamus kasvaa, sillä näitä ilmiöitä voidaan pitää keskeisinä faktoreina yhteiskunnallisestikin merkittävän kotoutumisprosessin onnistumisen kannalta. (Saukkonen 2017, 6; Pöyhönen ym.. 2010, 13; Möttönen 2010, 212.)

Tutkimusväittämäksi muodostui: Mihin perustan näkemykseni siitä, että systeemisen hyvän kehän näkökulman avulla voidaan edistää maahanmuuttajien kaksisuuntaista kotoutumista katutanssin keinoin? Tutkimuksen aikana pyrin myös kyseenalaistamaan väittämän. Lopuksi kerron myös katutanssiaiheisista yhteisötaiteellisista työpajoista, jotka pidin osana TaideVaihde -hanketta maahanmuuttajien kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi menetelmää apuna käyttäen tehden havaintoja keräämäni aineiston pohjalta.

Katutanssiaiheinen työpajakokonaisuus sisälsi 11 kokoontumiskertaa, joita kutsutaan tässä tutkielmassa myös *sessioiksi*, ja *jameiksi*. Sessioissa tarkoituksenani oli toimia sekä työpajaohjaajan, että havaintoja tekevän tutkijan roolissa. Ryhmäkooksi muodostui 9 henkilöä, ja yhden session kestoksi aina 2-4 tuntia kerrallaan. Ryhmän koossa olin ottanut huomioon, että voidakseni havainnoida systeemisiä syy-seuraus -suhteita mahdollisimman tarkasti, oli osallistujien lukumäärä pidettävä verraten vähäisenä. Liian suuren ryhmän kohdalla ongelmaksi olisi voinut muodostua muun muassa liiallinen kompleksisuus, kuten systeeminäkökulmakin käsittää. (Healy 2005, 143; Compton ym. 2005, 24.) Ryhmään valittiin sekä maahanmuuttajia, että kantasuomalaisia henkilöitä. Kaikki sessiot kuvattiin, ja osallistujilta kerättiin ensimmäisellä kokoontumisella kuvasuorvat.

Pro Graduni tarkoituksena on antaa sosiaalityölle ja toiminnallisten ryhmien kanssa työskenteleville niin teoreettisia kuin konkreettisiakin välineitä ennen kaikkea maahanmuuttajien kanssa tehtävään kaksisuuntaiseen kotouttamistyöhön. Uskon sen myös vahvistavan sosiaalityön professiota, jonka näen tapahtuvan jalkauttamalla sosiaalityön kannalta keskeistä metateoriaa osaksi käytännönläheistä ruohonjuuritason toimintaa (Healy 2005, 134), katutanssin ympärille kiinnittyvää työpajatyöskentelyä. Siinä pohditaan esitetyn väittämän lisäksi vastauksia kysymyksiin: Miksi, mitä, sekä miten katutanssityöpajatoimintaa tehdään osana kaksisuuntaista kotoutumista edistäviä menetelmiä kehittävää TaideVaihdet -hanketta? Tutkimuksesta toivon myös olevan hyötyä kaikenlaisten pajaryhmien parissa työskenteleville, ja katukulttuurille sen yhteiskunnallisen aseman vahvistamiseksi myös kaupallistamiselle ja popularisaatiolle vaihtoehtoisilla tavoilla.

Mielestäni kotoutumisen edistämässä keskitytään toisinaan hieman yksiuotteisesti ainoastaan pyrkimykseen integroida tulevat kansalaiset työelämään. Jos ajatellaan, että syrjäytyminen johtuu ympäristön huonosta vastaavuudesta yksilön tarpeisiin (Healy 2005, 136), ja jos kotouttamisen epäonnistumisen seurauksena maahanmuuttaja syrjäytyy, olisi kenties tärkeää pyrkiä kehittämään sosiaalitieteeseen perustuvia rakenteellisia mekanismeja, joiden avulla pystyttäisiin paremmin huomioimaan niin tulevat kuin nykyisetkin kansalaiset yksilöinä monimuotoisine tarpeineen. (Kyntäjä 2017, 2.)

Aiheesta on etenkin Suomessa tehty suhteellisen niukasti aiempaa tutkimusta. Vastaavia tutkimuksia en ole löytänyt ainuttakaan. Esittelemäni näkökulman valossa aiempaa tutkimustietoa en ole löytänyt lainkaan aiheeseen liittyen, mutta havaintojani tukevaa aineistoa on saatavilla paljon. Perusteluna Pro gradulleni pidän myös omaa henkilökohtaista tiedonjanoani aihetta kohtaan.

2 ERILAISET KULTTUURIT MONIN TAVOIN VUOROVAIKUTUKSESSA KESKENÄÄN

2.1 Keinoja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi Suomessa

Suomea voidaan pitää monikielisenä ja monikulttuurisena maana. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa rekisteröitiin vuonna 2009 noin 150 kieltä, ja yli tuhannen puhujamäärän ylittäviä kieliryhmiä oli samana vuonna jopa yli kolmekymmentä. Vieraskielisten osuus vuonna 2009 oli 3,9 prosenttia väestöstä. Vuoteen 2017 tultaessa vieraskielisten määrä suhteessa väkilukuun on lähes tuplaantunut, ja viimeinen tilastokeskuksen laskema arvio vieraskielisten määrästä Suomessa on 6,8 prosenttia. (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen & Pihlaja 2010, 16; Tilastokeskus: Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä ja maa-pinta-ala alueittain 1980–2017.)

Maahanmuuttoa säädellään Suomessa monin tavoin. Tässä tutkielmassa keskiössä olevan kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta olennainen on etenkin ”Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010”. Sen tarkoituksena on *”tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.”* (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 1§.)

Muita maahanmuuttoon, ja myös kotoutumisen edistämiseen liittyviä keskeisiä lakeja ja asetuksia ovat ”Ulkomaalaislaki 301/2004”, ”Kansalaisuuslaki 359/2003”, ”Valtioneuvoston asetus kansalaisuudesta 799/2004”, ”Laki ulkomaalaisrekisteristä 1270/1997”, ”Laki maahanmuuttovirastosta 157/1995”, ”Valtioneuvoston asetus maahanmuuttovirastosta 193/2002”, ”Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014”, ”Laki yhdenvertaisuusvaltuutetusta 1326/2014”, ”Laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta 1327/2014”, ”Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten 907/2017”, ”Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä 908/2017”, ”Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen,

opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella 719/2018” ja ”Sisäministeriön asetus Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2019 1256/2018”.

Helsingin Sanomien 16.4.2017 julkaistun artikkelin mukaan 16 tutkijan joukko on ennustanut suomalaisen kulttuurin muutosta siirryttäessä 2042 luvulle. Maahanmuuttajia ennustetaan tulevan jatkossa etenkin Afrikasta, Aasiasta ja Lähi-idästä. Ilmastonmuutoksen aiheuttamien luonnonmullistusten arvellaan olevan yksi syy kansanvaelluksiin, mutta myös liikakansoitus ja erilaiset uskonnolliset konfliktit tulevat vaikuttamaan muuttoliikkeisiin. Tämän vaikutus Euroopan maahanmuuttopolitiikkaan on etenkin kiihtyneen maahanmuuton seurauksena ollut erityisen suuri. (Helsingin Sanomat 2017.)

Hallituksen esityksessä laiksi kotoutumisen edistämisestä (HE 96/2018) määritellään kaksisuuntaisen kotoutumisen käsitettä. Siinä tähdennetään, että kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa pääosin erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä kuten opintojen yhteydessä, työpaikoilla, päiväkodeissa ja harrastuksissa. Huomionarvoista on, että myös suomalainen yhteiskunta kansainvälistyy maahanmuuttajien osallisuuden myötä, ja eri arvojen sekä tapojen monimuotoisuus tulee yhä kasvavassa määrin osaksi myös suomalaista yhteiskuntaa. (HE 96/2018, 3§.)

Kotoutuminen on ennen kaikkea kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttaja kerryttää valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhteiskuntamme muuttuu väestön monimuotoistuessa. Yhteiskunnan eri toimijat voivat parhaimmillaan hyötyä maahanmuuttajien osaamisesta ja verkostoista. Kotoutumista edistetään parantamalla tuntemusta eri kulttuureista ja kehittämällä toimintatapoja myös maahanmuuttajaväestön tarpeisiin. Perustuslain 17 §:n 3 momentti takaa oikeuden Suomessa asuville ryhmille ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. (HE 96/2018, 3§.)

”Euroopan unionin yhteisen kotouttamispolitiikan periaatteiden mukaan kotoutuminen on dynaaminen, kaksisuuntainen vuorovaikutusprosessi, joka edellyttää paitsi kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten toimia, myös vastaanottavan yhteisön ja maahanmuuttajan entistä suurempaa sitoutumista.

Maahanmuuttajien osallistuminen yhteiskunnan eri aloille lisää maahanmuuttajien ja kantaväestön keskinäistä vuorovaikutusta ja osaltaan edistää suomalaisen yhteiskunnan tapojen ja kulttuurin tuntemusta. Kannustamalla maahanmuuttajia yhteiskunnalliseen osallisuuteen voidaan tukea heidän taitojensa ja tietojensa hyödyntämistä sekä maahanmuuttajien itsensä että koko yhteiskunnan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.” (HE 96/2018, 1§.)

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK on julkaissut vuoden 2017 lokakuussa Eve Kyntäjän ”Kymmenen ehdotusta maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen helpottamiseksi”. Sen mukaan maahanmuutto on sekä monipuolistumassa, että lisääntymässä. Pakolaiskriisin myötä kansainvälisen suojelun tarve on lisääntynyt, ja oleskeluluvan saavien määrä kasvanut. (Kyntäjä 2017, 1.) Sisäministeriön mukaan turvapaikkahakemusten määrä on kuitenkin laskussa. Työperäinen maahanmuutto tulee jatkossa lisääntymään entisestään. (Yle 2019.) Konfliktialueilta tulleiden työttömyysprosentti on merkittävästi korkeampi kuin kantaväestön, ja osa heistä on syrjäytymisvaarassa ilman kielitaitoa. Alueelliset erot ovat suuria maahanmuuttajien lukumäärän ja etnisen taustan suhteen, joka on osattava ottaa huomioon suunniteltaessa maakuntien strategioita ja rahoitusta. Turvapaikanhakijoiden ja turvapaikan saaneiden lisäksi myös jo pitkään Suomessa asuneet tarvitsevat aktiivista tukea kotoutumiseensa. (Kyntäjä 2017, 1.)

Maahanmuutto vaikuttaa Suomen ikärakenteeseen. Väestö nuortuu uusien maahanmuuttajien ollessa suurimmaksi osaksi työikäisiä, ja saavan siten myös keskimäärin enemmän jälkeläisiä. (Helsingin Sanomat 2017.) Uusien suomalaisten kotouttamistyö tulee vaatimaan paljon varoja koko maassa, vaikka pääkaupunkiseudulla maahanmuutto näkyy kaikkein selkeimmin. Kulttuurinen monimuotoisuus tulee kasvamaan entisestään, joka tulee näkymään monilla tavoilla, kuten arkkitehtuurissa rohkeampana värienkäytönä. Monimuotoisuuden lisääntymisen perusteella voidaan ajatella myös kotouttamistyössä vaadittavien välineiden tarvitsevan jatkossa yhä monipuolisempia menetelmiä edistää ja tukea kotoutumista. (Helsingin Sanomat 2017.)

Kotoutumisen edistäminen on paljon muutakin, kuin viranomaistoimintaa. Myös järjestöillä on olennainen rooli tuen tarjoamisessa. (Lindström 2018.) Tämän Pro Gradun esittelemä menetelmä on eräänlainen hyvinvointirakenteellinen malli kotoutumisen edistämiseksi, jonka uskon olevan verraten hyvin monistettavissa teoreettisen viiteke-

hyksensä ansiosta myös moniin muihin työaloihin ja toteutustapoihin sopivaksi. Hyviä aiheita jatkotutkimukselle voisi olla pohtia menetelmän vaikutuksia vaikkapa: työyhteisöjen, yritysten, järjestöjen tai minkä tahansa kahden tai useammankin yhteisön välillä.

Perinteisempiä SAK:n työelämä-lähtöisiä keinoja edistää kotoutumista ovat puolestaan 1) kotoutumisen alkuvaiheeseen panostaminen, 2) työelämään siirtymisen vauhdittaminen, 3) yhteiskunnan ja kulttuurin pelisääntöjen tutuksi tekeminen heti maahantulon jälkeen, 4) kouluttaminen työelämää varten, 5) kielen opettaminen, 6) kielitutkinnon kehittäminen, 7) maahanmuuttajapalveluiden laaduntarkkailu, 8) yhden luukun periaate, 9) tiedon jakaminen myös työnantajille, ja 10) varhaiskasvatuksen piiriin saattaminen.

”Kokonaisvaltainen kotouttamistyö edistää kaksisuuntaista kotoutumista: maahanmuuttajien ja valtaväestön suhteiden syventymistä. Kotouttamistyön kehittäminen lähtee toimintakulttuurien muutoksesta.” (Pöyhönen, ym.. 2010, 13)

Pasi Saukkonen (2017, 6) kirjoittaa ELY -keskuksen *Kotona Suomessa* -hankepäivien julkaisussa kotoutumisen osa-alueista. Ensiksi mainitaan *rakenteellinen kotoutuminen*, jonka alle lukeutuu sitoutuminen yhteiskunnan taloudellisiin rakenteisiin, kuten sijoittuminen työmarkkinoille. Pääsy erilaisiin koulutusjärjestelmiin ja menestyminen niissä, asumisolosuhteiden laatu, psyykkinen ja fyysinen hyvinvointi sekä osallisuus kuten mahdollisuus olla mukana poliittisessa toiminnassa tai järjestöissä edistävät nekin maahanmuuttajan rakenteellista kotoutumista.

Toisena on *kulttuurinen kotoutuminen*, joka pitää sisällään suomenkielen oppimisen, ja paikallisten arvojen, normien sekä yhteiskunnan pelisääntöjen omaksumisen tai ymmärtämisen. Kolmantena voidaan pitää *vuorovaikutuksellista kotoutumista*, kuten sosiaalisten suhteiden rakentuminen, joka syventää kokemusta yhteisöön kuulumisesta, ja kasvattaa luottamusta niin kanssaihmiisi kuin yhteiskunnallisiin instituutioihinkin. Viimeisenä Saukkonen esittelee *identifioivan kotoutumisen*, jossa kokemus yhteiskunnan täysivaltaisesta ja yhdenvertaisesta jäsenyydestä vahvistuu muodostaen *me-henkisen* yhteenkuuluvuuden tunteen. (Saukkonen 2017, 6.) Pyrin tutkimuksessa perustelemaan osaltaan, kuinka tutkimani systeemisen hyvän kehän näkökulman avulla muodostetut työpajat voivat edistää näitä kaikkia em. maahanmuuttajan kotoutumisen osa-alueita.

2.2 TaideVaihte – Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin

TaideVaihte – Nuorten kaksisuuntainen kotoutuminen 2016–2018 –hankkeessa pyrittiin tuottamaan taiteen menetelmillä sekä sosiaalityön yhteistyöllä kaksisuuntaista kotoutumista. Hankkeen tarve liittyy pakolaistaustaisen maahanmuuton kasvuun, kotoutumistyön tarpeen lisääntymiseen sekä kantasuomalaisten, erityisesti nuorten, ennakkoluuloihin ja rasistisiin asenteisiin. Taidetyöpajoja toteutettiin Rovaniemellä, Kemissä, Torniossa ja Kemijärvellä (Hiltunen, Mikkonen & Laitinen 2018, 8–9).

Hankkeen toteuttajia olivat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta (hankkeen hallinnoija), Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaine, katukulttuuriyhdistys Transcendent, Lapin taiteilijaseura ja Monitaidehydistys Piste. Järjestöt vastasivat taidetyöpajojen organisoinnista, suunnittelusta ja toteuttamisesta maahanmuuttajille sekä maahanmuuttajien ja suomalaisten nuorten sekaryhmille. Yliopiston oppiaineet vastasivat taidetoiminnan arvioinnista, toimintatutkimuksellisesta kehittämisestä ja hankkeen tulosten julkaisemisesta sekä levittämisestä. (Hiltunen ym.. 2018, 9.)

Hankkeen kohderyhmiä olivat erityisen heikossa asemassa olevat pakolaistaustaiset maahanmuuttajat ja kantasuomalaiset nuoret. Hankkeen tavoitteena oli, että kaksisuuntaisessa kotouttamisessa lisätään maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välistä rasistisia asenteita vähentävää, sekä suhteiden syventymistä ja luottamuksen lisääntymistä kehittävää vuorovaikutusta. (Hiltunen ym.. 2018, 9.)

Hankkeen toimintaa olivat 15–16 -vuotiaille suunnatut taidetyöpajat, kuten *Metamorphosis*, *Erilaisuus näkyväksi* sekä *Mun tulevaisuus* osakokonaisuudet. Hankkeen tuloksia ovat taidetyöpajojen lisäksi toiminnan esittelyvideo, näyttely, julkaisu ja artikkelit. Pitkäkestoisena vaikutuksena edistetään maahanmuuttajien etenemistä kohti työelämää kotoutumisen, osallisuuden ja voimaantumisen avulla. Hankkeella edistettiin ennakoivaa lähestymistapaa nuorten pahoinvointiin, nuorten rasististen asenteiden aiheuttamiin ongelmiin ja maahanmuuttajien työttömyyteen. Hankkeen rahoittajia olivat Euroopan sosiaalirahasto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Lapin yliopisto, Monitaidehydistys Piste ja Lapin taiteilijaseura. (Hiltunen ym.. 2018, 8–9.)

3 METAMORPHOSIS: IN THE ROOM

3.1 Matala kynnyks tanssiin

Katukulttuuriyhdistys Transcendent, jonka perustaja itse olen, ja jonka puheenjohtajana myös toimin, kutsuttiin mukaan hankkeeseen vetämään osa-projektia, jossa teemoina olisivat hip hop -kulttuuriin liitettävissä olevat osa-alueet. Projekti sai nimekseen Metamorphosis, joka kesti vuodesta 2017 aina vuoteen 2018 saakka. TaideVaihte: Metamorphosis -osakokonaisuus käsitti kaksi työpajapolkua: katutanssi- ja graffitisessiot. Työpajoihin osallistui 14–29 -vuotiaita sekä suomalais-, että maahanmuuttajataustaisia nuoria. Molemmat ryhmät työskentelivät pääasiassa omien lajiensa parissa, mutta prosessin aikana oli myös yhteistapaamisia, joilla pyrittiin rikkomaan laji- ja pienryhmärajoja. Pajoja liitettiin toisiinsa myös tematiikan avulla, kuten edempänä *In The Room* -kokonaisuus esittelee. (Martiskainen 2018, 22.)

Katutanssityöpajat alkoivat tarkemmin toukokuussa 2017, ja päättyivät helmikuussa 2018. Projekti keskittyi alussa (aikavälillä 9.-27.5.2017) yläasteen kouluryhmien kanssa tehtävään työhön, jonka avulla osallistujat saatiin sitoutumaan toimintaan. Toukokuun sessioita kutsuttiin nimellä *In The Room*, ja luvussa 5 tehdyt havainnot videoaineiston pohjalta on kerätty kokonaan tältä ajalta. (Karttunen 2018, 20; Martiskainen 2018, 22.) Vedin pääasiallisesti itse katutanssisessiot, ja osassa kokoontumisia oli mukana Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijoita.

Projektin myöhemmässä vaiheessa keskityttiin suljettujen kouluryhmien sijaan avoimien ovien järjestämiseen. Tällä tavoin pyrittiin saamaan mukaan myös uusia osallistujia matalalla kynnyksellä. Tarkoituksena oli tuottaa työpajoilla TaideVaihte -hanketavoitteiden mukaisesti kaksisuuntaista kotoutumista, ja vähentää nuorten rasistisia asenteita. Päätaivoitteiden pohjalta loin katutanssityöpajoihin toimintasuunnitelman, joka auttoi suunnittelemaan sessiot keskittymään erityisesti osallistujien luottamusta ja suhteita syventäviin tekijöihin. (Martiskainen 2018, 22.)

Projektiin osallistuneet saivat kattavasti tietoa hip hopin historiasta, eri osa-alueista sekä perinteistä. Ohjaamissani työpajoissa keskityttiin erityisesti katutanssikulttuurin keskeisiin piirteisiin. Ringissä tanssimista voidaan pitää katutanssien synnyn kannalta erityisen merkityksellisenä. Se on perinne, jota verrataan usein keskusteluun ja puhuttuun vuorovaikutukseen. Siinä on olennaista vapaa itseilmaisu sekä kanssakäyminen ja kontakti muiden tanssijoiden kanssa tilanteen, musiikin ja liikkeen antaessa mahdollisuuden yhteiseen jakamiseen. (Martiskainen 2018, 22–23.)

Projektin aikana tulimme valmistaneeksi yhdessä myös kaksi erilaista esitystä, johon kaikki halukkaat ryhmäläiset saivat vapaaehtoisesti osallistua. Koreografiat antoivat osallistujille tilaisuuden kasvattaa *me-henkeä*, kuulua joukkoon, ja samaistua toisiinsa. Jos ringissä tanssiessa erityisen tärkeää on itsensä persoonallinen ilmaiseminen, niin koreografioissa osallistuja joutuu tavallaan rajoittamaan omaa ilmaisun tapaansa pyrkien omaksumaan yhteisesti sovittua, ja opettajan määräämää liikettä. Tällä tavoin osallistuja joutuu vääjäämättä kompromissien eteen oman olemisensa suhteen. Samalla tavoin voidaan ajatella kaksisuuntaisen kotoutumisen vaativan vuorovaikutteista kompromissien tekemistä.

Molemmat esiintymiset olivat Rovaniemellä, joista ensimmäinen pidettiin keväällä 27.5. kahvila Kauppayhtiön tiloissa osana Metamorphosis -tapahtumaa, ja toinen 15.12. nuorisokeskus Mondella osana Joulujamit -tapahtumaa. Molemmat tapahtumat tuotettiin osana Transcendent ry:n toimintaa. Ainoastaan muutama ryhmäläinen päätti jäädä esiintymisistä pois, mutta suurin osa halusi heittäytyä mukana myös yleisön edessä. (Martiskainen 2018, 23.)

3.2 Kulttuurien sulatusuuni: hip hop ja katutanssi

Hip hopin kulttuurissa on tämän tutkimuksen, ja sen myötä esiteltävän menetelmän kannalta tärkeintä sen mahdollisuus antaa keinoja ihmisten väliseen suhteita rakentavaan kanssakäymiseen. Kulttuurin historiaan liittyy vahvasti käsite *emansipaatio*, joka on maahanmuuttajan kotoutumisenkin kannalta olennaista avata. Ihmisen yhteiskunnallinen oleminen on aina arvosidonnaista johtaen yksilön sopeutumiseen tai vapautumiseen ympäristönsä suhteen. Se voi kannustaa yhteiskunnallisen muutoksen mahdollisuuteen tai passivoida alistumaan vallitsevaan tilanteeseen. (Tomperi & Suoranta 2005, 237.) Emansipaation lähtökohtana on näkemys ihmisestä vapaana vallalla olevista rakenteista, täysivaltaisena elämänsä subjektina. Keskeistä emansipaatioon pyrkivässä työssä, kuten maahanmuuttajien kotoutumista edistävässä sessioissa on tukea yksilöiden toimintakykyä. (Sipilä 2011, 73.)

”You’re supposed to conform (in society) and everybody is supposed to act like this (expected way). That can change as hip hop liberates people out of it. Hip hop liberates people from other countries. Out of their social, cultural, political norms. ..(in The African aesthetics where hip hop culture is originated from) Individuality and originality are not just appreciated - they’re expected.” (Durden 2019.)

Hip hop on urbaani kulttuuri, joka sai alkunsa afroamerikkalaisen nuorison keskuudessa New Yorkin köyhimmillä alueilla 1970-luvun alkupuolella. 1970-luvulla Bronxissa köyhyys ja työttömyys olivat kasvussa. Keskimääräiset tulot olivat 40 prosenttia koko maan keskiansiosta, ja nuorten työttömyyden kerrotaan olleen jopa 80 prosentin luokkaa. *”Blueskulttuuri kehittyi aikanaan oloissa, joissa tehtiin sortavaa pakkotyötä; hiphopkulttuuri puolestaan kehittyi oloissa, joissa työtä ei ollut lainkaan”* (Chang 2008, 28.) Aika oli otollista erilaisille levottomuuksille, ja mielenilmauksille. Tälle aikakaudelle sijoittuu myös vuoden 1977 Bronxin tuhopoltot, joissa tuhansia tulipaloja sytytettiin tuleen protestina rotujen väliselle eriarvoisuudelle (Chang 2008, 30–31). Hip hop -kulttuurin synty liitetään yleensä Bronxin kaupunginosaan, mutta monet tanssin pioneerit kertovat kulttuurin olleen läsnä alusta asti myös muissa New Yorkin kaupunginosissa, kuten Brooklynissä. (WigZee.biz i.a.)

Hip hop liitetään usein myös jengikulttuuriin, jonka historia voidaan Amerikassa jäljittää aina 1800-luvulle asti. Jo tuolloin jengit vastasivat nuorten sosiaaliin tarpeisiin antaen yhteisön jossa toimia. Hip hop loi monille yhteisön lisäksi myös kanavan monipuoliseen itseilmaisuuun musiikin, liikkeen, kuvataiteen ja sanallisen ilmaisun muodossa. (WigZee.biz i.a; Price 2006, 21–22.) Jengejä arvioitiin olevan sata, ja niihin arvioitiin kuuluvan jopa 11 000 jäsentä. (Chang 2008, 69).

Korkeimman jengiväkivallan aallon laannuttua vuoden 1974 jälkeen nuoriso alkoi jälleen kasvavassa määrin kohdata toisiaan yhdessä juhlien. (Tuittu & Isomursu 2005, 18). Bronxissa Sedwick Avenuen kerrostaloissa jamaikalaisyyntyinen Clive Cambel, tunnetummin dj Kool Herc, alkoi järjestää legendaarisia kortteli -bileitä, joihin nuoriso kerääntyi kuuntelemaan funk-musiikkia. Käytän tutkielmassa kortteli -bileistä ja erilaisista ihmisten välisistä karnevalistisista yhteenliittymistä nimitystä ”*jamit*”. Kool Herc tunnetaan ensimmäisenä hip hopin dj:nä eli tiskijukkana, musiikin valitsijana. Hänen kerrotaan keksineen eristää funk- kappaleiden rumpuperkussio (*break*) ja soittaa sitä kahdelta levytä pidentäen sen kestoaa. (Chang 2008, 133.) Kool Herciä ja muita dj -pioneereja ovat seuranneet lukemattomat muut ympäri maailman. (Chang 2008, 11; WigZee.biz i.a.)

Jamit sanana on lähtöisin jazz -kulttuurista, jossa käytetään ilmaisua *jamboree*. Siellä tarkoituksena on tavata muiden taiteilijoiden kanssa, ja keskiössä on ideoiden sekä energian vaihto, sekä yhdessä inspiroituminen kohtaamisella usein paikalle kerääntyvän yleisön kanssa. Jamit voivat syntyä lähes minne tahansa, ja yllättäviinkin ympäristöihin. Siellä tanssijat syventyvät yhteisen asian äärelle kannustaen toinen toisiaan myös kokeilevaan liikekieleen useimmiten rinki -muodossa. (Robitzky 2015, 23.)

Moncell Durdenin mukaan rinki (*cypher*) termin toi hip hop kulttuuriin henkilö nimeltä Clarence Edward Smith (1928–1969). Häneen viitataan myös nimillä ”Clarence X”, ”Clarence 13X”, ”The Father” tai ”Allah”. Häntä pidetään organisaation ”The Five-Percent Nationin” perustajana, joka tunnetaan myös nimellä ”The Nations of Gods and Earth”. Clarence työskenteli eri yhteisöjen parissa kertoen eteenpäin omista ajatuksistaan. Hän opetti myös muita organisaationsa jäseniä toimimaan näin, jonka Durden kertoo vaikuttaneen laajasti mm. varhaisen hip hopin sanavaraston kehittymiseen (Durden 2019, Wikipedia i.a.)

Rinki -tradition rinnalla tyypillistä jameissa on myös osallistujienvälinen keskinäinen kilvoittelu, joka voi saada katsojat valitsemaan puoliaan yhteisen energian muuttuessa nopeastikin. Hip hop -kulttuurissa tästä vastakkainasettelusta käytetään nimitystä ”battle”, joka on rauhanomainen taistelu, kiista tai riita vähintään kahden tanssijan välillä. Battlessa ei pyritä fyysiseen kontaktiin, ja myös useamman ihmisen muodostamat ryhmät, ”crewit” voivat olla vastustusten. (Robitzky 2015, 23.)

Battlessa kiinnitetään huomio yksittäisten suoritusten sijasta kokonaisuuteen. Tärkeää on myös kyetä vastaamaan toisen liikkeeseen samantyyppisellä sisällöllä. Tätä Välimeren- ja Afrikan kulttuureista kumpuavaa perinnettä kutsutaan nimellä ”call and response”, joka löysi tiensä hip hoppiin jazz-musiikin kautta. Jazzissa on tyypillistä taiteilijoiden välinen vapaa yhteissoitto, jossa yllättävätkin muutokset soittotavoissa muodostavat kilvoittelevaa vuoropuhelua soittajien välille. Perinne on käytännöllinen myös haettaessa musiikin tunnelman tiivistymistä tai huippukohtaa, kliimaksia. (Robitzky 2015, 24.)

Nykypäivänä on tyypillistä, että battle -traditio asetetaan tanssitapahtuman keskiöön sen sisältämän viihdearvon vuoksi. Kilvoittelulla saadaan usein osallistujilta heidän näyttävimmät liikkeet esiin. Battlessa mitataan mm. tanssijan rohkeutta, henkistä vahvuutta, taitoa ja suorituskykyä. (Robitzky 2015, 23; Tuittu & Isomursu 2005, 20). Tanssijoiden välinen kilpailu alkoi vuosien saatossa kerätä niin paljon huomiota, että jamien lisäksi on alettu järjestää myös pelkästään battle -orientoituneita tapahtumia. Yksi varhaisista ja aikansa suurin lajissaan oli Saksassa vuonna 1991 toista kertaa järjestetty ”Battle of The Year”, joka on vaikuttanut vahvasti myös tänä päivänä järjestettäviin vastaavanlaisiin kilpailuihin ympäri maailman. (Robitzky 2015, 23.)

Hip hop -kulttuuriin kuuluva musiikki pohjautuu erityisesti funk-, soul- ja disko-musiikkityyleille ominaisiin erityispiirteisiin. Etenkin tanssijoiden keskuudessa funk- ja soul-musiikistaan tunnettua James Brownia pidetään jopa hip hopin isänä. 1970-luvulla hip hop -musiikin mullisti tekniikan yleistyminen ja tarkemmin rumpukoneiden yleinen saatavuus. Nykyisin hip hop -musiikista on kehittynyt myös useita alalajeja. (Mikkonen 2004, 46.)

Sana *bboy* (break boy, bronx boy, beat boy) syntyi Hercin käyttämästä nimityksestä tanssijoille, jotka tanssivat vain kappaleen rumpuperkussio-osuuteen. (Tuittu & Isomursu 2005, 18; Chang 2008, 96–101.) Termin kerrotaan tarkoittaneen alun perin vain tiettyä ryhmää tanssijoita, mutta se yleistyi käytettäväksi kaikista tyylin edustajista. (Tuittu & Isomursu 2005, 18). Syntyi kokonaan uudenlainen tanssilaji: Breaking, josta median vahvasta myötävaikutuksesta sittemmin alettiin käyttää myös nimitystä Breakdance, jonka myötä se levisi koko maailman laajuiseksi ilmiöksi. Vuonna 2018 Breaking oli ensimmäistä kertaa mukana nuorten Olympialaisissa, jotka järjestettiin Buenos Airesissa 6.-18. päivä lokakuuta 2018. (The Guardian 2019; Yle 2019.)

Afrika Bambaataa oli yksi hip hopin ensimmäisistä mc:stä, jotka olivat jamien seremoniamestareita halliten mikrofoonia nostaen tunnelmaa mm. riimein ja erilaisin yleisöhuudatuksin. Sanavalmis hip hop -filosofi Bambaataa tarjosi hip hopille sen ideologisen sisällön. Hänen tavoitteenaan oli tarjota nuorille positiivisia roolimalleja, nostattaa heidän itsetuntoa ja poliittista tietoisuuttaan. Bambaataa pidetään hip hopin ympärille rakentuvan liikkeen Zulu Nationin perustajana, ja hänellä oli mielessään kansakunta, joka väkivallan sijaan kilpailisi taiteessa. Sanan ”hip” voi kääntää tarkoittamaan tiedostamista, ja ”hop” puolestaan viittaa liikkeeseen. (Tuittu & Isomursu 2005, 20; Durden 2019.)

Hip hop lähti liikkeelle afro- ja hispaani -amerikkalaisten nuorten lähiökulttuurina. Alun perin se oli pelkkä urbaani nuorisokulttuuri, josta on muutaman vuosikymmenen aikana kehittynyt myös yksi aikamme johtavimpia taide- ja viihdeilmiöitä. Tänä päivänä hip hop -musiikkia on laajalti hitti-listoilla, ja uskaltaisinkin väittää, että melkein jokainen henkilö lapsesta aikuiseen pystyy nimeämään vähintään yhden hip hop -artistin tai -kulttuuriin liittyvän elementin. Jokaisen kaupungin katukuvassa näkyy jatkuvasti graffititaidetta ja myös muotia, joka pohjautuu hip hopin perinteisiin. Kulttuurille ominainen sanasto sekä termit ovat median kautta yleistyneet myös massaväestön käyttöön. Vaikka hip hop on osittain noussut populaari-ilmiöksi, elää sen rinnalla myös hip hop -marginaalikulttuuri, josta kaupalliset toimijat usein ottavat uusia ideoitansa. Tämä toimii myös toiseen suuntaan, kuten kävi muun muassa Adidaksen vapaa-ajanjalkineiden (*sneakereiden*) kohdalla. Kulttuurilla onkin ollut iso vaikutus muodin, kuten joidenkin kenkä -mallien, maailmanlaajuiseen menestykseen. (Durdén 2019.)

Hip hop on maailmanlaajuisesti elävä ja nopeasti muokkautuva alakulttuuri, joka on kulttuurin edustajille usein elämäntyö. Kulttuuri toteutuu ja kehittyy edelleen aktiivisesti sen syntyapaikassa New Yorkissa toimivien hip hop -kulttuurin edustajien, dj:den, mc:den, tanssijoiden ja graffiti-artistien, vaikutuksesta. Samalla hip hopin 1970-luvulla tapahtuneen räjähdysmäisen suosion, ja leviämisen jälkeen kaupunkeihin ympäri maailmaa on kehittynyt omia kulttuurin ympärille rakentuneita yhteisöjä, jotka ottavat vaikutteita ja osittain myös vaikuttavat alkuperäiseen amerikkalaiseen sekä maailmanlaajuisen hip hop -kulttuuriin. Hyvän ystäväni kanssa perustama Rovaniemeläinen katukulttuuriyhdistys Transcendent on tästä tavallaan mainio esimerkki, vaikka tarkoituksena on jo perustamisesta lähtien ollutkin toimia pelkästään hip hopin perinteitä laajemmalla kentällä. *”Never receive anything from any other culture.. without considering your own culture dynamics.”* (Durden 2019). Katukulttuurin käsite viittaa useisiin globaalisti tunnettuihin, mutta myös marginaalisiin ja paikallisiin nuorten urbaaneihin alajäsenistöihin, kuten graffiti, breaking, parkour, skeittaus, katukoris, katusähly ja monenkirjavat katutaide tai katu-urheilu. (Salasuo & Poikolainen 2012, 9.)

3.3 Katutanssi antaa yhteisen kielen ja rinki tilan vuorovaikutukselle

Perehdyn luvussa siihen, mitä on ”rinki” katutanssissa kiinnittäen huomioni erityisesti Niels ”Storm” Robitzkyn julkaisuun ”The Cipher/Circle” vuodelta 2015 teoksessa ”Unpacking performativity : an exciting two-year research journey in dance”. Saksalaissyntyistä Robitzkya voidaan pitää hip hop ja funk -tyylisten katutanssien pioneerina. Hän on aloittanut tanssin vuonna 1983, ja tullut maailmankuuluksi erityisesti Popping, Locking ja Breaking -tanssien osaamisellaan. 90-luvulla hän käytännössä voitti kaikissa maailman suurimmissa tanssitapahtumissa tehden hänestä yhden maailman tunnetuimmista katutanssijoista. Hän on myös vaikuttanut laajasti rakenteellisella tasolla siihen, kuinka tapahtumia järjestetään tänä päivänä. Robitzkyn tapa opettaa tanssia on konseptiltaan verraten teoreettinen, ja hän työskentelee aktiivisesti myös teatterin parissa. (Stormdance.de i.a.)

"Ihmisten välistä vuorovaikutusta on verrattu tanssiin. Jokaisella meistä on lupa ja kyky tanssia sekä kutsua toisiamme erilaisiin askelkuvioihin. Mutta niin tanssissa kuin vuorovaikutuksessakin tapahtuu väärinymmärryksiä. Jokainen tulkitsee asioita myös oman taustansa, kokemustensa ja tilanteiden luomien edellytysten kautta. Taitava tanssija osaa herkästi tunnustella toisen rytmiä ja antaa tilaa tämän omille askelille. Näin toimii myös taitava vuorovaikutuskumppani." (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen 2011, 39)

Tanssin sosiaalinen ulottuvuus puuttuu toisinaan tämän päivän suurista kilpailuista ja tapahtumista, joissa suuntauksena ovat jo 90-luvulta lähtien olleet isommat lavat, yleisö ja näyttävät liikkeet. Tämä trendi ei enää välttämättä jätä tilaa osallistujien väliselle yhteydelle. Huomio on eteenpäin joko yleisöä kohti, ja harjoituksissa puolestaan peiliin. Ei ole sattumaa, että erityisesti Breakingissä valtaosa perinteisistä liikkeistä perustuu sirkulaarisuuteen, sillä tanssi on syntynyt ja kehittynyt erityisen vuorovaikutteisessa ympäristössä, rinki -muodostelmassa. Kehämäinen muoto on myös antanut tanssijoille mahdollisuuden kohdistaa liikkeensä useaan suuntaan. (Robitzky 2015, 22.) Rinki voidaan nähdä omana systeeminään, ja tutkimusta tehdessäni pyrin rakentamaan suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten kanssa yhdessä sen avulla tiloja, joissa esiintyy hyvän kehän ominaisuuksia, kuten luottamusta osallistujien välillä.

Rinki on katutanssissa rituaalinomainen ja sosiaalisesti tarkasteltuna sen merkitys on hyvin monimuotoinen. Sitä voidaan pitää eräänlaisena keinona tulla hyväksytyksi, ja arvostetuksi yhteisön jäseneksi. Ringissä yhdessäololla nähdään yhteisöllisyyden -tunnetta lisäävä vaikutus. Ringissä tanssiessa tullaan myös osoittaneeksi ja vahvistaneeksi muille yhteisön jäsenille oma omistautuminen taiteeseen. Parhaimmillaan rinki tarjoaa osallisilleen suojaa muodostaen eräänlaisen turvallisen tilan, jossa jokainen voi osallistua yhteisen energian luomiseen, joko sen reunalla tai keskiössä. Ringissä voi myös kutsua ketä tahansa astumaan seuraavaksi keskelle. (Robitzky 2015, 24.)

"Se on hieno idea. Tässä ois rinki. Minä voin kannustaa.."

(Meriläinen-Aho 2019. MTV3 Uutiset: <https://youtu.be/5F7SFY2sWmK>)

Rinkejä on monen tyyppisiä mm. riippuen ihmisistä, jotka sen muodostavat. Robitzky (2015, 24) kirjoittaa elinvoimaisesta ringistä (*vital circle*), jonka koin erityisen hankalaksi kääntää suomeksi. Hän kuvailee tämän kaltaiselle ringille tyypilliseksi yhteisiin

kulttuurisiin erityispiirteisiin kiinnittymistä sen sijaan, että siinä ainoastaan ilmaistaisiin omia taiteellisia tapojaan liikkua täysin vapaasti halutuilla tavoilla. Elinvoimaisen ringin avulla osallistujat löytävät yhteisen samaistumispinnan, liikekielen. Tutkimani systeemin hyvän kehän näkökulma kantaa mukanaan hyvin vastaavankaltaisen perusajatuksen. Tarkoituksena on löytää yhteinen maaperä, jossa osallistujien väliset suhteet syvenevät ja luottamus lisääntyy, jonka kautta prosessin on tarkoitus johtaa kaksisuuntaiseen kotoutumiseen.

Mitkä sitten ovat ringin säännöt? Rinki muodostuu, kun tanssija ”rikkoo jään” esittäen tekniikoitaan ottaen kontaktia vertaisiinsa. Tällä tavoin hän inspiroi muita luoden mahdollisuuden jatkaa aloittamaansa vuoropuhelua. Uusien tasojen ja tekemisen tapojen tullessa mukaan ringi saa mahdollisuuden kehittyä liikekielen laajentuessa. Samankaltaisten arvojen omaavien välillä ”leikki” on usein helpompaa, ja vuoropuhelu pääsee syvällisempiin aiheisiin. Yksittäisen tanssijan kokiessa oman kykynsä jatkaa keskustelua loppuvan hän saa mahdollisuuden kehittää omaa liikekieltään laajemmaksi seuraavaa rinkiä varten. (Robitzky 2015, 24–25.)

Yksilöiden hakiessa keskinäistä samaistumispintaa, on tyypillistä että saman tanssiryhmän, iän tai tyylin edustajat ovat ringissä aktiivisimpia. Leikkiin osallistuminen vaatii ymmärrystä ja arvostusta sen kirjoittamattomia sääntöjä kohtaan. Selkein tapa kunnioittaa rinkiä näkyy osallistujan tavassa kyetä ilmaisussaan samaistumiseen liikkeessään muiden siinä aktiivisena olevien kanssa. Vuorovaikutuksessa on kuitenkin aina oltava liikkumavaraa, jotta sen muodostama keskustelu voi pysyä mielenkiintoisena, ja saada myös yllättäviä käännteitä. (Robitzky 2015, 24–25.)

Ringissä on lukuisia kirjoittamattomia sääntöjä. Toisinaan joku liikkuu tavalla, joka ei tunnu liittyvän aiheeseen saaden keskustelun jäähtymään, pysähtymään. Dj:n alkaessa soittaa kaikkien tuntemaa kappaletta, *anthemia* koko ringi villiintyy, ja yllättäen kaikki haluavat käydä keskellä tuomassa yhteiseen pöytään jotain itsestään. Yksi erityisen tärkeä sääntö etenkin anthemien kohdalla on, ettei anna oman vuoronsa eli ”*setin*” venyä liian pitkäksi, sillä ringissä on aina muitakin, jotka haluavat saada jakaa jotain osana suosittua kappaletta. Sääntönä voidaan myös pitää kaikkien mahdollisuutta päästä ringiin, joilla on jotain näytettävää. Mentäessä toisten muodostamaan ringiin, hyvä ohjenuora on seurata ensin hetki tilannetta, ja päästyäsi jyvälle keskustelun aiheista on helpompi liittyä leikkiin myös itse. (Robitzky 2015, 25–26.)

Rinki jatkaa olemassa oloaan, kunnes se menettää yhteiseksi koetun tarkoituksensa. Seuraavan aiheen löytyessä se on valmis muodostumaan uudestaan. Leikin ollessa kommunikaatioon perustuvaa, se pitää sisällään mahdollisuuden tanssin retoriseen puoleen. Mitä enemmän tanssija tunnistaa liikekielen erilaisia ulottuvuuksia, sitä laajemmat mahdollisuudet hänellä on osallistua ja keskustella muiden kanssa. Musiikki on aina keskeisessä asemassa, ja muodostaa perustan itse leikille, ja sen sisällölle. Esteettiset seikat kuten tyyli ja muoto voivat myös luoda merkityksiä. Myös liikkeet ja niiden yhdistelmät antavat tarttumapintaa, ja aihetta keskustelulle. Mm. nämä em. erilaiset elementit, osa-alueet muodostavat myös yksittäisen tanssijan liikkeen. (Robitzky 2015, 25.)

Battle ja rinki saatetaan joskus sekoittaa keskenään. Kuullaan puhuttavan myös *rinki-battleista*, joka ei Robitzkyn (2015, 26) mukaan ole lainkaan kuvaava ilmaus ylipäätään käytettäväksi näiden kahden perinteen ollessaan keskenään hyvin erilaiset luonteeltaan. Battle voi kuitenkin tavallaan ”kasvaa ulos” ringistä, yleensä johtuen leikissä mukanaolevien yksilöiden kilpailuhenkisestä asenteesta. Robitzky kuvailee tätä joidenkin tanssijoiden kilpailuhenkistä käyttäytymistä suurimmaksi kompastuskiveksi hyvin toimivalle ringille.

Yleinen harhaluulo tuntuu olevan, että on pystyttävä osoittamaan oma paremmuutensa suhteessa vertaisiin. Battle voi alkaa pienistä elkeistä, kuten sormella osoittelusta tai muutoin aggressiivisesta käyttäytymisestä kanssatanssijoita kohtaan. (Robitzky 2015, 26.) Toisinaan toisen saattaminen häpeälliseen asemaan on johtanut jopa fyysisiin yhteydenottoihin, kuten kävi Venäjällä ”Unstoppabullz Crew 8 Years Anniversary Blood Battle” -tapahtumassa Robinin ja Hulkin välillä 2015 (<https://youtu.be/O6R53WaBygQ>). Vastaavanlaisia tapauksia on lukuisia. Tämä on kuitenkin kulttuurissa erityisen paheksuttavaa, ja yleisen hengen kannalta hyvin valitettavaa. Heikkojakin roolimalleja on kuitenkin nuorille tanssija-identiteettiään rakentaville tarjolla lukuisia laajalla tanssin kentällä.

Globaaliksi ilmiöksi kehittynyt kulttuuri pitää luonnollisesti sisällään yksilöitä moneen lähtöön, ja ihmisen taito käyttää kehoa esteettisesti hyvin ei välttämättä kulje käsi kädessä aidosti hyvien vuorovaikutustaitojen kanssa. Erittäin valitettavaa on myös joidenkin katutanssi -pioneerien kapeakatseisuus tanssin eri osa-alueita kohtaan. Käytän sanaa

”kapeakatseinen” paremman termin puuttuessa, mutta tällä tarkoitan joidenkin yksilöiden tietoisesti valinneen vihamielisen asennoitumisen toisia tanssijoita kohtaan ringissä. On selvää, että toisten keskustellessa rakentavasti ilmaantuu kuitenkin aina ennen pitkää joku, joka haluaa alkaa haastaa riitaa – silloin on hyvä totta kai tietää jo etukäteen kuinka itse aikoo toimia tilanteessa, jonka voi nähdä hyvin opettavaisena näkökulmana kaikkeen em. liittyen.

*“..It`s ALONGWAYTOGO, when you don`t know where you`re going.
You don`t know where you`re going when you`re lost (lost). Now in `93,
realistically you should be...well aware of all the evils out there. It`s like a
jungle sometimes. You get the message? You got to rumble sometimes, it`s
gettin` hectic. Emotions run deep, as times run out. Solutions...it`s time to
find some out.” (Gang Starr – Alongwaytogo)*

*“It`s like a jungle sometimes, it makes me wonder how I keep
from going under” (Grandmaster Flash and the Furious
Five - Message)*

Battle ”tappaa ringin” muodostaessa vastakkainasettelun tanssijoiden välille. Integriteetinsä menettäessään ringi jakautuu puoliin, ja paremmuudesta suhteessa toiseen palkitaan kannustuksin. Voidaan kuvaavasti ilmaista, että ringissä tanssitaan yhdessä, ja battlessa tanssitaan vastakkain. Tulen itse usein verranneeksi ringiä keskusteluun (*vrt. Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen 2011, 39*), ja battlea väittelyyn, kiistaan, debaattiin tai riitaan. Tämänkaltaisella yksinkertaistuksella on kenties helpompi päästä kiinni näiden traditioiden välisistä luonne-eroista. Terve kilvoittelu on ehdottomasti hyvästä, ja katukulttuurissa sillä tulee olemaan aina paikkansa motivaatiota ja inspiraatiota lisäävänä elementtinä. Jameissa järjestettävät battle -sarjat voivat olla erittäinkin kovatasoisia, ja usein kilpailuhenki on vähemmän suorituskeskeinen verrattuna puhtaasti kilpailun ympärille rakennettuihin tapahtumiin. Suorituskeskeisyyden vähäisyys on omiaan maldaltamaan kynnystä osallistumiselle, ja tanssijat pääsevät tarinankerronnassaan myös syvemmälle. (Robitzky 2015, 26–27.)

Kuinka ringi-kulttuuria voidaan vaalia ja kehittää aikana, jona battle -traditiot, ja kilpailuihin tähtääminen niin usein nostetaan keskiöön toisaalta hierarkioiden hakemisen, ja ikonien korostamisen ollessa vallalla, toisaalta vahvojen soturi -henkisten pioneerien

myötävaikutuksesta, ja toisaalta kilpailu- ja vastakkain asettelujen sisältämän viihdearvon vuoksi? Tähän kysymykseen ei liene olevan yksinkertaista vastausta olemassakaan, mutta tietoa jakamalla voidaan ainakin lisätä ymmärrystä ringin luonnetta kohtaan. Ymmärryksen lisääntyessä myös perinteen vetovoima kasvaa automaattisesti, sillä on hankala innostua leikistä, jos ei ymmärrä sen sääntöjä. (Robitzky 2015, 27.) Epätietoisuus ja ymmärtämättömyys voi johtaa helposti puolustautumiseen ja pelkoon, jonka voidaan olettaa myös helposti johtavan negatiiviseen suhtautumiseen kanssatanssijoita kohtaan.

Rinki on parhaimmillaan ”vapaa”, jota se ei ole, jos sitä kontrolloidaan auktoriteettien toimesta. Robitzky (2015, 27) puhuu julkaisussaan tilanteesta, jossa Tokiolainen tanssija ”Wild Cherry” ylläpiti toimintakulttuuria, jossa tanssijat hakivat hänen hyväksyntäänsä voidakseen astua ringiin. Tilanne johti siihen, että kynnyksellä menemiselle kasvoi, ja osa tanssijoista muodosti mieluummin keskenään pienempiä rinkejä. Nykyaikana katutanssi-kulttuurille on kuitenkin hyvin tyypillistä, että etsitään ikoneja ja muodostetaan hierarkioita. Rinkejä saattaa trendin myötä muodostua yksittäisten ikonin asemassa olevien yksilöiden näyttämöiksi, jota voidaan pitää vapaan ringin -periaatteen kannalta ilman muuta ongelmallisena kehityssuuntana.

Kuinka ringi sitten toimii, jos kukaan ei kontrolloi tai ohjaa sitä ja sen toimintaa? Luvun alkupuoliskolla onkin esitetty laajasti periaatteita liittyen ringin muodostumiseen. Tanssijat muodostavat usein rinkejä heille ennestään tuttujen kanssa, joka helpottaa kannustuksen saamisessa. Myös aiemmin toisilleen tuntemattomilla on tapana antaa kannustusta vapaissa elinvoimaisissa ja toimivissa ringeissä. Jos kyseessä on jokin tapahtuma jossa on yleisöä, voi vihellysten, taputusten ja huutojen perusteella myös päätellä jotain siitä, tuliko pysyneeksi omassa setissään aiheessa. Pääsääntönä kuitenkin on, että harjoitus tekee mestarin, ja kokemus tuo tilannetajua, varmuutta, herkkyyttä ja tunnustelutaitoa tanssia sekä ringiä kohtaan. (Robitzky 2015, 28.)

Ringissä ei tule asettaa ketään eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Suomessa ihmiset ovat lisäksi myös vastaavalla tavalla yhdenvertaisia lain edessä. (Suomen perustuslaki 1999/731.)

Katutanssien tarina alkoi sosiaalisista tansseista (*social/party dance*). Klubeilla ja erilaisissa tanssia tukevissa ympäristöissä säännöllisesti käyvät haluavat ”laittaa jalalla koreasti”, kun ”tanssijalka vipattaa”, sekä ehdottomasti myös olla vuorovaikutuksessa muiden vertaistensa kanssa. Dj soittaa musiikkia, ja suosittun kappaleen soidessa tanssilattialle saadaan ruuhkaa. Tietyllä tavalla liikkuen, ja toisiinsa samaistuen ihmiset tanssivat erilaisiin kappaleisiin, kuten anthemeihin jopa viikottain. Samoissa ympäristöissä vierailivat ihmiset saavat yhteisen tarkoituksen, ja muodostavat oman yhteisönsä. Mitä enemmän yksilöt näkevät toistensa tanssivan, niin sitä laajemmalle erilaiset liikkeet leviävät. (Robitzky 2015, 28.)

Joku yhteisön jäsenistä aloittaa liikkeen toistaen sitä satunnaisesti. Myös muut omaksuvat liikkeen ja muovaavat sitä omalla tavallaan lisäten myös omia liikkeitään kasvattaen yhteistä liikevarastoa. Katutanssilajit kuten Hip hop ja Breaking ovat myös kehittyneet alun perin samalla tavalla. Suosittuja sosiaalisia tansseja 1984–1986 luvulta, joita kutsutaan nykyisin myös ”old school Hip hop” -liikkeiksi ovat mm.:

Steve Martin matkii samannimisen näyttelijän aikoinaan alulle panemia liikkeitä.

Pee Wee Herman syntyi elokuvahahmon tanssiessa baarissa. Askelia matkittiin ja kehitettiin eteenpäin.

Roger Rabbit on peräisin piirretystä elokuvasta nimeltä ”Who Framed Roger Rabbit”.

Webo tulee latinalaisesta kulttuurista New Yorkista, ja kirjoitetaan oikeasti ”huevo” (*egg*), joka tarkoittaa munaa.

Mitä pidemmän aikaa sosiaalinen tanssi kehittyä ja ottaa muotoaan, sitä enemmän liikekieltä yksittäisen tanssin ympärille alkaa syntyä. Myös lainalaisuuksia alkaa kehittyä, jotka muodostavat ikään kuin ”leikin säännöt” mahdollistaen myös liikkeen jatkojalostamisen. Tyypillistä myös on, että liikekieltä lainataan muista tansseista, jos niiden nähdään sopivan mukaan. Uudet yksittäiset liikkeet, ja niiden edelleen muotoutuminen saavat vahvistuksensa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden tanssijoiden eleiden ja innostuksen kautta. (Robitzky 2015, 28–29.)

Sosiaaliset tanssit rikastuvat, ja kulttuurista tulee hajanaisempi. Uusia liikkeitä muodostuu jatkuvasti johtaen yhä uusiin tansseihin. Muutamia yksittäisiä tanssijia voivat alkaa saada enemmän huomiota, joka johtaa myös rinkien muodostumiseen. Ringin Robitzky jakaa sosiaalisessa tilassa ihmisten käyttäytymisen mukaan kolmeen osaan: 1) Yksilöihin, jotka eivät halua olla mukana muodostelmassa lainkaan, 2) Osallistujat ja katsojat muodostelmassa sekä 3) Keskusta, ja esiintyjät muodostelmassa, jotka myös ylläpitävät ringiä. Jos ainoastaan yksi esiintyy ringin keskellä ilman, että kukaan jatkaa hänen jälkeensä, niin ringi vääjäämättä lakkaa olemasta. Jos kuitenkin toinenkin liittyy leikkiin mukaan onnistuen vastaamaan liikekieleen, niin ringi pysyy elossa vähintään vielä hetken aikaa. Muodostelman halkaisija riippuu liikkeiden suuruudesta tanssijoiden vaihtuessa keskellä. (Robitzky 2015, 29–30.)

Mitä opittavaa yhteiskunnalla, ja maahanmuuttajien kotoutumista edistävällä työllä on ringi -traditiosta? Sen kautta tullaan nostaneeksi esiin leikkisät puolet meissä. Huumorintajun kehittyessä itseluottamus kasvaa. Yrittäessämme ymmärtää leikin sääntöjä huomaamme kaikkien suhtautuvan siihen eri tavoin. Pohdimme myös sen merkitystä meille, joka voi vaihdella yksinkertaisesta viihteestä aina mitä moninaisimpien taitojen opetteluun. Nämä kaksi kulkevat käsi kädessä: mitä enemmän leikimme, niin vääjäämättä sitä taitavammaksi tulemme siinä, ja sen kannalta olennaisissa taidoissa, kuten yhteistyön tekemisessä ja siinä tarvittavassa vuorovaikutuksessa. Leikkiessä tarkkailemme mitä vaikutuksia toiminnallamme on vertaisiimme, ja itse leikin lopputulokseen. Tanssiessa ringi on leikkikenttämme, ja silloin uppoudumme sen tapahtumiin. Ringi ja siinä ilmenevä leikki sijoittuu täysin todelliseen maailmaan (Robitzky 2015, 30.) – siihen samaan, jossa käymme vaikkapa töissä tai koulussa kohdaten arjessamme myös meille vieraista kulttuureista tulevia ihmisiä.

Leikissä on sääntöjä, kuten todellisessa maailmassakin. Molemmissa myös vallitsee vapaus sääntöjen, systeemin rakenteiden ja lainalaisuuksien puitteissa. Kulttuurimme on myös systeemi, joka on kehittynyt leikin kautta, ja sillä on universaalisti esihistoriallinen asema kaikessa vuorovaikutuksessa. Leikin kautta on mahdollista kehittää kommunikaatio, ja vuorovaikutustaitoja, joita hyödynnämme myös jokapäiväisessä elämässämme. Leikissä opitut asiat eivät suinkaan jää rinkiin, vaan poistuessamme otamme aina jotain mukaamme. Tunnistaessamme leikin ja vakavasti otettavan elämän dualismin, voisimme kenties alkaa ottaa leikin vakavammin, ja elämän puolestaan leikkisämmin? Kulttuuri on systeemi, jolle on tyypillistä yhteiseksi koetut arvot, joiden pohjalta työskentelemme ja elämme yhdessä. Rinki muodostuu samojen peruseriaatteiden mukaan tehden siitä yhteiskunnan mikro-kosmoksen. (Robitzky 2015, 30–31.)

Seuraavassa luvussa esitellään systeemisen näkökulman pohjalta mikro-, meso- ja makrotaso, jotka osaltaan myös syventävät edellä tässä luvussa esitettyä mielenkiintoisella tavalla. Myöhemmin esitetään myös hyvän (vrt. huonon) kehän teoria, joka tarjoaa näkökulmia käsittää aiemmin tarkastelemiani käsitteitä battle ja rinki -traditiot.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA MENETELMÄN MUODOSTAMINEN

Tässä luvussa paneudutaan tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. Ensiksi tullaan käsittelemään alun perin Ludvig von Bertalanffyn (1968) kehittämää Systeemiteoreettista näkökulmaa, jonka jälkeen paneudutaan Robert Hagforsin ja Jouko Kajanojan (2010) Hyvän kehän teoriaan. Näistä kahdesta muodostan 'Systeemisen hyvän kehän näkökulman', jonka kykyä soveltaa tutkimukselle esitettyihin tavoitteisiin pyrin kokeilemaan myös käytännössä.

Alun systeemiteoreettinen osuus koostuu pääasiassa kolmesta aiheesta käsittelevästä artikkelista, joiden pohjalta pyrin avaamaan systeemiteoreettisen ajattelun peruskäsitteitä ja sisältöä. Ludvig von Bertalanffyn aluille panema Systeemiteoreettinen näkökulma on saanut alkunsa 1900 -luvun alun biologiasta. Sen käsitteet ja menetelmät ovat pääpiirteiltään abstrakteja, ja niiden soveltuvuus sosiaalityöhön jakaa mielipiteitä. Lähden liikkeelle pääkäsitteiden määrittelystä, ja systeemiajattelun peruslähtökohdista. Poimin mukaan myös tutkimusväittämän kannalta mielekkäitä osia kaikista systeemisen näkökulman eri aikakausina syntyneistä sovellutuksista, joita ovat *Yleinen systeemiteoria*, *Ekosysteeminen teoria* ja *Kompleksinen systeemiteoria*, josta käytetään myös nimitystä *Kompleksisuusteoria*.

Viime vuosien aikana hiljattain kumpuava trendi vuorovaikutuskeskeisyyteen antaa jalansijaa systeemiselle ajattelulle. Systeemien prosessinomaisuus, vuorovaikutus ja holistinen näkökulma tukevat sosiaalityön professionille annettua tehtävää lähtökohtaisesti erittäin hyvin. Sosiaalityön käytäntöön, kuten suunnittelemiini katutanssityöpajoihin, liittyy vahvasti inhimillinen ennustamattomuus. Tämä osaltaan varmasti haastaa liialliseen teknisyyteen pohjautuvia malleja, ja tutkimuksessa pyritäänkin nostamaan esiin aktiivisesti toki myös teoria-ajattelun tuomia haasteita.

Systeemisestä ajattelusta siirrytään Hyvän (ja vrt. myös huonon) kehän teoriaan, jonka kantavana ajatuksena on, että niin positiivisen kuin negatiivisenkin vaikutuksen omaavilla toimenpiteillä on aina itseään vahvistava vaikutus. Teorian alullepanijana voidaan pitää Gunnar Myrdalia (1957), joka on alun perin puhunut kehävaikutuksesta tutkiesseen kehitysmaiden köyhyysongelmia. (Hagfors & Kajanoja 2010, 109.)

Lopuksi yhdistän molemmat näkökulmat yhdeksi kokonaisuudeksi tutkielman tavoitteiden mukaisesti. Kokonaisuutta kutsun systeemisen hyvän kehän näkökulmaksi, jonka periaatteita hyödynnän katutanssiin kiinnittyvissä työpajoissa tähdäten maahanmuuttajien kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseen. Puhuttaessa kaksisuuntaisuudesta viitataan myös tietysti siihen, että kotoutumiseen vaaditaan myös poikkeuksetta kantaväestön kykyä sopeutua, ja ymmärtää maahanmuuttajan alkuperäistä kulttuuria. Mielestäni usein kuullaan puhuttavan kenties liian yksipuolisesti ainoastaan maahanmuuttajan velvollisuudesta sopeutua. Yksilön ja ympäröivän välinen suhde on kuitenkin voimakkaasti vuorovaikutteinen, kuten systeeminen näkökulmakin esittää.

4.1 Systeemiteoreettinen näkökulma

Termi systeemiteoria esitettiin ensi kerran sosiologiassa 1930-luvulla. Tätä aikaisemmin sosiaalityössä kuitenkin käytettiin jo samansuuntaista *person-in-environment* -käsitettä. Sen perusajatuksena oli nähdä vuorovaikutus ympäristön ja yksilön välillä, eikä keskittyä pelkästään yksittäin persoonalliseen tai sosiaaliseen. (Healy 2005, 133.)

Systeemi sanana, juontaa juurensa kreikankielestä *systema*, joka tarkoittaa yhdistää, sovittaa yhteen. Nykykielessä systeemillä tarkoitetaan toisistaan riippuvaisten osien kokonaisuutta. Nämä kokonaisuudet, systeemit ovat edelleen vuorovaikutuksessa muiden systeemien kanssa muodostaen aina yhä suurempia systeemejä riippuen mistä näkökulmasta niitä tarkastellaan. (Compton, Galaway & Cournoyer 2005, 23–24.)

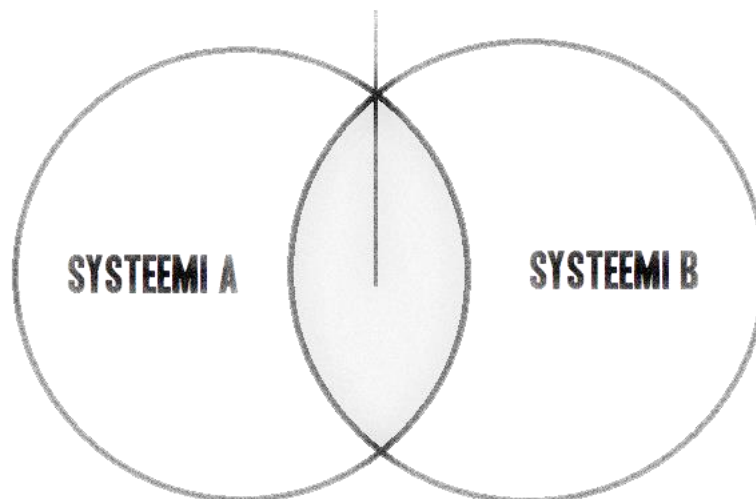
Pienemmät systeemit (*subsystems*) ovat osa suurempia systeemejä (*suprasystems*), tarjoten samalla perustan yhä pienemmille systeemeille. Toisinaan pienempi systeemi vaikuttaa suurempaan enemmän kuin suurempi pienempään. Pääsääntöisesti trendi on kuitenkin päinvastainen. Toisistaan riippuvaiset, ja linkittyneet systeemit vaihtavat keskenään systeemien funktionaalisuudelle tarkoituksenmukaista informaatiota, energiaa ja resursseja. (Compton ym. 2005, 23–24.) Maahanmuuttaja joutuu vääjäämättä ympäristönsä muutoksen eteen, ja voidaan ajatella, että tätä kautta uuden suuremman systeemin vaikutuksen piiriin. Paikallistasolla hänellä on kuitenkin mahdollista vaikuttaa toisinaan paljonkin häntä ympäröivään, kuten etenkin kompleksisuusteoria käsittää edempänä.

Systeemit pyrkivät jatkuvaan tasapainoon, ja voivat olla väliaikaisia tai pysyvämpiä. Ne sopeutuvat vuorovaikutuksen seurauksena, ja vaihdanta eri systeemien välillä on mahdollista riippuen systeemin kiinteydestä, *koheesiosta*. Toinen, kenties yleisempi tapa kuvata tätä koheesiota on käsitteet *avoimuus-sulkeutuneisuus*. Systeemeille tyypillisiä piirteitä ovat tavoitteet, tasapainon ylläpitäminen, selviytyminen ja identiteetin saavuttaminen. (Compton ym. 2005, 25.) Historia tuntee monia esimerkkejä suljetuista systeemeistä, kuten valtaväestön omaisuutena pidetyistä kansallisista kulttuureista. Tämänkaltaiset systeemit sulkevat helposti ulkopuolelle vähemmistöt ja maahanmuuttajat. (Benjamin 2014, 71.)

Ihmisten muodostamien systeemien prosessit ovat monimuotoisia, kompleksisia, mutta kuitenkin jossain määrin ennustettavia. Teoriaa voisi sovitaa maahanmuuttoon mm. seuraavalla tavalla: Henkilön pyrkiessä sopeutumaan hänelle entuudestaan vieraaseen kulttuuriseen ympäristöön, vaaditaan myös ympäristöltä sopeutumista. Ajatusta pidemmälle vietyinä voidaan onnistuneen kaksisuuntaisen sopeutumisen seurauksena olettaa syntyvän jopa täysin uudenlainen kulttuurinen ympäristö. Kaikki siis vaikuttaa kaikkeen on systeemiteoreettinen näkemys, jonka ymmärtäminen antaa jo itsessään suurta apua, sosiaalityön käytäntöihin. On väitetty, että systeemiteoriat eivät kuitenkaan suoranaisesti tarjoa valmiita strategisia malleja osaksi sosiaalityön konkretiaa. (Compton ym. 2005, 24.) Tässä tutkielmassa pyrin osaltaan murtamaan raja-aitoja teorian ja käytännön välillä aina metatasolta ruohonjuuritasolle saakka. Jalkauttamalla matemaattisia lainalaisuuksia osaksi käytännön toimintaa, uskon myös muodostuvan verraten mielenkiintoisia lopputulemia.

Sosiaalitieteellisen paradigman kannalta systeemiteoriat siirtävät vastuun yhteiskunnalta, ja yksilöltä johonkin yhteiseen, siis systeemien väliseen vuorovaikutukseen. Ihmiset eivät ole vain osa ympäristöään, vaan ympäristö on myös osa ihmistä (Compton ym. 2005, 24). Monet sosiaalitieteen teoreetikot puoltavat, että systeeminen näkökulma erottaa sosiaalityön muista ihmisten parissa tehtävästä palvelutyöstä. Se keskittyy useiden eri sosiaalisten systeemien välillä tapahtuvaan vuorovaikutukseen, kuten *kuviol.* edellä esittää. (Healy 2005, 132.)

SYSTEEMIT VUOROVAIKUTUKSESSA

Kuvio1. Systeemit vuorovaikutuksessa.

Systeemit palvelevat tiettyä tarkoitusta, ja ihminen kuuluu yhtäaikaaisesti useaan eri systeemiin, kuten koulu, perhe, naapurusto, suomalaiset, ym.. Systeemiteoriat alleviivaavat systeemien positiivisia vaikutuksia yksilö- ja yhteisötasolla. Ne pyrkivät kertomaan yksilön toiminnasta suhteessa ympäristöön. Ne tarjoavat välineitä yhteiskunnassa esiintyvien ongelmien ja kysymysten ymmärtämiseen. Suorat vastaukset ja toimintamenetelmät huono-osaisuuden kannalta tärkeisiin väliintuloihin ja interventioihin jäävät pääosin kuitenkin saamatta. (Healy 2005, 132.) Pyrin lisäämään systeemiteorioiden mahdollisuuksia antaa tarvittavia vastauksia tässä tutkielmassa mm. hyvän kehän teorian avulla.

Jotkut tutkijoista uskovat systeemiteorioiden potentiaaliin maahanmuuttajienkin kanssa tehtävän sosiaalityön profession raamien selkiyttäjänä. (Healy 2005, 134). Ihmiselämän monimuotoisuus ja ongelmien kompleksisuus asettavat yhteiskunnalle suuren haasteen. Käsitteellisten suuntaviivojen luominen auttaa ongelmien tunnistamisessa. Yksilön kuten maahanmuuttajan on usein hankala tunnistaa omaan huono-osaisuuteen liittyviä syitä. Systeeminen näkökulma on kuitenkin holistinen, kokonaisvaltainen ja laaja-alainen huomiossaan auttaen myös uusien piilevien ongelmakohtien määrittelyssä. Tämän myötä ongelmanratkaisu-prosessi helpottuu, ja voidaan löytää ja selkiyttää tavoitteita. (Compton ym. 2005, 24).

Sosiaalitieteissä systeemiteoriat pyrkivät antamaan vastauksia liittyen systeemien processisuuteen, dynaamisuuteen ja vuorovaikutukseen – sen sijaan, että keskityttäisiin ainoastaan yksityiskohtiin ilman kontekstiaan. (Compton ym. 2005, 23.) Sen kantavia ajatuksia on, että ongelmat yksilötasolla voidaan korjata puuttumalla systeemeissä ja niiden välillä tapahtuviin prosesseihin. Tyypillistä systeemiselle näkemykselle on paineutua ilmiöiden syy-seuraus -suhteisiin, jonka avulla saadaan tutkimuksessani vihjeitä myös kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi. (Compton ym. 2005, 24). Edempänä Hyvän kehän teoria näkee asian myös hyvin samankaltaisesti.

4.1.1 Yleinen systeemiteoria

Ludwig von Bertalanffy (1971) johti biologian alkuperäisestä organismien systeemiteoriasta (1930) sosiaalityöhön yleisen systeemiteorian, jonka hän uskoi olevan hyödyksi etenkin palvelualoilla sekä psykologian ja psykiatrian puolella. Teorian pioneereinä toimi Gordon Hearn, ja hänen kollegansa USA:ssa jo 1960 -luvulla (National Association of Social Workers). (Healy 2005, 134.)

Bertalanffyn tavoite oli yhdistää hajautunut tieteen kenttä. Systeemiteorian hän näki vastauksena siltojen rakentamiselle. Bertalanffyn mukaan on olemassa periaatteita ja lainalaisuuksia, jotka ovat päteviä tarkasteltaessa mitä tahansa järjestelmää riippumatta elementeistä tai vuorovaikutuksesta, jota niissä ja niiden välillä vallitsee. (Peltoniemi, Isoaho, Hämäläinen, Nurmi & Nummela 2004, 9.)

Sen mahdollisuudet nähtiin sosiaalityön profession tieteellisen perustan vahvistajana ja luoja, kooten saman teorian alle työn keskeisen sisällön. Yleinen systeemiteoria on vaikuttanut sosiaalityöhön muun muassa rohkaisemalla työntekijöitä kiinnittämään huomiota yksilöstä tätä ympäröivään, ympäristöön. Se laajentaa perspektiiviä yksilöstä pois päin tarkastelemalla yksilöä ympäristössään. (Healy 2005, 134.) Teoria antaa tätä kautta uusia työkaluja yksilön ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen parantamiseen. Hyvän kehän teoria on tuotu tähän tarkoitukseen sopivaksi työkaluksi systeemiajattelua tukemaan. Bertalanffy oli sitä mieltä, että systeeminen näkökulma sopii muita aikalais-teorioita paremmin sosiaalityön moninaiseen toimintaympäristöön. (Healy 2005, 134.)

Bartanlaffyn mukaan yksilön hyvinvointia voidaan ymmärtää ainoastaan ympäristöönsä integroitumisen kautta. Yksilö ei ole autonominen osa, joka tuottaa itselleen hyvä- tai huono-osaisuutta, vaan nämäkin ilmiöt ovat systeemissä, kulttuurisesti ja sosiaalisesti, rakentuneita. Teoria tekee tässä suhteessa pesäeroa yleiseen, psykologiasta tuttuun näkemykseen, jossa negatiiviset ilmiöt kuten mielenterveysongelmat, nähdään usein yksilön psyykeen tuottamina. Se haastaa psykoterapeuttisen näkemyksen tarkastella menneisyyttä kiinnittäen huomionsa tämän päivän prosesseihin, ja niiden kautta kumpuaamaan tietoon. Sen avulla pystytään soveltamaan tietoa osaksi tulevia tavoitteita, kohti yksilön parempaa integroitumista ympäristöönsä. (Healy 2005, 134–135.)

Systeemiteoreettinen näkökulma sopii edellisessä kappaleessa esitetyn luonteensa vuoksi erityisen hyvin tutkielmani väittämään: Mihin perustan näkemykseni siitä, että systeemisen hyvän kehän näkökulman avulla voidaan edistää maahanmuuttajien kaksisuuntaista kotoutumista?

Alun perin yleinen systeemiteoria hyödynsi biologiasta tulleita käsitteitä, mutta soveltuvuus sosiaalityön käytäntöihin on teorian kehittyessä parantunut. Etenkin seuraavan luvun ekosysteemistä näkökulmaa on kehuttu sosiaalityöhön vielä paremmin soveltuvana. (Healy 2005, 134–135.)

4.1.2 Ekosysteeminen teoria

1970-luvulla Ekosysteeminen teoria käytännössä syrjäytti Yleisen systeemiteorian. Germainin ja Gittermanin (1996) elämänyhteysmalli ja Carol Meyerin ekosysteeminen tutkimus yhdessä muodostavat kehykset ekosysteemiselle näkökulmalle, joka on tarkoitettu soveltuvaksi suoraan sosiaalityöhön. Sen ajatuksena on etsiä systeemien prosesseista pysyviä ratkaisuja kontekstisidonnaisiin ongelmiin. (Healy 2005, 136; Compton ym. 2005, 38)

Tavoitteiltaan Ekosysteeminen teoria on siis selkeästi kunnianhimoisempi, kuin vaikkapa huollollinen sosiaalityö, jossa usein tyydytään tilanteen ylläpitoon. (Taina 2013, 19.) Tyypillistä näkemykselle on pyrkimys korjata rikkoutunut suhde ihmisen ja ympäristön välillä. Tämä ihmisen ja ympäristön välinen vuorovaikutussuhde ei ole suoraviivainen,

lineaarinen, vaan koostuu monimuotoisista prosesseista systeemien välillä. (Healy 2005, 136; Compton ym. 2005, 38–39.) Kuten aiemmin Yleistä systeemiteoriaa käsiteltäessä, myös tämän kappaleen ajatus sopii mielestäni erityisen hyvin tämän tutkielman, ja hankkeen tavoitteisiin.

Ekosysteeminen näkökulma tukee sosiaalityön edellytyksiä ihmisten ja ympäristöjen välisissä vuorovaikutussuhteissa. (Compton, Galaway & Cournoyer 2005, 39.) Yksilö ja ympäristö eivät ole erillisiä kokonaisuuksia. Yksilö on osa ympäristöä, ja molemmat vaikuttavat toisiinsa aktiivisesti. (Compton ym.. 2005, 40.) Sosiaalitieteissä ympäristöksi käsitetään ihmiset, ja kulttuurillisesti sekä sosiaalisesti virittynyt maantieteellinen alue. (Compton ym.. 2005, 48.)

Ekosysteeminen näkökulma rohkaisee paneutumaan maahanmuuttajan tilanteeseen näkökulmasta, jossa ongelma johtuu ympäristön tarjonnan huonosta vastaavuudesta yksilön tarpeisiin. Ihmisen tarpeisiin luetaan tässä yhteydessä perusedellytykset kuten työkyvyn ylläpito, riittävien oikeuksien toteutuminen ja omien mielenkiinnonkohteiden toteuttamisen mahdollisuus. (Healy 2005, 136.) Ympäristön ja yksilön välisen suhteen huono vastaavuus voi johtua kroonisista ympäristöllisistä syistä, kuten köyhyys ja sota tai elämäntilanteellisista syistä kuten työttömyys tai vaatimus sopeutua uudelleenlaiseen kulttuuriseen ympäristöön. Germain ja Gitterman jättivät niin sanottujen ongelmien ”perimmäisten syiden” etsimisen vähemmälle huomiolle. Ekosysteeminen teoria painottaa tämän hetkisiä prosesseja, ja niihin puuttumista. (Healy 2005, 137.)

Kritiikkiä Ekosysteeminen näkemys on saanut sen kyvyttömyydestä vaikuttaa yhteiskunnan rakenteelliseen epäoikeudenmukaisuuteen. Myöhemmin sovelletuissa teorioissa on huomioitu esimerkiksi elämäntapojen erilaisuutta, joka ekosysteemisessä teoriassa jää teknisyyden varjoon. (Healy 2005, 137.)

Germainin ja Gittermanin mukaan teoria auttaa yksilön ja ympäristön yhteensovittamisessa (*adaption*). Ympäristön tehtävänä on tarjota ihmiselle tukea kasvussa ja terveydessä, sekä tarjota tyydyttävän elämän edellytykset. Yhteensovittaminen ei tapahdu itsestään vaan on aktiivinen muutoskeskeinen prosessi. (Healy 2005, 137.)

Carel Germain ja Alex Gitterman kehittivät sosiaalityöhön soveltuvan elämänyhteysmallin (*life model*). Siihen sisältyy kolme vaihetta, jotka ovat: *tunnustelu-*, *työstö-*, ja *hyvästelyvaihe*. Sen avulla voidaan saada tietoa, jonka mahdollistaa systeeminäkemykselle tyypillisen yksilö-ympäristö -tarkastelun. (Healy 2005, 137.) Edellä esitän elämänyhteysmallin sovitettuna kaksisuuntaista kotoutumista edistäviin työpajoihin.

Ensimmäisessä, tunnusteluvaiheessa rakennetaan luottamusta systeemissä eli työpajassa toimivien osapuolten välillä. Erityisen tärkeää tässä on ohjaajan kyky pystyä rakentamaan luottamusta kaikkiin suuntiin samalla syventäen osapuolten välisiä suhteita. Tähän voi kuulua erilaiset tutustumista edistävät ohjatut tilanteet, jossa osallistujat oppivat ensinnäkin toistensa nimet, mutta myös tuovat yhteiseen tilaan jotain itsestään ja omasta persoonastaan. Tällä pyritään pääsemään tunnusteluvaiheen yli, ja saavuttamaan luottamus. Raskaista oloista tulevien kohdalla ohjaajalta kysytään tunneälyä kuten empatiakykyä. On lähdettävä asiakkaan voimavaroista, ja suunniteltava hänen kanssaan toimintaa yhdessä lähtien liikkeelle siitä, mitkä hänen omat odotuksensa ja näkemyksensä ovat. Tärkeää on saada kartoitettua osallistujien voimavarat ja negatiivisen funktion omaavat lähtökohdat. (Healy 2005, 138.)

Työstövaiheessa edistetään sopeutumista osallistujien ja ympäristön välillä, ja tehdään yhteinen suunnitelma kokoontumisille. Osallistujien taidot huomioiden ohjaaja auttaa asettamaan tavoitteita, tukee ja ohjaa tarpeen vaatimalla tavalla sekä ajaa asioita (*advocacy*). Yhteistyötä voidaan tehdä myös osallistujien ympärillä olevien ihmisten ja instituutioiden kanssa. (Healy 2005, 140.)

Hyvästelyvaiheessa pyritään nimensä mukaan päästämään irti. Yksi sosiaalityön tehtävistä on itsensä tarpeettomaksi tekeminen, ja hyvin laadittu työpajasuunnitelma vaikuttaa hyvästelyvaiheen onnistumiseen. On hyvä käydä toiminnan keston liittyviä keskusteluja pitkin prosessia, jo ennen varsinaista hyvästelyvaihetta. Osallistuja voi vapaasti kertoa omista tuntemuksistaan toimintaa kohtaan. Ekosysteemisessä näkemyksessä on myös tärkeää arvioida tavoitteiden toteutumista, varsinaisen intervention jälkeisenä aikana. (Healy 2005, 142.)

Monet systeemiteoreetikot käyttävät apunaan ”*ekokarttaa*” (*ecomap*), jonka avulla saadaan kartoitettua graafisesti asiakkaan tilanteen kannalta olennaisia asioita. Visuaalinen olemus antaa konkreettista informaatiota tilanteen kompleksisista vaikuttimista. (Healy 2005, 141.)

Erinäiset ympäristön tasot voidaan eritellä niiden ominaisuuksien perusteella. Ekokartassa ympäristön tasot jaetaan Bronfenbrennerin Ekosysteemisessä teoriassa viiteen, mutta sosiaalityön kannalta kolmeen, merkitykselliseen ryhmään. Edellä tässä tekstissä on mainittukin kerrokset, jotka ovat siis mikro-, meso- ja makrotaso. Nyt erittelen näitä tasoja antaen niille katutanssityöpajojen kannalta relevantteja merkityksiä. (Voisin, Di-Clemente, Salazar, Crosby, Yarber 2006, 72; Healy 2005, 140–141.)

Mikrotasoon voidaan nähdä kuuluvaksi muun muassa henkilön ystäväpiiri, perhe ja yksilölliset ominaisuudet, kuten kulttuurinen tausta. Tällä tasolla esiintyvät systeemit ja osasysteemit koskettavat suoraan, välittömästi yksilöä. Sitä voisi kuvata verraten pieneksi piiriksi, johon sisältyy suurelta osin henkilölle läheisimmät asiat. (Voisin ym.. 2006, 72; Healy 2005, 140–141.) Työpajatapaamiset ovat käytännössä mikrotason toimintaa, johon kuuluu eri rooleissa toimivia yksilöitä. Yhteinen tila määrittää ympäristöä, jossa toimivat tutkimuksen tekijä, ohjaaja ja osallistujat. Mikrotasolla käsitetään tapahtuvan ruohonjuuritason, ja usein yksilöiden välinen konkreettinen toiminta, jota tässä tutkielmassa edustaa työpajakokoontumiset osallistujineen ja ohjaajineen.

Mesotasolla puolestaan ovat esimerkiksi instituutiot, jotka koostuvat useista yksilöistä, ja ovat jo julkisempia kuin mikrotasolla. Ilmiöt ovat kuitenkin muutakin kuin rakenteellisia, ja paikalliskulttuuri voi esimerkiksi olla mesotasoon linkittyvä. Se vaikuttaa yksilöön suoraan, alueellisesti, mutta se ei välttämättä joka hetki näy hänen elämässään. (Voisin ym.. 2006, 72; Healy 2005, 140–141.) Mesotasolla tapahtuva toiminta käsitetään pääsääntöisesti instituutioiden ja yhteisöjen välillä olevaksi, kuten tässä tapauksessa Lapin Yliopisto, Lapin Taiteilijaseura, Monitaideyhdistys Piste ja katukulttuuriyhdistys Transcendent, jotka ovat sitoutuneet ja sitouttaneet osallisensa noudattamaan *TaideVaihd*e -hankkeen mukaisia tavoitteita (Healy 2005, 140.)

Makrotasolla on enää välillisesti yksilöön vaikuttavat asiat kuten julkisen sektorin suuret instituutiot, poliitikot ja koko yhteiskuntaan vaikuttavat tekijät. Metamorphosis -projektin kannalta näitä ovat esimerkiksi TaideVaihte -hankkeen mahdollistavat poliittisen päätöksenteon luomat yhteiskunnalliset rakenteet. Kerrokset on siis jaettu Bronfenbrennerin (1979) teoriassa suuruuden ja yksilön elämään vaikuttavuuden mukaan. Välittömästi vaikuttavat yksilölliset asiat mikrotasolla, ja välillisesti koko yhteiskunnassa eläviä yksilöitä koskevat asiat makrotasolla. (Voisin ym.. 2006, 72–73; Healy 2005, 140–141.)

4.1.3 Kompleksinen systeemiteoria

Viimeisinä vuosina systeemiteoriat ovat levinneet sosiaalityöhön kompleksisen systeemiteorian ja kaaosteorioiden siivittämänä. Systeemiteoriat, jotka juontavat juurensa matematiikan, fysiikan ja tekniikan alojen lainalaisuuksista, ulottuvat tätä nykyä aloille kuten informaatioteknologia ja johtaminen sekä sosiaali- ja humanistitieteet. Sosiaali-teoreetikko Colin Peile oli yksi pioneereista, jotka tekivät tutkimusta osaksi sosiaalityöiden paradigmaa. Häntä seurasivat lukuisat sosiaali-teoreetikot, jotka olivat sosiaalityön systeemisydestä samaa mieltä. (Healy 2005, 142.)

Teoria nähtiin keinona tuoda usein hankalaa intuitiivista tietoa esille. Intuitiot ovat kuin vaisto, joka saa työpajaohjaajan päätöksenteon yhteydessä merkityksiä kuten: ”Oliko tehty päätös oikea?”. Teorian hankaluudeksi on nähty systeemien prosessien muutokset, jotka ovat epäjohdonmukaisia ja hankalasti ennakoitavissa. (Healy 2005, 142.)

Teoreetikot puoltavat näkemystä eri systeeminäkemyksen luonteesta tukea toinen toisiaan. Sen sijaan että ne kumoaisivat toisensa, niiden voidaan siis nähdä täydentävän toisiaan. Kompleksinen systeemi kantaa mukanaan ajatuksen, että systeemit ovat enemmän kuin osiensa summa, kuten toiminnan tavoitteellisuus ja pyrkimys sopeutua muiden systeemien kanssa. (Healy 2005, 143.)

Darleyn mukaan Kompleksinen systeemi on luonteeltaan globaali. Se pitää sisällään verraten suuren määrän yksinkertaisia osia, joiden toiminnan ennustettavuus on kuitenkin hankalaa. Systeemiteoreetikot käyttävät kompleksisiin systeemeihin induktiivista lähestymistapaa, jossa tarkastelu aloitetaan pienemmästä joukosta, jonka kautta löydetään yhteys aina yhä suurempiin tutkittavan ilmiön kannalta relevantteihin tekijöihin. (Healy 2005, 143.)

Kompleksisuusteorian kannalta on kiinnostavaa päästä käsiksi vaikutuksiin, joita pienemmät osasysteemit suuremmille tuottavat. Kuinka pienemmät systeemit vaikuttavat suurempien kehitykseen, ja toisin päin. Suuriin kompleksisiin systeemeihin liittyy hankala ennustettavuus. Joitain päätelmiä prosesseista voidaan kuitenkin tehdä paneutumalla tarkemmin ilmiöiden syy-seuraus -suhteisiin. Voidaan esimerkiksi todeta sotaan ajautumisen jossain maassa vaikuttavan pakolaistaustaisen maasta muuton kasvuun, ja että pakolaisten lisääntynyt määrä vaikuttaa edelleen maahanmuuton lisääntymiseen muissa maissa. Tämä puolestaan voi aiheuttaa haasteita ja levottomuuttakin maassa, johon maahanmuutto kohdistuu. Levottomuus yhdessä maassa vaikuttaa myös muihin maihin, ja näin muutos yhdessä systeemissä on saanut kerrannaisvaikutuksen aikaan kuitenkin hankalasti ennustettavalla tavalla (Healy 2005, 143.)

Käsitteellä *uusi vaihe (phase change)*, tarkoitetaan hetkeä, jossa siirtymä yhden systeemin vaikutuksesta toisen lainalaisuuksien piiriin tapahtuu. (Healy 2005, 144.) Muutokset toisessa systeemissä, voivat vaikuttaa siis välillisesti tai välittömästi toisiin systeemeihin. Muutosten laajuus toiseen systeemiin on kuitenkin erittäin hankala, jopa mahdollon ennustaa. Sanonta: ”Pisara joka katkaisee kamelin selän”, toimii tässä kohtaa hyvin kuvaamaan ennustavuuden hankaluutta. On lopulta mahdotonta tietää kaikkia ilmiöihin vaikuttavia tekijöitä. (Healy 2005, 143.)

Ohjattuihin työpajoihin ajatusta voi soveltaa esimerkiksi tarkastelemalla osallistujan ja ohjaajan rooleja. Jos työntekijä tuottaa ryhmään negatiivisia ilmiöitä kuten erilaisia leimoja, ne voivat jäädä henkilöiden pysyviksi ominaisuuksiksi. Oma identiteetti voidaan alkaa nähdä jonkin tietyn ominaisuuden kautta, kuten pakolaisuus, ulkopuolisuus tai erilaisuus negatiivisena ominaisuutena. (Healy 2005, 143.)

Kompleksinen systeemitheoria tukee niin kutsuttua *perhosvaikutusta* (*butterfly effect*). Periaatteen mukaan, perhosen siiven isku tänään Afganistanissa voi aiheuttaa myrskyn vuoden päästä Rovaniemellä. Tämänkaltaisten seurannaisvaikutusten tunnistaminen on tyypillistä kompleksiselle systeeminäkemykselle. Pienikin sensitiivinen muutos voi aiheuttaa koko systeemin kannalta perustavanlaatuisen prosessin, jonka seurauksena systeemin kehitys muuttaa suuntaa vaikuttaen tällä tavoin myös kaikkialle ympärilleen. (Healy 2005, 143.) Tämä on innostava ajatus sosiaalitieteellistä systeemisestä hyvän kehän näkökulmaa kehittäväälle opiskelijalle. Uudenlaisten ajattelutapojen löytyessä voi olla mahdollisuus päästä vaikuttamaan myös suuret mittasuhteet saavuttaviin prosesseihin, joilla on merkitystä yhteisö- ja yksilötason hyvinvoinnin muodostumiselle.

Kerrannaisvaikutusten tunnistaminen korostuu globaalissa maailmassa. Oikeassa vaiheessa puuttuminen oikealla intensiteetillä voi tuottaa vaikutuksia, joilla on oletettavasti paljon kauaskantoisempia vaikutuksia. Usein tästä puhutaan huono-osaisuuden kohdalla, mutta työpajojen kehittämisen kannalta on lohdullista ajatella, että yksittäisten tapausten kautta voi mahdollistua myös hyväosaisuuden prosessit, joilla on arvaamattoman suuria kerrannaisvaikutuksia. Tätä kautta voidaan ajatella myös lyhytaikaisten väliintulojen omaavan potentiaalia saada muutoksia aikaan. Tämä asettaa teorian työpajojen kannalta merkitykselliseen asemaan, kuten luottamuksen lisääntyminen tai suhteiden syventyminen eri kulttuuritaustaisten yksilöiden välillä. (Healy 2005, 143–144.)

Kompleksisuus ei tarkoita sattumanvaraisuutta. Warren (1998) kutsuu tätä deterministiseksi kaaokseksi, joka osaltaan kuvaakin sen luonteelle tyypillistä mahdotonta ennustettavuutta, mutta joka kuitenkin kätkee sisäänsä tiettyjä lainalaisuuksia perustuen mahdollisuuden tunnistaa vuorovaikutus systeemien välillä. Sen sijaan, että kompleksiset systeemit olisivat ennakoimatonta kaaosta, voidaan niissä ajatella esiintyvän paternalistisuutta tasolla, jota on kuitenkin hankala suorasti esittää. (Healy 2005, 144.)

Viimevuosina keskusteluun noussut *sosiaalinen pääoma* on saanut paljon huomiota, ja kääntänyt katseita muun muassa sen kaltaisten syy-seuraus -suhteiden tarkasteluun, jossa vanhempien tarjoamalla elinympäristöllä nähdään lapsen kannalta olennainen merkitys. (Healy 2005, 144.) Samoin voidaan ajatella valtion tarjoamalla ympäristöllä olevan suuri merkitys maahanmuuttajan mahdollisuuden kotoutua uuteen asuinpaikkaansa. Kompleksinen näkemys systeemistä ei kuitenkaan pidä yksilöä ainoastaan ympäristön uhrina. Se toki alleviivaa sen vaikutuksia, mutta haluaa pysytellä puolueettomalla maa-

perällä tarkastellen todennettavia prosesseja systeemien välillä. Yksilöön vääjäämättä vaikuttaa ympäröivä, kuten vanhempien, vertaisten, yhteisön ja rakenteiden toiminta. (Healy 2005, 144.)

Ymmärtämällä eri systeemien suhteita pystytään välttämään muun muassa yhteiskunnan rakenteissa syntyviä negatiivisia ilmiöitä. Tietyntyyppinen rakenne voi lisätä tai vähentää ongelmien esiintymistä maantieteellisesti, kuten monipuolisen tuen tarpeen määrää alueilla johon on keskitetty halpaa vuokra-asumista ja poikkeuksellisen suurta marginaalisuutta (kuten maahanmuuttaja-taustaisuutta tai työttömyyttä) populaatiolla. (Healy 2005, 144.)

Kompleksista systeemiteoriaa on kritisoitu sosiaalityöhön hankalasti soveltuvista lainalaisuuksistaan. Sen ongelmaksi on nähty liiallinen matemaattisuus. Oletus siitä, että monimuotoisten systeemien toiminnasta voitaisiin saada luotettavaa riippumatonta tietoa, nähdään ongelmalliseksi. Sen hyödyt sosiaalityöön vahvistajana jäävät tästä näkökulmasta tarkasteltuna vähäisiksi. Arvostelua tukee lisäksi se tosiasia, että jo teorian hyödyntäminen käytäntöön itsessään vaatii matemaattista osaamista. (Healy 2005, 145.) Em. ajatuksen vuoksi pidän erityisen tärkeänä siltojen rakentamista teoreettisen tiedon, ja käytännön toiminnan välillä tässä tutkimuksessa.

Teoriat antavat hyviä suuntaviivoja, tarkoituksenmukaiset raamit tutkielmani kannalta. Niiden hyöty korostuu etenkin monimutkaisten, kompleksisten systeemien tarkastelussa. Systeeminen näkemys auttaa ilmiöiden holistisessa tarkastelussa. Monimuotoisten ilmiöiden tulkintaan, liittyy ilman muuta ongelmia. Teorian vaarana on teknisyys ja sen taipumus yksinkertaistaa ja yleistää käytäntöä. (Healy 2005, 145.) Tämän vuoksi käytänkin näkökulmaa ainoastaan rakentaessani työpajakokonaisuutta yrittämättä käyttää sitä käytännön toiminnassa välineenä sellaisenaan.

4.1.4 Systeemisen näkökulman hyödyt tutkimuksessa

Systeemiteorioiden hyödyt tälle tutkielmalle ovat selkeästi todennettavissa. Pelkästään sen perusajatukseen liittyy jo itsessään arvokas suuntaviiva kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta. Kaikki vaikuttaa kaikkeen on yksinkertainen, mutta tehokas lähtökohta, jonka ymmärtäminen ja soveltamisen taito auttavat tärkeiden sosiaalityieteellisten näkö-

kulmien muodostumisessa. Kaksisuuntaista kotoutumista edistävään työhön ei liity vain yhden asiakkaan tilanne kussakin hetkessä. Ratkaisuja tehdessä työpajaohjaaja kykenee parhaimmillaan ottamaan huomioon kokonaisvaltaisesti myös ympäristöjä, joissa osallistuja elää ja vaikuttaa sekä osattava nähdä järjestettävän toiminnan kerrannaisvaikutuksia.

Systeemiteoriota voi hyödyntää myös määrällisen tutkimuksen piirissä. Matemaattisten tieteiden lainalaisuudet sopivat erityisen hyvin tilastollisten menetelmien käyttöön. Yksilön tutkimuksen kannalta on olennaista ottaa huomioon useiden systeemien vaikutukset. Monien sosiaalitieteiden kannalta merkittävien ilmiöiden tutkiminen systeemiteorioiden valossa on ollut kuitenkin verraten vähäistä. (Voisin ym.. 2006, 71–72.)

Uskon systeeminäkökulman antavan tutkielmalle hyvät lähtökohdat. Se ei sovi työpajojen käytäntöihin niin kutsuttuna ”valmiina mallina”, mutta antaa käyttöön peilauspinnan, jonka lainalaisuuksien huomioiminen auttaa laajentamaan näkökulmaa pelkistetyistä tavasta käsittää yksilö ainoastaan hänen sen hetkisten ominaisuuksien kautta. Teorian luotettavuus yksittäistapauksiin on kiistanalainen. Vaarana sen liiallisessa korostamisessa on yleisten käsitysten taipumus luoda stereotypioita, jotka pahimmillaan itse asiassa horjuttavat luottamussuhdetta osapuolten välillä.

4.2 Luottamus ja suhteiden syventyminen

Hagfors ja Kajanoja (2010) kirjoittavat julkaisussaan, että ihmisten yhteisöllisyyttä korostava toiminta ja toisiaan kohtaan tuntema luottamus esiintyvät vahvimpina Pohjoismaissa, ja puolestaan heikoimpina niissä maissa, joissa sosiaaliturvan taso on matalin. Luottamuksen pettäminen on heidän mukaansa ollut olennainen tekijä globaalien talouskriisien kehittämisessä, jonka seurauksena muodostunut taloudellinen lama on kääntänyt katseet julkisen talouden kestävyteen ja sen myötä aina hyvinvointivaltion perustamiseen. (Hagfors & Kajanoja 2010, 5.)

Suomea kuvataan usein luottamusyhteiskunnaksi, joka perustuu kansalaisten väliseen luottamukseen taaten hyvinvointiyhteiskunnan menestymisen. Viime vuosina on kuitenkin alettu puhua luottamusyhteiskunnan kriisistä. Kansan arvot 2016 -tutkimuksen mukaan kansalaisten luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin on laskenut huomattavasti. Vuoden 2016 Nuorisobarometrin keskeisenä johtopäätöksenä oli, että epäluottamus nuorten välillä on nopeassa kasvussa. (Leinonen, Lyytinen & Turjanmaa 2018.)

Katutanssityöpajojen tavoitteena on rakentaa osallistujien välille luottamusta itseen, ja muihin osallistujiin yhteisiä askelia opettelemalla. Yhteinen liikekieli luo mahdollisuuden kommunikaatiolle, joka tekee kanssaryhmäläisiin samaistumisesta mahdollista. Tämä luo erityisen hyvän maaperän luottamuksen kehittymiselle. Rinki -tradition vuorovaikutteisuus puolestaan syventää osapuolten välisiä suhteita, ja oikein ohjattuna kehittää osapuolten keskinäistä luottamusta entisestään muodostaen spiraalimaisesti kehittyvän hyvän kehän, kuten on tarkoituksena vielä edempänä pyrkiä perustelevaan. Tutkielmassa yritän aktiivisesti osoittaa, kuinka toiminta kokonaisuutena edistää kaksisuuntaista kotoutumista.

Kommunikaatio luo siis mahdollisuuden luottamuksen kasvulle, joka edesauttaa myös hyvien kehien muodostumista. Luottamus itseen yksilöllisenä individuaalina liittyy olennaisesti ihmisen kykyyn luottaa muihin ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskunnallisiin toimijoihin. (Pöyhönen ym.. 2010, 13; Möttönen 2010, 212.)

Tanssissa ja sen kautta itsensä ilmaisemisessa täytyy oppia luottamaan ennen kaikkea itseensä. Onnistuneet yksittäiset ja yhteiset kokemukset ruokkivat luottamusta myös yksilöiden välillä, ja hyviä tai huonoja kokemuksia kertyy riippuen ympäristön vaikutuksesta, kuten systeeminen näkökulma käsittää. Tarjoamalla osallistujille tanssityöpajan avulla onnistumisia, ja edistämällä siten rakentavaa ja motivoivaa luottamukseen perustuvaa verbaalista ja non-verbaalista vuorovaikutusta, tullaan edistäneeksi myös maahanmuuttajien ja kantasuomalaisien välistä kaksisuuntaista kotoutumista. (Leinonen ym.. 2018.)

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton tutkimuksissa ihmisten onnellisuutta selittävinä päätekijöinä on hyvä terveys, sosiaaliset suhteet sekä luottamus omiin kykyihin, toisiin ihmisiin ja yhteiskunnallisiin toimijoihin. (Möttönen 2010, 211.) Luottamus omaan it-

seen ja omiin vaikutusmahdollisuuksiin on tiiviisti yhteydessä ihmisen kykyyn luottaa muihin ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskunnallisiin toimijoihin. Vuorovaikutuksellisen luottamuksen kokemista voidaan pitää myös keskeisenä asiana kaksisuuntaista kotoutumista edistettäessä. Pasi Saukkonen (2017, 6) kirjoittaa vuorovaikutuksellisesta kotoutumisesta, jota vertaan suoraan kaksisuuntaisen kotoutumisen käsitteeseen. Myös hän nostaa luottamuksen keskiöön kotoutumisen onnistumisessa ELY -keskuksen 'Kotona Suomessa' -hankepäivien julkaisussa.

Myös monikulttuurisuuden tutkimuksen dosentti Johanna Leinonen, Oxfordin yliopiston tohtori Eveliina Lyytinen ja sosiaalipsykologi Elina Turjanmaa (2018) kirjoittavat luottamuksen liittyvän olennaisesti kotoutumisen onnistumiseen Suomen kotiseutuliiton Internet -sivuilla olevassa kotiseutu -blogissa.

"Sosiaalisia verkostoja koskevassa kotoutumistutkimuksessa luottamuksen rakentumiseen on kiinnitetty vähän huomiota, vaikka luottamuksella on keskeinen rooli kuuluvuuden tunteen ja hyvien väestösuhteiden edistäjänä." (Leinonen ym.. 2018.)

Luottamus on olennaisen tärkeää sosiaalisten suhteiden ylläpidolle, ja niiden luomiselle. Kotoutumisessa keskiössä on luottamuksen rakentuminen muihin ihmisiin ja instituutioihin. Sosiaalisten yhteyksien kautta syntyy kuuluvuuden tunnetta ympäröivään yhteiskuntaan sekä paikallisyhteisöön. Suhteiden syventyessä kehittyvät useimmat verkostot, jotka helpottavat mm. kielen oppimista ja työllistymistä. (Leinonen ym.. 2018.) Suhteiden syventyminen, luottamuksen kasvu, sosiaaliset mahdollisuudet ja sosiaalinen pääoma linkittyvät tiiviisti käsitteinä toinen toisiinsa. (Hagfors & Kajanoja 2010, 110; Leinonen ym.. 2018).

Maahanmuuttajataustaisille teetetyssä laajassa kyselytutkimuksessa on havaittu, että he luottavat suomalaisiin instituutioihin kantaväestöä enemmän. Luottamus kuitenkin vähenee Suomessa asutun ajan mukaan. Uudessa maassa saavutetut kokemukset, sekä globaali yhteiskunnallinen tilanne ovat tärkeässä osassa maahanmuuttajataustaisten luottamuksen kokemisessa. Toisinaan aiemmin turvallisena koetut tilat saattavat muodostua turvattomiksi negatiivisena pidettyjen kokemusten myötä. (Leinonen ym.. 2018.)

Sakari Möttönen (2010) kirjoittaa sosiaalisten mahdollisuuksien politiikasta, joka toteutukseen vaatisi tarkastelukulman vaihtamista pelkistä, systeemisen näkökulmankin vahvasti alleviivaamista, rakenteellisista tekijöistä esimerkiksi luottamusta lisääviin tekijöihin. (Möttönen 2010, 212). Seuraavaksi siirrytään käsittelemään Hyvän kehän teoriaa, ja sen keskeisiä periaatteita Robert Hagforssin ja Jouko Kajanojan (2010) esittämän hypoteesin pohjalta.

4.3 Hyvän kehän teoria

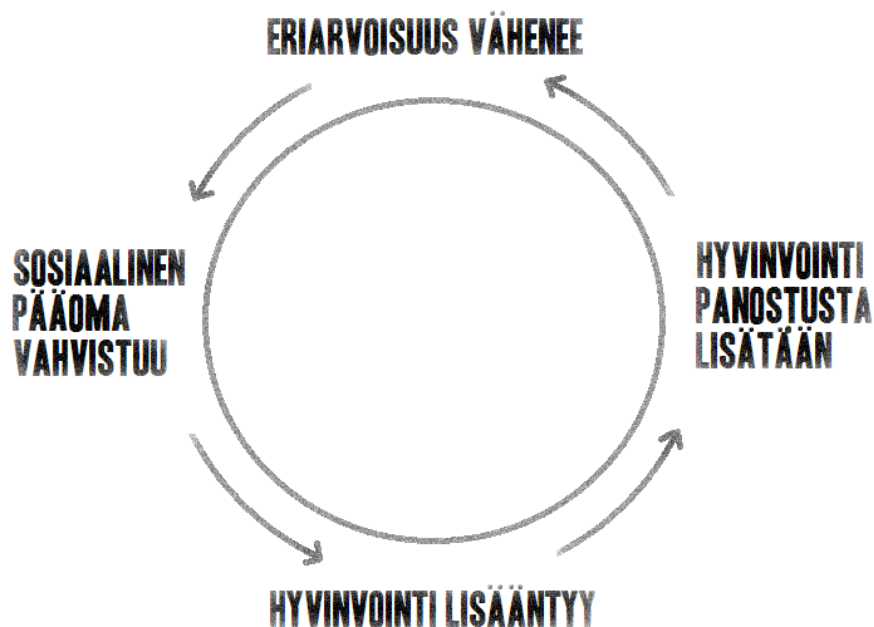
Hyvän kehän teorian kehittymisen kannalta keskeistä ovat olleet sosiaalisen pääoman, eriarvoisuuden ja hyvinvointivaltion yhteydet. Hagforssin ja Kajanojan (2010) teoria nojaa heidän mukaansa samankaltaisiin ajatuksiin Bo Rothsteinin ja Eric Uslanerin (2005) kehäteorian kanssa, jonka mukaan yleinen luottamus kasvaa ja sosiaalinen pääoma vahvistuu hyvinvointivaltiossa voimavarojen ja mahdollisuuksien tasapuolistumisen johdosta. Lisäksi he kirjoittavat teoriassa olevan yhtymäkohtia Wim van Oorschotin ja Ellen Finsveenin (2008) kehämallin kanssa, jossa taloudellisten ja kulttuuristen erojen tasoittamisen oletetaan vahvistavan sosiaalista pääomaa.

Luottamus liittyy olennaisena osana hyvien ja huonojen kehien muodostumiseen. Paikalliselle tasolle vietyinä voidaan ajatella hyvän kehän muodostuvan luottamusta tukevista tekijöistä, kuten luottamus omaan itseen, ja siitä syntyvä luottamus ympäröivää kohtaan, jotka saavat kerrannaisvaikutuksensa aktiivisesti kaikessa luottamussuhteeseen perustuvassa toiminnassa. Huono kehä muodostuu samojen periaatteiden mukaisesti jalansijanaan epäluottamusta tukevat tekijät. (Möttönen 2010, 212.)

Hyvän kehän teoria kuvaa jo itsessään tässä tutkielmassa kaksisuuntaista kotoutumista, kuten Hagfors & Kajanoja (2010) kirjoittavat sen taipumuksesta synnyttää sosiaalisia mahdollisuuksia eli vahvistavan sosiaalista pääomaa. Sosiaalisen pääoman vahvistumista voidaan kuvata myös yleisenä luottamuksen kasvuna (Hagfors & Kajanoja 2010, 110.).

Luottamuksen ja sosiaalisten mahdollisuuksien kasvu on vahvasti yhteydessä maahanmuuttajan kokemukseen omasta kotoutumisestaan. (Leinonen ym.. 2018.) Hyvän kehän myötä syntyy mahdollisuuksia ja hyvinvointia niillekin, jotka syntyvät huono-osaisiin oloihin tai joiden fyysiset tai psyykkiset perintötekijät ovat keskivertoa heikommat. (Hagfors & Kajanoja 2010, 107–108.)

Hyvinvoinnin saavuttamisessa, kuten kaksisuuntaisessa kotoutumisessa, on pitkälti kyse mahdollisuudesta osallistua yhteisön elämään, joka voidaan jakaa kahteen tekijään: henkilön autonomiaan ja terveyteen. Näistä etenkin henkilön mahdollisuus autonomiaan on tärkeä näkökohta myös tämän tutkielman, ja tässä esittämäni kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta. Autonomiia voidaan kuvata esimerkiksi ihmisen kokemana valinnanvapautena. Eriarvoisuuden vähentyminen ja sosiaalisen pääoman lisääntyminen puolestaan Hagforsin ja Kajanojan mukaan lisäävät henkilön valinnanvapautta. (Hagfors & Kajanoja 2010, 108.)

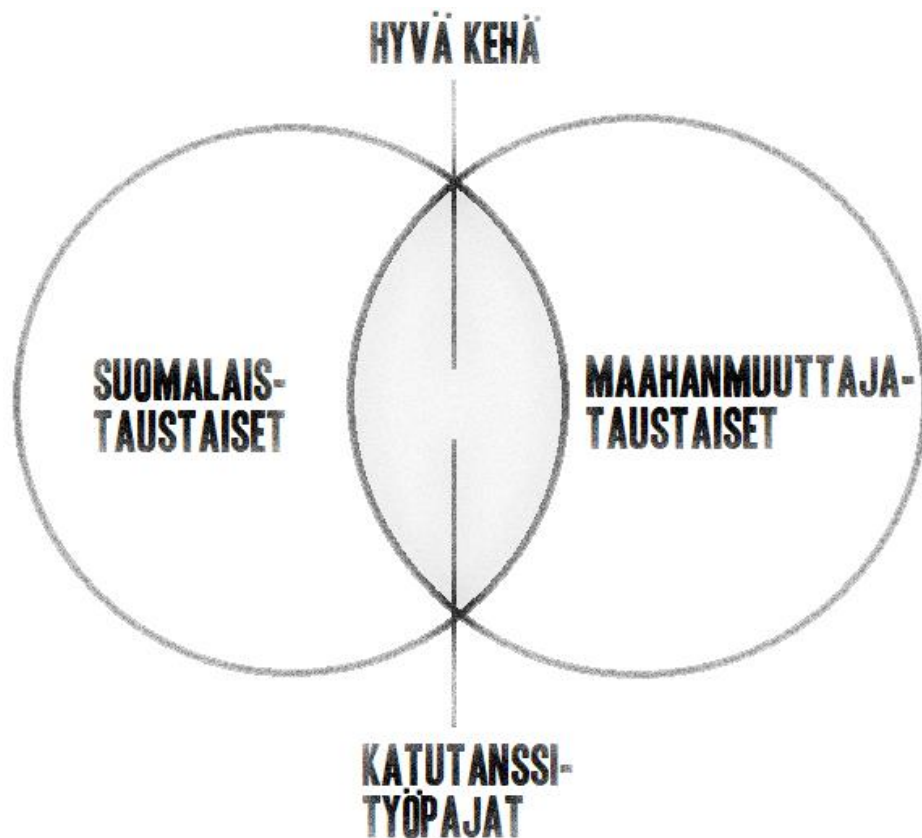
Kuvio2. Hyvä kehä. Hagfors & Kajanoja (2010, 111.)

Hagforssin ja Kajanojan (2010) teoria käsittää neljä vaihetta: a) hyvinvointipanostuksen lisäämisellä viitataan toimivan hyvinvointivaltion funktionaalisuuteen, b) joka vähentää eriarvoisuutta, ja c) vahvistaa sosiaalista pääomaa. Edellä esitetyt vaiheet d) lisäävät hyvinvointia tuottaen puolestaan yhä lisää tukea hyvinvointipanostuksen lisäämiselle, jolla viitataan tutkimuksessa kehän spiraalimaiseen luonteeseen.

Kansalaiset tuntevat kuuluvansa yhteisöön ja heillä on myös yhteisiä tavoitteita voimavarojen ja mahdollisuuksien ollessa tasaisemmin jakautuneita. Tämä on olennaista luottamuksen muodostumisen kannalta, jonka voidaan ajatella olevan myös sosiaalisen pääoman keskeisin osatekijä. (Möttönen 2010, 111-112.)

4.4 Systeminen hyvän kehän näkökulma

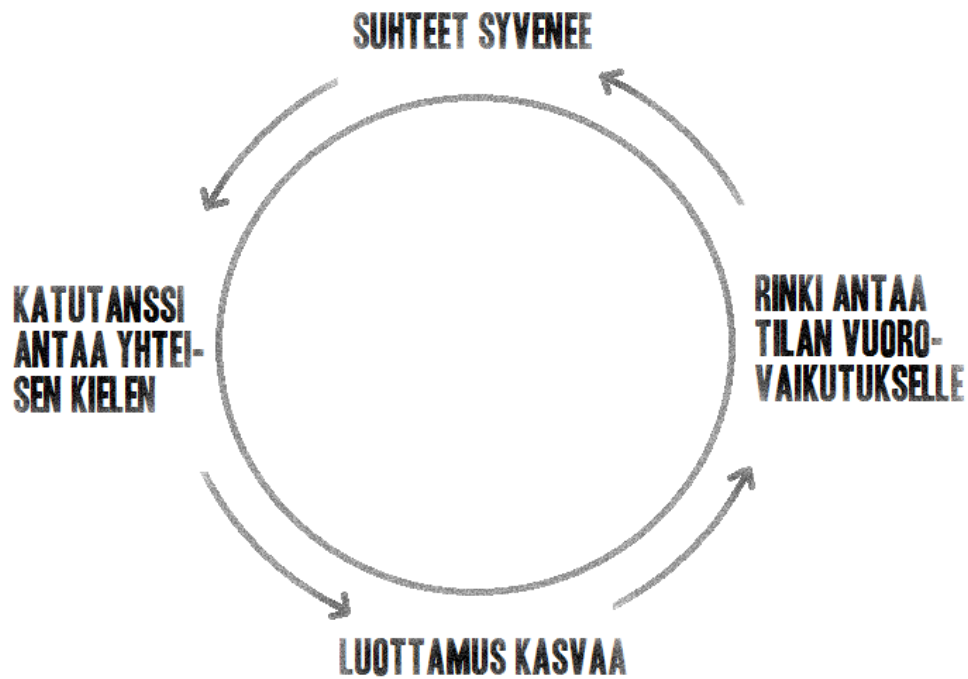
Yleistä systeemiteoriaa käsittelevässä luvussa avattiinkin, että systeemi sanana tarkoittaa yhdistää, sovittaa yhteen. Tämä antaa erinomaisen lähtökohdan teorian hyödyntämiseen kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi. Systeemillä tarkoitetaan toisistaan riippuvaisten osien kokonaisuutta, ja katutanssityöpajakokonaisuutta voidaan pitää omana systeeminään. Työpajoihin osallistuvat ovat siis riippuvaisia toisistaan koko sessiokauden, ja heidän välillään tapahtuvaa vuorovaikutusta pyritään edistämään ohjatusti kuten aiemmin esitellyn rinki -tradition hyödyntäminen osana toimintaa. Systeemiteoriaa tukeva varhainen "*person-in-environment*" -käsite näkee myös yksilön ja ympäristön välillä olevan jatkuvaa vuorovaikutusta. (Healy 2005, 133; Compton, Galaway & Cournoyer 2005, 23–24.) Ympäristön, ja tässä tapauksessa työpajojen ollessa hyvä kehä, sen voidaan olettaa tuottavan luottamusta, ja suhteiden syventymistä ryhmäläisten välillä. (Möttönen 2010, 212.)

Kuvio3. Systeemit vuorovaikutuksessa 2.0.

Pyrin suunnittelemaan työpajat siten, etteivät ne suosi sen erityisemmin suomalais- tai maahanmuuttajataustaisiakaan henkilöitä. Kulttuurisena ympäristönä toimi hip hop, ja katutanssi. Hip hopissa keskeistä on marginaalikulttuurin mahdollisuus ponnistaa osaksi valtavirtaa, kuten voidaan ajatella vaikkapa systeemisen näkemyksen käsittämässä perhosvaikutuksessa. Huonoihin oloihin syntyneet syrjäytymisvaarassa olevat yhteiskunnan jäsenet keksivät keinon menestyä omilla vahvuuksillaan apunaan muun muassa luovuus; sen kautta mahdollisuus itseilmaisuuun ja luottamuksen kasvuun sekä suhteiden syventymiseen. Prosessi johtaa yhteisöllisyyden muodostumiseen ja lopulta emansipaatioon eli vapautumiseen vallalla olevista rakenteista.

In The Room -katutanssisessioiden tarkoituksena oli toimia hyvänä kehänä, ja puolueetomana maaperänä kaikille osallistujille, jossa jokaisella on jotain opittavaa. Lähtökohdana ei siis ollut yhteiskunnassa perinteisesti ajateltavissa oleva asettelu, tilanne tai lähtökohta, jossa maahanmuuttajan on integroiduttava tai jopa adaptoiduttava osaksi valtakulttuuria.

Kuvio4. Hyvä kehä 2.0.

Hip hopin kulttuuriperimään tutustumalla, yhteiset katutanssille tyypilliset askeleet opettelemalla, ja antamalla työpajoihin osallistuville mahdollisuuden hyödyntää välineitä persoonallisella tavalla, saavutamme yhteisen samaistumisinnan antaen yksilöille samalla mahdollisuuden itseilmaisulle. Rinki -traditioon perehtyminen, ja muodossa tanssiminen varmistaa puolestaan osallistujien keskinäiseen vuorovaikutukseen. Luvussa 3 toin esille tähän liittyviä keskeisiä periaatteita. (Robitzky 2015, 28.) Työpajoissa tehdään myös rutiineja eli tanssiaskel -kaavoja, joiden kautta muodostuu yhä lisää välineitä myös osallistujien väliseen yhdessä tekemiseen. Valmiit kaavat myös antavat hyvää harjoitusta freestyleä, eli musiikin mukaan tehtävää vapaata ilmaisullista improviisaatiota ajatellen.

Myönteisten ringissä freestylessä saavutettujen kokemusten kautta syntyy luottamusta, ja toisen kehon kielen ominaispiirteiden oppiminen syventää osapuolten välisiä suhteita luoden yhteisön, jonka välille muodostuu samaistumisintoja, josta on hyötyä heidän välisessä interaktiossa. (Robitzky 2015, 28–29.)

5 SYSTEEMISEN HYVÄN KEHÄN NÄKÖKULMAN KAUTTA MUODOSTETUT TYÖPAJAT

5.1 Eettisyys

Tässä luvussa pureudutaan erityisesti pro gradu -tutkimuksessani huomionarvoisin eettisiin kysymyksiin. Perussääntönä tutkimuksen tekemiselle voidaan pitää sitä, ettei koetuksia saa väärentää. Työpajoja vetäessä, ja niiden pohjalta kerättyä aineistoa havainnoidessa ollaan läsnä monipuolisissa, kompleksisissa tilanteissa, joka aiheuttaa osaltaan haasteita eettisestä näkökulmasta. On tärkeää pysyä aktiivisesti avoimena käytännölle, ja ottaa huomioon myös tilanteita ja tapahtumia, jotka eivät tue tutkimuksen tavoitteita. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 51.)

Työpajoja pitäessäni TaideVaihe -hankkeen tavoitteina oli kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen, nuorten suomalais- ja maahanmuuttajataustausten osallistujien suhteiden syventyminen ja luottamuksen lisääntyminen. Tämä voi helposti aiheuttaa houkuttuksen havainnoida ainoastaan sellaista sisältöä, joka tukee toiminnan tavoitteita. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 51). Sisäistämällä tämän ajatuksen uskon sillä olevan jo itsessään objektiivisuutta lisäävä vaikutus aineistoa esittäessäni.

Pro gradu -prosessini alkoi aiheen valinnalla, jonka sain määrittää täysin itse. Perustelujani tutkimukseni tekemiselle olen esittänyt etenkin luvussa: Tutkimusväittämä. En oikeastaan miettinyt prosessiani siitä näkökulmasta, että onko sen läpikäyminen raskasta vai ei. Olin vakuuttunut sen hyödyistä useistakin näkökulmista, joista yhtenä keskeisimmistä pidän sen mahdollisuutta vahvistaa omaa ammatillisuuttani niin sosiaali- kuin kulttuurityön parissa toimiessani. En myöskään liiemmin tullut miettineeksi sen yhteensovittavuutta ns. tutkimuskurin kannalta, jolla voidaan tarkoittaa opiskelijan painetta valita aihe joka miellyttää akateemista yhteisöä tukien tai vahvistaen sen kiinnostuksenkohteita. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 53.)

Lähdin liikkeelle tiedostamalla omat vahvuuteni, ja mahdollisen arvokkuuteni tulevaisuuden työelämässä myös yhteiskunnallisesti. Kysyin itseltäni ensinnäkin, että: ”Onko tästä tutkimuksesta ja kenties sen myötä kehittyvästä osaamisesta hyötyä minulle ammatillisesti?”. Toiseksi pohdin, että: ”Onko valitsemani aihe tärkeä ja ajankohtainen?”.

Pyrkimys objektiivisuuteen ja rehellisyyteen muodostaa tutkimuksen peruslähtökohdat. Ajan saatossa tutkimuksen reunaehdot ja olosuhteet ovat muuttuneet merkittävästi. Henriikka Clarkeburnin ja Arto Mustajoen (2007) teokseen: ”Tutkijan arkipäivän etiikka” pohjaten esittelen seuraavaksi lyhyesti huomioita, jotka liittyvät tutkimuksen tekemisen muutokseen viimeisen lähes kolmen vuosikymmenen aikana.

Ensimmäinen huomionarvoinen seikka on ulkopuolisen rahoituksen kasvu, joka on kaventanut yliopistossa toimivien mahdollisuuksia tehtävälle tutkimustyölle opiskelijamäärien ja muiden tehtävien lisääntymisen myötä. Virkoja on myös vähennetty taloudellisin perustein. Samalla mahdollisuudet hakea, ja saada ulkopuolista rahoitusta ovat kuitenkin lisääntyneet maailmanlaajuisesti. Muutosta on tukenut kasvavaa kannatusta saanut käsitys, joka perustuu ajatukseen lisääntyneen kilpailun hyödyistä tutkimuksen tekemiselle, jos aiemmin työtä oli mahdollista tehdä tyyppillisesti ns. suoralla budjettirahoituksella. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 15.)

Kilpailu tutkimuksen tekemisessä ei kuitenkaan mielestäni lineaarisesti kannusta ainaakaan laadukkaamman tutkimuksen tekemiseen, josta kirjoitankin seuraavassa kappaaleessa. Uskon, että koska tämän pro gradun tekemiseen on kulunut verraten pitkä aika, niin se on saanut rauhassa tekeytyä ja jäsentyä. On kuitenkin huomionarvoista todeta, että vielä aivan prosessini viime metreillääkin tein asioiden esittämisjärjestykseen verraten suuria muutoksia. Kolme vuotta kestäneellä prosessilla on todennäköisesti vaikutusta sisällön laatuun, joka palvelee sitä kautta paremmin tutkimukseni aiheen parissa työskenteleviä. Olen myös ehtinyt kerätä paljon erilaista aineistoa, ja pohtinut aihettani juurta jaksan.

Toiseksi on alettu puhua yhä enemmän vaikuttavuudesta laadun rinnalla, ja osaltaan myös sen sijasta. Vaikuttavuudesta käytetään myös termiä *relevanssi*, joka on käsitteenä laaja, ja sitä käytetään monissa yhteyksissä. Olennaista vaikuttavuuden kannalta on ymmärtää, että laadukaskin tutkimus voi jäädä vähälle huomiolle, jos se julkaistaan vää-

rissä olosuhteissa. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 16.) Tämän tutkimuksen aihe oli erityisen ajankohtainen pro gradua aloittaessani, ja uskon maahanmuuttokysymysten olevan tulevaisuudessa yhä tärkeämpi yhteiskunnallinen ilmiö ja puheenaihe.

Kolmantena muutoksena on arviointityön lisääntyminen, joka on laajentunut kaikessa suhteessa. Ulkopuolisen rahoituksen voimakas kasvu on lisännyt etenkin ennakoarviointia, jonka seurauksena valitaan rahoitettavat hakemukset. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 17.) Tämä on mielestäni erityisen kiintoisa seikka tiedon intressin näkökulmasta. Jos on realistisesti järkevää tutkia ainoastaan rahoittajia kiinnostavia ilmiöitä, niin sillä voidaan olettaa olevan merkittävää vaikutusta siihen, mitä ylipäätään tutkitaan. Pro gradua tehdessäni olen ollut erityisen kiitollinen vapaudesta käsittelemäni aiheen, mutta myös aikataulun suhteen.

Neljäntenä voidaan mainita tehostunut jatkokoulutus, ja siihen liittyvä yleisen koulutustason kasvu sekä koulutusurien laajentuminen. Näistä molemmilla voi olla merkittäviä vaikutuksia laadunvalvonnallisesta näkökulmasta. Edellä mainittuun liittyy olennaisesti myös viides huomio uudesta tutkijatohtorivaiheesta, joka on perustettu laadukkaamman ja vapaamman tutkimuksen tukemiseksi. Kynnys on aktiivisesti kasvanut tutkijaksi pätevöitymisen suhteen. Samaan aikaan voidaan sanoa pro gradu -tutkielman arvostuksen laskeneen merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 18.) Akateemisessa yhteisössä kuulen jatkuvasti vähättelyä pro gradu -tutkimukseen liittyen. On kuitenkin aina lohdullista ja innostavaa kuulla jonkun tehneen aidosti kysyntään vastaavan, laadukkaan ja merkityksellisen tutkimuksen, vaikka kyseessä olisikin ”vaan pelkkä gradu”.

Kuudentena, ja viimeisenä mainitaan teknologian tuomat uudet mahdollisuudet. Nopea kehitys on muuttanut tapaa hakea lähdekirjallisuutta, käsitellä aineistoa ja kirjoittaa tutkimusta. Tietokannat ovat kasvaneet hurjaa vauhtia, ja digitaalista aineistoa on saatavilla yhä enemmän. Tällä on ollut vaikutusta niin tutkimustapoihin, kuin tutkimusrahoituksen painopisteisiin. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 19–20.) Viimeisen kappaleen sisältöön pohjaten onkin luontevaa todeta, että myös tämän luvun lähdeaineisto on kerätty digitaalista aineistoa hyödyntämällä.

5.2 Tutkimusväittäjä

Tutkielmassa pyrin perustelemaan väittämää: Mihin perustan näkemykseni siitä, että systeemisen hyvän kehän näkökulman avulla voidaan edistää maahanmuuttajien kaksisuuntaista kotoutumista katutanssin keinoin? Tutkielma liittyy maahanmuuttajien kanssa tehtävään kotouttamistyöhön, jonka rajaus kumpuaa kehittämästäni sosiaaliteollisesta systeemisen hyvän kehän näkökulmasta.

Tarkoituksena on syventää ja laajentaa tieteenalan tiedontuotantoa soveltamalla vahvassa asemassa pidettyjä teorioita, sekä tiedon intressiä soveltamalla taidemenetelmiä osaksi sosiaalityön diskurssia liittämällä se maahanmuuttajien kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseen katukulttuuritoiminnan keinoin. Sekä maahanmuuttajien, että katukulttuurin asemaa pidän puolestaan yhteiskunnallisesti verraten heikkona, joten ajattelen tätä kautta tutkielmani viitekehyksen erityisen mielekkääksi tukien samalla sosiaalityön perustehtävää mm. heikompien aseman puolestapuhujana. (Staub-Bernasconi 2010, 9.)

Pakolaistaustaisten aseman voi nähdä vielä heikompana, kuin muilla maahanmuuttajataustaisilla ryhmillä. Heidän keskuudessaan esiintyy poikkeuksellisen paljon erilaisia marginaaliin ajavia ilmiöitä, kuten pitkäaikaistyöttömyyttä. Tilannetta ei ole saatu olennaisesti helpotettua työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä, kuten työmarkkinakoulutuksella tai erilaisilla kursseilla. (Valtonen 1999, 21.)

Katukulttuuri ja sen alalajina tässä tutkielmassa esitelty hip hop puolestaan kumpuaa ryhmien keskuudesta, joita ei yhteiskunnan tuki New Yorkissa aikanaan saavuttanut. Kulttuurin piiriin kuuluvien keskuudessa työttömyys, köyhyys, syrjäytyminen sekä lukuisat erilaiset pahoinvointia lisäävät ilmiöt olivat vahvasti läsnä jokapäiväisessä elämässä ilman tukea mahdollisuuteen vaikuttaa tilanteeseen. (Chang 2008, 28–29.)

Uskon, että tutkimusta varten muodostamastani systeemisen hyvän kehän näkökulmasta voi olla hyötyä myös muiden ryhmien sekä ilmiöiden kanssa, ja malli on mielestäni laajasti sovellettavissa juurikin metateoreettisen lähtökohtansa ansiosta. Yksinkertaisimmillaankin se voi antaa vastaavaa toimintaa järjestävälle lähes valmiin mallin ja peilauspinnan oman työnsä tekemiseen sekä kehittämiseen. On kuitenkin tärkeää tuoda

esiin, että mallin hyödyntämistä edistää kyky ymmärtää käyttämäni tieteellistä viitekehystä. (Healy 2005, 145). Pidän maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä erittäin tärkeänä sosiaalityön kannalta sen ollessa niin vahvasti vuorovaikutteisuuden äärellä. (Saukkonen 2017, 6). Pidän aihetta myös yhteiskunnallisesti merkittävänä ja ajankohtaisena (Kyntäjä 2017, 1; Yle 2019.).

Vuorovaikutus eri kulttuurien välillä tulee nähdä ilman muuta rikkautena, mutta on mahdotonta myöskään kiistää siihen liittyviä haasteita. Syrjinnän ja epätasa-arvon muodostumisen yhteiskunnassa voi nähdä kuitenkin kielikuvallisesti ”oman oksan sahaamisena”, jossa vääjäämättä luodaan yhteiskunnallisesti negatiivisen funktion omaavia huonoja kehärakenteita. (Möttönen 2010, 212.) Erilaiset kulttuurit eivät sinällään koskaan aiheuta haitallisia vaikutuksia, vaan positiiviset ja negatiiviset vaikutukset syntyvät riippuen siitä, kuinka erilaisuuteen suhtaudutaan. (Bornman & Launonen 2006, 253.) Hagfors sekä Kajanoja puhuvat hyvinvoinnin, ja eriarvoisuuden vähenemisen puolestaan tuottavan yhä lisää hyvinvointia muodostaen spiraalimaisen hyvän kehän rakenteen. (Hagfors & Kajanoja 2010, 111.)

Tässä tutkimuksessa olen soveltanut systeemiteoreettisia lähtökohtia, ja hyvän kehän teoriaa yhdeksi systeemisen hyvän kehän näkökulmaksi laajentaen hyvän kehän mallia myös systeemien vuorovaikutusta tarkastelevaan suuntaan. Jos spiraalimainen hyvän kehän malli nähdään enemmän vertikaalisena luonteeltaan, niin systeemiteoreettinen näkökulma mahdollistaa tarkastelun myös horisontaaliseen sisällyttäen mukaansa mahdollisuuden tarkastella eri systeemien välisiä vuorovaikutussuhteita (*Kuvio 1. Systeemit vuorovaikutuksessa*). Tutkija voi halutessaan käyttää mallia monipuolisesti valitsemiensa systeemien, siis erilaisten muuttujien tarkasteluun. Jatkotutkimuksen kannalta voisi olla mielenkiintoista siirtää malli vaikkapa sukupuolentutkimukseen tai taloustieteeseen, ja saada käsitystä siitä, soveltuvatko sen lainalaisuudet täysin toisenlaiseen ympäristöön.

Tärkeää itselleni oli pyrkiä tuomaan esille uudenlainen tapa soveltaa sosiaalitieteellistä teoriaa, jonka uskon olevan tärkeää myös profession vahvistamisen kannalta. Samoin tärkeää on vahvistaa katukulttuurin yhteiskunnallista asemaa liittämällä tieteellistä tietoa osaksi tutkielman lähtökohtien kautta tapahtuvaa hyvinvointia edistävää toimintaa.

Systeemiteoreettista näkökulmaa on jo pitkään pidetty sosiaalityön professiota vahvistavana (Healy 2005, 134), ja käsitykseni mukaan mahdollisuus soveltaa abstraktia, ja osaltaan käytännössä matemaattista sekä sitä kautta absoluuttista metateoriaa osaksi tutkielmaani antaa erinomaisen mahdollisuuden edistää tätä pyrkimystä. (Peltoniemi, Isoaho, Hämäläinen, Nurmi, Nummela 2004, 9.)

Sosiaalitieteellinen paradigma kaipaa teknisyyteen pohjautuvia malleja, jotka helpottavat laaja-alaisen lainalaisuuksien havaitsemista. Jos ruohonjuuritason sosiaaliseen kuuluu hankala ennustettavuus, epävarmuus ja tapauskohtaisuus, jonka pohjalta pyritään päätelmiä tekemään (Healy 2005, 143), niin profession asemaa voi olla hankalaa, ja näkemysni mukaan jopa mahdotonta vahvistaa määräänsä enempää. Sosiaalityössä vaadittavan laajemman perspektiivin saavuttamisessa hyödyttää olemassa olevat kaiken kokoavat metateoriat, joiden avulla erilaisia ilmiöitä voi olla helpompi jäsentää.

Lainsäädännön rooli on olennaista tehtäviä toimenpiteitä ja sosiaalityötä legitimoitaessa, mutta se ei yksin riitä profession vahvistajana. Tämän lisäksi tarvitaan sosiaalitieteellistä metateoriaa, jonka avulla on mahdollista perustella vallalla olevaa lainsäädäntöä myös vaikuttaen normiston kehittämiseen. Olen sitä mieltä, että jos sosiaalityöntekijältä ei löydy integriteettiä, joka kumpuaa lähtökohtaisesti myös osaamisesta hyvinvoinnin mekanismeihin sekä mm. muutostyöhön ja ihmisten oikeuksien ajamiseen, ja työntekijä toteuttaa ainoastaan vallalla olevaa lainsäädäntöä tarkastelematta sitä kriittisesti, niin sosiaalityölle asetettu perustehtävä voi jäädä jopa kokonaan saavuttamatta. (Staub-Bernasconi 2010, 8-9.)

Prosessissani ilmennyt mahdollisuus vuorovaikutukseen tieteenalojen välillä luo mahdollisuuden tieteellisesti mielenkiintoisille lopputulemille, ja käytännön toiminnassa edistetään lisäksi vuorovaikutteisuutta myös osallistujien välillä ihan käytännössäkkin. Vuorovaikutuskeskeisyys tukee erityisen hyvin niin sosiaalityön perustehtävää kuin systeemiteoreettistakin lähestymistapaa. (Compton ym. 2005, 24).

“The social work profession promotes social change, problem solving in human relationships and the empowerment and liberation of people to enhance well-being. Utilising theories of human behavior and social systems, social work intervenes at the points where people interact with their environments. Principles of human rights and social justice are fundamental to social work.” (Staub-Bernasconi 2010, 8-9.)

Globaalissa markkinatalouden ehdoilla toimivassa maailmassa on tietysti osattava ottaa talous huomioon, mutta sen rooli ei voi olla niin suuri, että hyväksymme pahoinvoinnin lisääntymisen tietoisten päätösten seurauksena. Tarvitaan vahvaa hyvinvointiteknistä osaamista, jonka yhteiskunnallinen rooli on pitää huoli hyvinvoinnin rakenteellisista mekanismeista. (Staub-Bernasconi 2010, 8.)

5.3 Kevään 2017 työpajasessiot

Keväällä 2017 vetämiini In The Room -sessioihin osallistui 2 suomalais, ja 7 maahanmuuttaja -taustaista nuorta. Lähes kaikki osallistujat olivat 9-luokkalaisia Rovaniemäläisiä kouluyhteistyön kautta tavoitettuja oppilaita, joilla ei pääosin ollut aiempaa kokemusta katutansseista. Kokonaisuus käsitti yhteensä jopa 50,5 tuntia, ja se oli jaettu 11 kokoontumiskertaan aikavälille 9.-27.5.. Suurin osa työpajoista oli kestoaltaan 4 tuntia kerrallaan.

Kaikki kokoontumiskerrat videoitiin kokonaisuudessaan. Kuvaillessani tapahtumia keskityn tarkastelemaan ainoastaan ringissä tehtyjä harjoituksia, jonka kautta saan tehtyä havaintoja kaksisuuntaisen kotoutumisen edistymisestä. Eri vaiheissa työpaja-prosessia tehtyjen rinkiä kautta on mahdollista tehdä alustavia havaintoja suhteiden syventymisestä, luottamuksen muodostumisesta, systeemien vuorovaikutuksesta ja hyvien kehien synnystä.

In The Room -projektissa, ja tässä tutkielmassa yhtenä kantavana ajatuksena oli, että globaalin kulttuurisen ilmiön kautta löydetään ryhmään osallistujien välille yhteinen maaperä, jossa erilaisista kulttuureista tulevien ei kenenkään tarvitse integroitua toinen

toisiinsa, vaan kaikki pääsevät astumaan tiettyssä mielessä puolueettomalle maaperälle, ja joutuvat tekemään kompromisseja olemisensa suhteen. Maahanmuuttajan ei tarvitse yrittää integroitua suomalaiseen eikä suomalaisen puolestaan maahanmuuttaja -taustaisen kulttuuriin, vaan jokaisen on pyrittävä omaksuma jotain hip hopin perinteille ominaista, ja tämän myötä tullaan toivottavasti löytäneeksi jotain yhteistä.

Seuraavaksi käydään koko työpaja-prosessi vaihe vaiheelta läpi hyödyntäen aiemmin esiteltyä Carel Germain ja Alex Gitterman kehittämää sosiaalityöhön soveltuvaa elämänyhteysmallia, johon sisältyy kolme vaihetta: tunnustelu-, työstö-, ja hyvästelyvaihe.

TOUKOKUU

VK	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI	LAUANTAI	SUNNUNTAI
19		9.5. KOULULLA KLO 16-20 POROPOLKU 7 (Yhteinen aloitus - Katutanssityöpaja)		11.5. REVONTULIKK. KLO 1730-20 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja)		13.5. MONDE & REVONTULIKK. KLO 1130-20 POHJOLANKATU 6 & KOSKIKATU 27 B (Muodonmuutos Workshops & Jam)	14.5. HOSTEL CAFE KOTI KLO 11-17 VALTAKATU 21 (Muodonmuutos Workshops)
20		16.5. REVONTULIKK. KLO 16-20 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja)	17.5. REVONTULIKK. KLO 16-20 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja)			20.5. REVONTULIKK. KLO 13-17 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja & vierailu ailiululla)	
21	22.5. REVONTULIKK. KLO 1730-20 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja)	23.5. REVONTULIKK. KLO 16-20 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja)	24.5. REVONTULIKK. KLO 16-20 KOSKIKATU 27 B (Katutanssityöpaja)			27.5. KAUPPAYHTIÖ KLO 11-18 VALTAKATU 24 (Päättöjuhla - Metamorphosis: workshop & showcase)	

Kuvio5. In The Room -kalenteri.

Sessiot lähtivät liikkeelle yhdessä graffiti-kokonaisuuteen osallistuneiden kanssa ryhmäytymällä Rovaniemellä sijaitsevan yläasteen tiloissa. *Tunnusteluvaihe* lähti käyntiin rennossa, mutta odottavassa tunnelmassa. Paikalla oli yhteensä n. 25 osallistujaa, jotka jaettiin ensimmäisellä tapaamisella joko graffiti tai katutanssi -työpajoihin. Vetämälläni tanssi- ja graffiti-työpajoille lähdettiin liikkeelle perehtymällä teemoihin: mitä katutanssi ylipäättään on, ja että miten hip hop -kulttuuri siihen liittyy. Ryhmäläiset seurasivat kokoontumisen sisältöä hyvin. Mukana oli myös toiminnallista ohjelmaa, ja tanssiharjoitteisiin suhtauduttiin pienellä varauksella. Kaikki osallistuivat jokaiseen harjoitukseen, ja työpajojen aloitusta voidaan pitää tämän valossa oikein onnistuneena.

Lähtölaukauksena katutanssityöpajojen järjestämiselle oli alunperin kysymys: Kuinka edistää kaksisuuntaista kotoutumista, yksilöiden välisen luottamuksen ja suhteiden syventymistä ilman yhteistä puhuttua kieltä? Tähän minulla oli ammattitanssijana vastauksena liike. Emme lähteneet kuitenkaan opettelemaan yhdessä kansainvälisiä viittomia, vaan katutanssityöpajoissa löydettiin ratkaisu opettelemalla Rocking, Breaking ja Hip hop -tansseille tyypillisiä perusaskelia, kuten Bounce, Apache, Jerk, Indian ja Salsa -step.

Toinen tapaaminen pidettiin Revontulikauppakeskuksen meille järjestämässä tilassa, joka toimi molempien työpajaryhmien kannalta eräänlaisena päämajana. Etenkin katutanssiryhmässä vietimme suurimman osan ajasta siellä. Tilassa oli harmaa laattalattia, ja n. 150 neliometriä tilaa. Valo pääsi hyvin tilaan, mutta ulkoa ei nähnyt sisälle. Tämä oli tärkeää sen vuoksi, että tanssi on henkilökohtaisesti monelle jännittävää. Jos osallistujat olisivat kokeneet, että heitä tarkkaillaan, niin sillä olisi varmasti ollut merkittävä vaikutus toiminnan tavoitteiden onnistumiseen. Toisella kokoontumiskerralla osallistujat olivat keskenään hieman rentoutuneempia, mutta varautuneisuutta tanssiharjoituksia kohtaan oli vielä selkeästi havaittavissa. Rohkeimmat uskalsivat alusta asti ottaa osaa ringissä tanssimiseen suhtautuen tekemiseen pääasiassa huumorin kautta, joka on kokemukseni mukaan hyvin tyypillistä leikin sääntöjä opeteltaessa.

Edellä mainittujen perusteiden opetteluun keskityttiin vahvasti koko ensimmäisen viikon ajan. Askelia hyödynnettiin yhdessä tanssien, ja jokainen sai kehittää omaa tapansa hyödyntää yhdessä opeteltuja tekniikoita. Tanssiminen tapahtui yhteisiä rutiineja eli liikesarjoja luomalla, sekä vapaammin rinki -muodostelmassa.

Jo prosessin ensimmäisenä viikonloppuna osallistujat pääsivät kokeilemaan opeteltuja askelia myös julkisessa, ja kaikenikäisille avoimessa Transcendent ry:n järjestämässä tapahtumassa nimeltä Muodonmuutos The Jam, joka järjestettiin nuorisokeskus Monden ja Hostel Cafe kodin tiloissa 13.–14.5.. Jameissa oli osallistujia myös muualta Suomesta sekä muutama ulkomaalainenkin, ja siellä ryhmäläisillä oli mahdollisuus tanssia yhdessä kulttuurille kenties astetta luonnollisemmassa ympäristössä. Jamit pitivät sisällään myös kaikenikäisille soveltuvia avoimia ilmaisia tanssityöpajoja, joista muutama osallistuimme yhdessä ryhmäläisten kanssa. Jameissa oli mukana myös tanssikilpailuja, graffitin maalausta, keikkoja sekä tanssiesityksiä paikallisilta tanssitoimijoilta. Valtaosa

ryhmäläisistä näki ensimmäistä kertaa vastaavanlaisen katukulttuurin ympärille rakentuneen ihmistenvälisen karnevalistisen yhteenliittymän. Kaikille tapahtumapaikka oli entuudestaan tuttu, joka hieman poisti jännitystä osallistua toimintaan.

Toisella viikolla tunnelma oli tapahtuman jäljiltä selkeästi vapautuneempi, ja oman ryhmän kanssa keskenään oleminen näytti tuntuvan kevyeltä ja turvalliselta. *Työstöväihe* oli selkeästi alkanut. Luottavaisin mielin jatkettiin katutanssityöpajoja jälleen Revontulikauppakeskuksessa, ja aloimme yhdistää opeteltuja askelia myös lyhyehköiksi rutiineiksi. Pyrimme ottamaan mukaan myös ryhmäläisiltä itseltään syntyneitä ideoita, jonka kautta mukaan sekoittui myös maahanmuuttaja-taustaisten osallistujien kulttuurista liikekieltä kaikkien omaksuttavaksi. Tästä syntyi monia humoristisia tilanteita, ja ryhmän henki vaikutti tästä näkökulmasta erittäin hyvältä, ja lupaavalta myös tämän tutkielman kannalta olennaisten hyvien kehärakenteiden muodostumisen kannalta.

Syvennyimme myös rinki -tanssiin yhä laajemmin, ja teimme monenlaisia luovia harjoituksia antaaksemme tilaa kaikkien ryhmäläisten omaleimaiselle vapaalle ilmaisulle. Koko toinen viikko kokoonnuttiin Revontulikauppakeskuksen meille käyttöön antamassa tilassa, jonka järjestymisestä prosessin ajaksi ovat kiitokset paikallaan! Toisella viikolla mukana katutanssityöpajoissa oli myös Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijoita, joiden kanssa yhdistimme kehollista ja kuvataiteellista ilmaisua erilaisin luovin harjoituksin – kiitos myös teille mukanaolosta!

Toisena viikonloppuna vierailimme myös graffitityöpajassa Jäämerentien viereisellä alikulkukäytävällä. Mukana oli myös musiikkisoitin, josta saimme tanssittavaa rytmiä, ja pääsimme kokeilemaan kadulla tanssimista autenttisissa olosuhteissa, graffitien ympäröimänä. Likaisella asfaltilla jamittelu oli ryhmäläisille selkeästi vierasta, mutta etenkin yhteistanssien, ja opetellun rutiinin kautta pääsimme myös rohkeammin heittäytymään yhdessä. Vierailusta jäi selkeästi osallistujille myönteinen kokemus, ja ryhmä vaikutti toisen työpajaviikon jäljiltä sulautuneen yhä paremmin yhteen.

Viimeisellä viikolla kertasimme kaikkea aiemmin opittua, ja aloimme hyödyntää askelia rinki -muodostelmassa yhä monipuolisemmin. Kokoonnuimme Revontulikauppakeskuksen tiloissa, ja aloimme myös keskittyä tulevan päätösjuhlan esitykseen, josta jäi lopulta ainoastaan yksi osallistuja viimemetreillä pois. Alusta asti olennaisen tärkeää oli, että osallistujille tehtiin selväksi mahdollisuus jättäytyä pois missä vaiheessa tahan-

sa, eikä poisjääneen päätös aiheuttanut sen kummempaa ihmettelyä. Päätösjuhla oli osa julkista, ja kaikille avointa Metamorphosis -nimistä tapahtumaa, joka järjestettiin Rovaniemellä kahvila Kauppayhtiön tiloissa. Osa ryhmäläisistä jännitti kovasti esiintymistä, joka onnistui lopulta suurimman osan mielestä hyvin. Ainakin yleisö oli valtavan innoissaan, ja ryhmän esitys keräsi raikuvat aplodit. Muutama oli sitä mieltä, ettei tullut esiintyneeksi edukseen, koska muutama askelkuvio oli mennyt pieleen. He olivat silti iloisia, että uskalsivat ylittää itsensä jännityksestä huolimatta. Päätösjuhlan esiintyminen päätti työpajakokonaisuuden, ja toimi erinomaisena loppukaneettina ryhmän *hyvästelyvaiheeseen*.

5.4 Hyvän kehän askeleita

Tutkimusprosessissani olen tulkinnut, analysoinut ja tuottanut aineistoa yhtäaikaaisesti limittäin. Jo katsoessani aineistoani ensimmäisellä kerralla, huomasin tekeväni sen pohjalta alustavia tulkintoja, joita tiesin tulevani esittelemään vasta edempänä osana tuloksia. Lappalainen (2007, 13) kirjoittaa tämän olevan tyypillistä etnografisessa tutkimuksessa, ja olinkin alun perin kirjoittamassa tutkimustani siihen suuntaan. Pohjimmiltaan tämän vuoksi olen myös kerännyt menetelmää kehittävän tutkimukseni tueksi aineistoa videoimalla työpajakokoontumiset. Nyt ne toimivat kuitenkin hyvänä lisänä antaen viitteitä muodostetun menetelmän toimivuudesta käytännössä.

Edellisessä luvussa kävin läpi prosessin yleisellä tasolla pyrkien kuvailemaan, missä ja miten toiminta tapahtui, sekä sitä miten osallistujat reagoivat erilaisiin vaihteleviin ympäristöihin prosessin aikana. Kuudessa eri sijainnissa toteutuneet työpajat varmasti osaltaan toivat työpajoihin oman lisänsä, ja sillä voidaan ajatella olevan vaikutusta osallistujien kokemuksiin työpajoista, kuten aiemmin kuvailinkin etenkin ensimmäisen viikonlopun sisältäneen tapahtuman jälkeen toisen viikon alussa tunnelman olleen erityisen vapautunut ja rento.

Hyödynsin Carel Germain ja Alex Gitterman kehittämää elämänyhteysmallia käyden läpi prosessissa havaitsemani tunnustelu-, työstö- ja hyvästelyvaiheen, jonka perusteella voi todeta jakson olleen kokonaisuutena luontevasti, ja johdonmukaisesti etenevä. Mallia oli mielestäni helppoa ja luontevaa hyödyntää käytännössä, ja se varmisti toiminnalle toimivan rakenteen niin suunnitteluvaiheessa, kuin matkan varrellakin.

Seuraavaksi muodostan eräänlaiset analyysikysymykset, jotka on alun perin luotu etnografisen tutkimuksen tekemiseksi, mutta joiden läpi on nyt mahdollista tarkastella aineistostani kumpuavaa sisältöä. Havaintojen tekemistä helpottaa tehtyjen kysymysten muodostamat rajaukset. Analyysikysymykset on muodostettu katsottuani aineiston ensin kerran läpi, joiden orientoimana suoritin vielä useita katselukertoja. Lopullista katselukertojen määrää en voi täsmällisesti ilmaista, sillä aineiston tarkastelu tapahtui ensimmäisen katselukerran jälkeen kelaamalla videota eteen ja taakse yhä uudestaan ja uudestaan.

Mitkä seikat aineistossa viestivät:

- 1) *Vuorovaikutuksesta?*
- 2) *Suhteiden muutoksesta?*
- 3) *Kehä rakenteista?*

Vuorovaikutuksesta on paljon materiaalia aineistossa, sillä kuten systeemiteoreettista näkökulmaa käsiteltävässä luvussakin nostettiin esille, keskenään yhteydessä olevien systeemien välillä on jatkuvaa, kuten työpajoissa osallistujien välillä verbaalista ja non-verbaalista, kommunikaatiota. Ringissä tapahtuu jatkuvaa vuorovaikutusta eri kulttuurista tulevien yksilöiden välillä.

Bartanlaffyn mukaan yksilön hyvinvointia voidaan ymmärtää ainoastaan ympäristöönsä integroitumisen kautta. Yksilö ei ole autonominen osa, joka tuottaa itselleen hyvä- tai huono-osaisuutta, vaan ilmiöt ovat systeemissä kulttuurisesti ja sosiaalisesti, rakentuneita. Systeemiteoreettinen näkökulma soveltuu siis hyvin samoja periaatteita käsittävän hyvän kehän teorianakin rinnalla hyödynnettäväksi. Sen avulla tietoa on mahdollista soveltaa osaksi työpajojen tavoitteita, kohti yksilöiden parempaa integroitumista ympäristöönsä. (Healy 2005, 134–135.)

Suhteiden muutoksesta teen päätelmiä vertailemalla aiempaa kommunikaatiota, ja sen laatua myöhemmin havaittuun. Voidaan ajatella suhteiden syventyneen prosessin aikana, ja saadaan samalla myös tärkeitä vihjeitä hyvien kehärakenteiden synnystä, ja luottamuksen kehittymisestä (Möttönen 2010, 212.) Myös kielteistä vuorovaikutusta löytyi, ja kehärakenteiden synnyn kannalta tärkeää on havaita, mikä ryhmäläisten välisessä vuorovaikutuksessa on hallitsevaa. Yksilöiden keskinäisen vuorovaikutuksen tavoista, ja sen muutoksesta on luontevaa tehdä johtopäätöksiä siis suhteiden syventymiseen, mutta myös luottamuksen muodostumiseen liittyen. Luottamus itseen liittyy myös olennaisesti ihmisen kykyyn luottaa muihin ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskunnallisiin toimijoihin. Tämä on kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta olennainen merkittävä tekijä, kuten myös Pasi Saukkonen (2017, 6) kirjoittaa ELY -keskuksen Kotona Suomessa -hankepäivien julkaisussa.

Projektin edetessä ringissä kasvaneen rohkeuden ja ilmaisun monipuolistumisen myötä voidaan ajatella osallistujien välisten suhteiden syventyneen, ja luottamuksen lisääntyneen heidän välillään. Rinki -tradition hyödyntäminen antoi osallistujille konkreettisen mahdollisuuden tuoda esille jotain itsestään, ja toisaalta oppia toinen toisistaan. (Martiskainen 2018, 22–23.)

Kehärakenteista kertovan kysymyksen myötä siirrän huomioni erityisesti vuorovaikutuksen laatuun: myönteinen vs. kielteinen vuorovaikutus. Hyvän kehän voidaan ajatella muodostuvan luottamusta tukevista tekijöistä, kuten luottamus omaan itseen, ja siitä syntyvä luottamus ympäröivää kohtaan, jotka muodostavat kerrannaisvaikutuksen kaikessa luottamussuhteeseen tukevassa toiminnassa. Huono kehä muodostuu samojen periaatteiden mukaisesti perustuen epäluottamukseen. (Möttönen 2010, 212.)

Moniin edellä esitettyihin teemoihin kiinnitin huomiota jo ensimmäisellä katselukerralla, jonka pohjalta oli helpompaa keksiä analyysikysymykset, joita pyrin myös hyödyntämään edellä esittäessäni videoaineistossa esiintyviä tilanteita. Syvennyn tapahtumiin aiemmin esitettyä yksityiskohtaisemmin tehden tarkkoja kuvauksia tapahtumista tutkimusväittämän, ja analyysikysymysten valossa.

5.5 Havaintoja työpajoista

Tässä luvussa kuvailen video-aineistossa esiintyviä tilanteita mahdollisimman tarkasti, jotta lukijana pääsisit sen kautta myös mahdollisimman luontevasti eläytymään eri tilanteisiin. Aineistoa läpikäydessäni pidän muodostamani analyysikysymykset koko ajan ulottuvilla, ja tartun niiden pohjalta olennaisiin tapahtumiin. Vuorovaikutusta tapaamisilla oli niin paljon, että sen pohjalta olisi kenties mahdollista kirjoittaa tarinaksi auki koko ringi -traditioon liittyvä aineisto. Rajaan kuitenkin tarkastelun erityisesti osallistujien väliseen vuorovaikutukseen, ja tämä kaventaa näkökulman avaamista huomattavasti.

Olen tarkoituksella jättänyt ikä- ja sukupuolinäkökulman kokonaan pois tapahtumien kuvauksesta. Aiemmin tässä luvussa esitettyä kalenteria seuraamalla on helppo seurata prosessin kulkua. Kalenterissa näkyvistä kahdeksasta katutanssityöpajasta käytän tässä kappaleessa nimityksiä sessiot 1-8. Muodonmuutos ja Metamorphosis -tapahtumissa vierailut jätän kokonaan havaintojen ulkopuolelle jameihin yleisesti liittyvän kompleksisuuden vuoksi. (*Kuvio5. In The Room –kalenteri.*)

Pyrin kiinnittämään tilanteita kuvatessani, ja niitä havainnoidessani huomioni tekemieni rajauksien kannalta olennaisiin kysymyksiin:

- a) *Mihin perustan näkemykseni siitä, että systeemisen hyvän kehän näkökulman avulla voidaan edistää maahanmuuttajien kaksisuuntaista kotoutumista katutanssin keinoin?*
- b) *Mitkä seikat aineistossa viestivät vuorovaikutuksesta, suhteiden muutoksesta tai kehärakenteista?*

Ensimmäisessä sessiossa aloitimme katutanssityöpajan Rovaniemeläisen yläasteen tiloissa. Mukana oli kaksi suomalaistaustaista, viisi maahanmuuttajataustaista ja yksi Lapin yliopistossa opiskeleva suomalaistaustainen.

Kolme maahanmuuttajataustaista oleili pylvään vieressä. Yksi heistä nojasi pylvääseen kädet puuskassa, ja kaksi muuta, joista toinen hymyili, astelivat odottavina hänen vierellään. Pojat kuiskailivat keskenään vieraalla kielellä, ja vilkuilivat ympärilleen. Kaikki muut olivat jo asettuneet ringiin jättäen heille tilaa liittyä mukaan. Lopulta kaikki saatiin pyynnöstäni muodostelmaan. Kaksi suomalaistaustaista vaihtoi hymyillen muutaman sanan keskenään vielä ennen ensimmäistä harjoitusta.

Aloittaessani ohjeistamaan ensimmäistä tehtävää, kaikki keskittyivät kuuntelemaan myönteisen odottavina. Ohjeistuksia antaessani, koetin puhua mahdollisimman selkokielisesti, ja suurin elein. Pyrin myös aina varmistamaan, että kaikki olivat ymmärtäneet tehtävänannon. Muutama osallistuja ei täysin ymmärtänyt kaikkea puhumaani, ja huomasin toisten toimivan aktiivisesti tulkkeina tilanteissa. Tästä oli huomattavasti apua monia tehtäviä ohjeistaessani.

Ringi -muodostelmassa lähdettiin liikkeelle tarinan kautta. Pyysin osallistujia antamaan meille yhteisiä aiheita, joita oli tarkoitus esittää liikkeen avulla ringin keskellä. Toinen suomalaistaustaisista ehdotti: ”revontulet”, jonka päätimme valita naurun saattelemana. Aloitin näyttämällä oman esimerkkini, jonka jälkeen kannustin ketä tahansa seuraavaksi kokeilemaan oman versionsa.

Tilannetta sujuvoittaakseni, ohjasin katseellani vasemmalle. Tällä pyrin viestimään siitä, että voisimme mennä esimerkiksi vuorotellen kellon suuntaan koko ringin läpi. Tämän huomattaessaan vasemmallani oleva maahanmuuttajataustainen virnisti, ja toinen samasta kulttuurista oleva taputti häntä selkään kannustuksena. Sen seurauksena vasemmallani oleva kääntyi, ja lähti leikkisästi kävelemään ringistä pois päin. Tämä aiheutti muissa hilpeyttä. Samaan aikaan tuli ringin vastapuolelta yksi maahanmuuttajataustaisista ringin keskelle, ja alkoi toteuttaa ohjeistuksenmukaista liikettä. Veto osoitti selkeästi kaikkien mielestä rohkeutta, ja hän sai osakseen pienet taputukset. Tämä selkeästi rohkaisi muitakin mukaan paremmin, joka auttoi kynnyksen madaltumisessa tekemistä kohtaan.

Huomion arvoista kuitenkin oli, että neljä ryhmäläistä jätti kokonaan käymättä ringin keskellä. Heistä yksi oli suomalaistaustainen, joka kertoi kokeneensa olonsa siinä määrin huonovointiseksi, että päätti jäädä ringin sivuun lyhyen etäisyyden päähän istumaan hetkeksi. Kolme muuta olivat maahanmuuttajataustaisia.

Seuraava mielikuva oli ringin keskellä oleva kuvitteellinen nuotio. Ohjeistin, että tarkoituksena oli heittää vuorollaan puita nuotioon omalla persoonallisella tavallaan. Toimeksianto selvästi aiheutti pientä ihmetystä alussa, ja muutama maahanmuuttajataustainen ei meinannut uskoa, että olivatko he ymmärtäneet tehtävän varmasti oikein. Tällä kertaa kaikki saatiin mukaan, ja myös kokeilevia tyylejä ”nuotionruokinnalle” päästiin todistamaan. Nähdäkseni tämä harjoitus oli huomattavasti helpompi osallistujille lähestyä, ja jatkoa ajatellen olisi varmasti helpompaa aloittaa ringissä työskentely tätä vastaavalla tavalla. Kokemukseni mukaan harjoitukset, joissa ei tarvitse mennä ringin keskelle ovat etenkin aluksi huomattavasti helpompia toteuttaa.

Kolmas mielikuva oli helppo edellisen jälkeen, sillä tällä kertaa mielikuvana oli sauna, jonne heitettiin vettä. Kaikki rohkenivat vuorotellen ja myös yhtä aikaa mukaan löylyn heittoon. Erityisen mieleenpainuva kohta oli, kun eräs maahanmuuttajataustaisista otti koko ämpärin käteen, ja esitti kumoavansa sen kiukaalle. Tämän tyyppiset pilkahdukset ovat kokemukseni mukaan omiaan ”rikkomaan jäätä” ja osaltaan keventämään tunnelmaa.

Sauna -mielikuvan jälkeen palattiin takaisin revontuliin. Tässä kohtaa aiemmin heikkovointinen suomalaistaustainen innostui palaamaan muiden kanssa ringiin. Kerroin kuinka hienoa olisi nähdä kaikilta ryhmäläisiltä omat versionsa. Tällä kertaa kynnyks heittäytyä oli alusta lähtien matalampi, ja maahanmuuttajataustaisista yksi aiemmalla kokeilukerralla poisjääneestä rohkaistui heittäytymään omalla tavallaan ringin reunalla. Eräs hänen kanssaan saman kulttuuritaustan omaavista otti vieruskaveriaan kädestä kiinni, ja he heittäytyivät ringin reunalla kahdestaan yhtäaikaan. Tämä selkeästi vaikutti muut osallistujat, ja päätin tässä kohtaa ehdottaa kaikkia tarttumaan toinen toisiaan käsistä kiinni. Tällä tavoin saatiin koko ringi mukaan yhteiseen mielikuvaan, ja kontaktiin keskenään.

Ensimmäinen yhteinen yritys tehdä revontulet oli hieman hillitympi, ja pyysin kaikkia ottamaan myös koko kehon mukaan liikkeeseen. Tämän seurauksena syntyi onnistunut useammassa tasossa kerrallaan kulkeva aaltomainen liike, jossa kaikki keskittyivät yhteiseen tavoitteeseen hoitaen oman osansa, ja reagoiden toistensa tekemiseen. Kesken liikkeen, pyysin osallistujia liikkumaan vielä myös lähemmäs ja kauemmas toisiaan. Tähän osa lähti selkeästi paremmin mukaan kuin toiset, mutta muoto saatiin kuitenkin koko ajan ylläpidettyä onnistuneesti.

Päivän viimeisessä ringi -harjoituksessa käytettiin edelleen mielikuvitusta, ja pyysin jälleen ryhmäläisiä ehdottamaan aiheen. Toinen suomalaistaustaisista näytti käsillä päänsä yläpuolella molemmin puolin jotain, jonka tulkitsin poron sarviksi. Ensiksi kaikki saivat pienen hetken aikaa kokeilla sarvia omalla paikallaan. Tämän jälkeen lähdimme näyttämään oman ”porokävelymme” ringin keskelle vuorotellen. Aloitin taas näyttämällä esimerkkiä, ja otin mukaan myös hieman hyppelyä. Tämän seurauksena kaikki ratkesivat nauramaan, ja hyvin nopeasti kaksi maahanmuuttajataustaista näyttivät omat tyylinäytteensä peräjälkeen. kolme maahanmuuttajataustaisista, ja yksi suomalais-taustainen eivät kuitenkaan omaa versiotaan muille ringin keskellä esittäneet. Näin tapahtui työpajarupeaman aikana useasti, ja siirryin tilanteissa aina suhteellisen nopeasti eteenpäin kiinnittämättä asiaan liiemmin huomiota, sillä tärkeää oli olla luomatta painostavaa ilmapiiriä yhteenkään harjoitukseen tai kenenkään yksittäiseen suoritukseen. Kirjoittamaton sääntö lisäksi kuuluu, että: ”Ketään ei ringin keskelle pakoteta”. Tässä vaiheessa aiemmin huonovointisuudestaan kertonut suomalaistaustainen jäi uudestaan ringin reunalle tarkkailemaan.

Aloimme vielä lopuksi poro -mielikuvaa hyödyntäen jolkuttaa ympyrämuodostelmassa, vaihtaen etenemistyyliä ja suuntaa. Etenkin suunnanvaihdot saivat aikaan sekaannuksia, joihin suhtauduttiin erittäin myönteisesti. Törmäyksiltäkään ei vältytty, ja kaksi maahanmuuttajataustaisista puski toisiaan leikkisästi ”poronsarvillaan”. Ringi hajosi viimeisen tehtävän myötä hieman, ja luontevasti oli aika päättää harjoitus siltä kertaa. Yksi maahanmuuttajataustainen osoitteli vielä jälkeenpäin kahta muuta, ja selkeästi ennestään toisille tutut kaverukset nauroivat yhdessä tapahtuneelle tilanteelle.

Ringissä yleinen ilmapiiri oli loppusanojeni aikana silmin nähden vapautuneen ja rennon oloinen. Työpajan lopuksi käytiin läpi vielä muutamia katutansseille tyypillisiä askelia, kuten Bounce sekä Indian- ja Salsa -step, joita aioimme hyödyntää yhä enemmän työpajaprosessin edetessä tarjoten yhteistä samaistumispintaa osallistujien välille kasvavassa määrin.

Toisessa sessiossa kokoonnuimme Revontulikauppakeskuksen tiloissa, ja pidimme tauon ringi -muodostelmasta. Tein asian suhteen ihan tietoisin valinnan, sillä ensimmäisen kohtaamisen pohjalta sainkin jo hyvän käsityksen osallistujien lähtötasosta toimintaa ajatellen. Koin järkeväksi keskittyä lähinnä työkalujen opetteluun melkein koko toisen työpajan ajan.

Näin jälkeenpäin asiaa reflektoineena, olisi voinut olla hyvä käydä ringiä lyhyesti läpi, sillä kokoontumisella oli mukana myös uusia osallistujia. Paikalla oli tällä kertaa koko ryhmä: kaksi suomalais- ja seitsemän maahanmuuttajataustaista osallistujaa. Mukana tapaamisella oli osan ajasta myös Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijoita, jotka auttoivat tilan koristelussa. Tällä tavoin saatiin myös viihtyvyyttä lisättyä muutoin valko-harmaaseen kauppakeskuksen yritystilaan. Toin myös ison pehmeän maton, johon saimme lisäpehmikkeeksi tyynyjä taukohetkiä ajatellen.

Kolmannessa sessiossa paikalla oli yksi suomalaistaustainen, ja viisi maahanmuuttajataustaista. Kertasimme valtaosan ajasta yhdessä opeteltuja perusaskelia. Työpajan lopuksi muodostimme jälleen ringin. Kävin laittamassa kameran päälle, ja muutamat maahanmuuttajataustaisista alkoivat ilveillä humoristisesti kameralle tehden erilaisia käsimerkkejä. Yhdyin mukaan leikkiin, ja halusin samalla osoittaa, että kameran kuvaamiseen voi myös suhtautua kevyesti ilman jännittämistä. Prosessin aikana jäi ylipäättään vaikutelma, ettei kuvaaminen haitannut nuoria, ja oleminen vaikutti sen suhteen tosi luonnolliselta. Heti alussa pyrin olemaan erityisen selkeä siitä, ettei materiaalia tule näkemään kukaan muu kuin minä, ja että aineisto kuvataan ainoastaan tutkimustarkoituksiin.

Aloitimme tervehtimällä ringissä jokainen vuorollaan, ja omalla tyylillään. Kaikki ryhmäläiset vaikuttivat suhtautuneen harjoitukseen kevyesti, ja kiinnitin erityisesti huomiota yhden maahanmuuttajataustaisen tekemiseen: Ensimmäisessä työpajassa häntä oli

erityisen vaikea saada mukaan heittäytymään, mutta tällä kertaa hän vaikutti erityisen rennolta tehden erilaisia pyörähdyksiä omalla ”kättelykierroksellaan”. Myös kaikkien osallistujien kehon kieli oli yleisellä tasolla muuttunut. Kenelläkään ei ollut kätet puuskassa ringin reunalla, vaan osa piti käsiään selkänsä takana, edessä tai molemmin puolin sivuillaan. Tervehtimisen tyyli myös vaihtelivat laajasti, eikä yhtään samanlaista suoritusta nähty.

Seuraavaksi pyysin osallistujia ehdottamaan jonkin ammatin. Eräs maahanmuuttajataustaisista ehdotti ”maanviljelijä”, jonka päätimme valita ensimmäiseksi mielikuvaksi. Aloin omalla tyyllilläni yrittää esittää haravoivani jotain, ja vuoroani seurasi yksi maahanmuuttajataustaisista, joka näytti lapioivan maata. Hän polkaisi kuviteltua lapiota maata vasten, ja heilautti ison kaaren aina tämän jälkeen olkansa yli. Hänen jälkeensä eräs toinen maahanmuuttajataustaisista viittasi kädellään puolelta toiselle kuin kysyäkseen: ”kuka menee seuraavaksi”. Suomalaistaustainen hyppäsi vastapuolelta ringin keskelle, ja alkoi rennosti kävellä ympäri rinkiä jotain kädessään, jonka kuvittelin kastelukannuksi. Hänen jälkeensä tuli toisena vuorossa ollut maahanmuuttajataustainen uudestaan muiden keskelle, ja kertoi sanallisesti: ”siemenet”. Muut nyökkäilivät hyväksyvästi osoittaen tätä kautta ymmärtäneensä, mitä esityksessä oli tarkoitus tapahtua.

Tämän jälkeen seurasi pieni tauko, ennen kuin kukaan jatkoi jo lupaavasti alkanutta mielikuva -harjoitusta. Aloin hetken kuluttua pohtimaan ääneen, että: ”mitähän kaikkea maanviljelijä voisikaan tehdä?” Tämän seurauksena yksi maahanmuuttajataustaisista alkoi ringin reunalla tehdä jotain kädellään. Katseet alkoivat kääntyä häneen, jonka kannustamana hän rohkeni kävellä ringin keskelle. Tulkitsin, että tarkoituksena oli esittää traktorilla ajamista. Keskelle päästyään hän perääntyi takaisin omalle paikalleen, josta päätellen hän koki muiden keskelle tulemisen edelleen haastavana. Kaksi maahanmuuttajataustaisista oli rinki -muodostelmassa ryhmän kanssa ensimmäistä kertaa, ja heistä ainoastaan toinen jätti harjoituksen tekemättä.

Pitäydyimme ammateissa, ja suomalaistaustainen ehdotti ”catwalk” eli mallien näyttämökävely. Tämä sai suurimman osan ryhmäläisistä innostumaan, ja lähes kaikki alkoivat kävellä ristiin rastiin omaa kävelyään lantio keinuen. Teimme myös kävelykierroksen vuorotellen, johon kaikki ottivat rohkeasti osaa. Ennen seuraavan ammatin valintaa, eräs maahanmuuttajataustaisista istui omalle paikalleen. Eleen myötä tulkitsen hänen kokeneen olonsa rentoutuneeksi tilanteessa.

Mallikävelystä siirryimme kiinteistönhoitajan/siivoajan esittämiseen. Mielikuvaa ehdotti ensin eräs maahanmuuttajataustaisista, ja huomionarvoista oli, että suomalaistaustainen liittyi hänen kanssaan mukaan täsmentämään ajatusta muille. Aiemmin istumaan mennyt maahanmuuttajataustainen pysyi lattiatasossa neljän muun maahanmuuttajan käydessä esittämässä versionsa, jonka jälkeen ohjeistin häntä nousemaan muiden mukaan leikkiin hienovaraisin elkein. Maahanmuuttajataustainen nousi muiden kanssa seisomaan, ja suomalaistaustainen teki myös oman esityksensä kiinteistönhoitajan työhön liittyen. Hänen jälkeensä myös viimeinen maahanmuuttajataustainen kävi ringin keskellä, jonka myötä kaikki tulivat osallistuneeksi tähän viimeiseenkin tarina -harjoitukseen.

Siirryimme seuraavaksi kokeilemaan ensimmäistä kertaa tanssia ringissä. Laitoin musiikkia hieman kovemmalle, ja aloimme tehdä aiemmin opeteltuja liikkeitä yhdessä tanssien. Rinki meinasi paikoin menettää muotoaan ryhmäläisten innostuessa omassa liikkeessään. Yksi maahanmuuttajataustaisista myös selkeästi vetäytyi taemmas niiden askelten kohdalla, jotka olivat hänelle selkeästi hankalampia. Emme kolmannella tapaamisella vielä heittäytyneet erikseen ringin keskellä tanssien, mutta paikoin näytti siltä, että muutama olisi mielellään tätä kokeillutkin.

Neljännessä sessiossa paikalla oli yksi suomalaistaustainen, ja seitsemän maahanmuuttajataustaista nuorta. Työpajan aikana tehtiin rinki, joka aloitettiin jälleen tervehtimiskierroksella. Kierros sujui jo rutiinilla, ja kaikki kävivät epäröimättä oman vuoronsa. Tämän jälkeen pyysin osallistujia miettimään jonkin eläimen, joka heitä kuvastaa. Tarkoituksena oli käydä ringin keskellä esittämässä oma mielikuva, jota muut alkaisivat matkia perässä. Hyvin nopeasti alkoi ensiksi eräs maahanmuuttajataustaisista loikkia muodostelman keskellä pidellen käsiään lähellä rintaa. Lähes kaikki matkivat liikettä perässä yhtä maahanmuuttajataustaista lukuun ottamatta, joka ilmoitti ääneen kysyvästi ”jänis”. Ohjeistin, että mielikuva saa jäädä mysteeriksi, ja että voimme jokainen mielesämme vain koittaa avata, että mistä on kysymys. Hän astui seuraavaksi itse keskelle

loikkien suurin elkein ojentaen jalkojaan aina hyppyjen aikana. Kaikki yrittivät matkia häntä, ja tekniikka osoittautuikin yllättävän haastavaksi. Hän kertoi itse taas ääneen, että ”kenguru”, josta päätelin, ettei hän ollut ymmärtänyt harjoituksen ohjeita täysin loppuun asti. Tämä ei kuitenkaan haitannut millään lailla leikin jatkamista, ja täsmensin vielä nopeasti sekä sanallisesti, että käsin kertomalla ettei meidän välttämättä tarvitse puhua harjoituksen aikana lainkaan. Tämä ei kuitenkaan seuraavaa maahanmuuttajataustaista keskelle menijää pidätellyt, sillä hän alkoi heiluttaa käsiään sivulla päästellen edetessään rääkäisyjä: ”krää! krää! krää!”, jonka seurauksena koko ringi ratkesi nauramaan railakkaasti.

Seuraavaksi suomalaistaustainen tuli kädet yhdessä eteenpäin osoittaen keinuvalla liikkeellä muiden tarkasteltavaksi ja matkittavaksi. Kukaan ei puhunut kertoakseen mistä on kyse, mutta liike vaikutti esittävän jotain luikertelevaa. Hänen jälkeensä näytin oman eläimeni, jonka oli tarkoitus esittää mangustia. Tämä jätti ryhmäläiset siinä määrin hämmilleen, että päätin vapauttaa tunnelman kertomalla mitä itse ajattelin. Tästä seurasi hyväksyvää nyökkäilyä, jonka jälkeen pyysin vielä viimeistä mielikuvaa, jottei harjoitus veny liian pitkäksi – yhden vuoron läpikäyminen oli osoittautunut yllättävän aikaa vieväksi, ja leikkihän on hyvä lopettaa usein siinä kohtaa kun se on vielä hauskaa ja innostavaa. Tässä kohtaa olin jo aivan varma, että kaikilla olisi kyllä rohkeus riittänyt oma eläimensä esittämiseen keskellä tunnelman ollessa vapautunut ja rento kaikkien hymyillessä paljon.

Viimeisenä mielikuvana maahanmuuttajataustainen ryntäsi pää kumarassa sormet ojossa puskien ringin läpi toista maahanmuuttajaa kohti. Kaikki alkoivat hieman matkia esitystä, ja sovimme laskevamme kolmeen ennen kuin ryntäisimme kaikki yhtä aikaa kohti keskustaa. Varoittelin vielä, ettei kukaan puskisi liian kovaa, jottei mitään sattuisi. Kokeilu sujui mallikkaasti, ja osa ei meinannut maltaa lopettaakaan. Teimme saman vielä toisen kerran huomattessani, että osa jättäytyi selkeästi hieman taka-alalle ensimmäisellä kerralla. Tällä kertaa kaikki osallistuivat, ja saatiin harjoituksen avulla hyvää säpinää aikaiseksi.

Olimme suunnitelleet aiemmin tapaamisella *freeze* -liikkeet, jotka ovat katutanssissa tapahtuvia pysähdys -asentoja tai kuten Nina Tuittu ja Anne Isomursu (2005, 17) asian ilmaisevat: ”Erilaisia tasapainopysähdyksiä”. Asennon ei kuitenkaan varsinaisesti tarvitse olla hankala tai erityisen hyvää tasapainoa vaativa, mutta asiansa osaavat tanssijat pystyvät jäämään yllättäviin todella vaativiinkin freezeihin.

Osallistujat olivat saaneet myös itse miettiä valmiiksi omannäköisensä asennot, joita hyödynsimme seuraavaksi ringissä. Kaikki halusivat alkaa opetella toisten kehittämiä asentoja, ja harjoitus oli erittäin onnistunut koko ryhmän osallistuessa tekemiseen. Osa myös alkoi luontevasti yhdistää freezensä osaksi kokonaista settiä, ja tilanne näytti jo hetkittäin siltä kuin kyseessä olisi ollut kokeneempikin porukka ringissä tanssimassa. Kaikki myös osallistuivat kannustamaan toisiaan kiitettävästi.

Viidennessä sessiossa paikalla oli yksi suomalaistaustainen, ja kaksi maahanmuuttajataustaista. Useiden ollessa estyneitä, päätimme pitää tapaamisen rakenteeltaan aika vapaana, ja ohjauimme tavallista enemmän ”fiilis pohjalta”. Tällä kertaa emme tehneet ringi-harjoitusta. Käytimme ajan yhteisen rutiinin suunnitteluun, jonka opetimme sitten muille seuraavalla kerralla. **Kuudennessa sessiossa** paikalla oli yksi suomalaistaustainen, ja kuusi maahanmuuttajataustaista. Koko työpajan ajan keskityttiin yhdessä opettelemaan rutiinia, joka oli määrä esittää julkisesti projektin päätösjuhlissa osana Metamorphosis -tapahtumaa. **Seitsemännessä sessiossa** paikalla oli yksi suomalaistaustainen, ja kuusi maahanmuuttajataustaista. Koko työpajan ajan keskityttiin jälleen yhteiseen rutiiniin, ja mukana työpajassa oli myös Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijoita dokumentoimassa toimintaa, sekä graffitityöpajaryhmäläisiä katsomassa ja kannustamassa.

Osana rutiiniamme oli ringi -muotoinen asetelma, jossa kaikki kävivät keskellä tekevässä ennalta suunnitellut liikkeet. Toistojen myötä muoto tulee tutuksi, ja samalla on helppo saada käsitys yksittäisten katutanssi -settien peruselementeistä. Mielikuvaharjoituksia tehtiin myös paljon, ja ne toisaalta opettavat improvisointia. Peruselementeistä muodostuvien kaavojen yhdistyessä tarinankaltaiseen liikkeeseen, jossa on alku, keski-kohta, kliimaksi ja loppu saadaan jo melko nopeasti kasvatettua yksilöiden liikearsenaalia. Tämä on osoittautunut hyväksi tavaksi opetella ringissä freestyleä. Tullaan myös luoneeksi pohja sille, mitä Niels Robitzky (2015, 24) kutsuu elinvoimaiseksi ringiksi: Kiinnitytään sekä katutanssin kulttuuriin erityispiirteisiin, että ilmaistaan omia taiteel-

lisiä tapoja liikkua täysin halutuilla tavoilla. Syntyy toisaalta yhteinen samaistumispiinta, liikekieli, joka antaa hyvän jalansijan luottamuksen kehittymiselle. Toisaalta tullaan esittäneeksi myös jotain täysin omaleimaista, joka antaa mahdollisuuden osallistujien välisten suhteiden syventymiselle.

Kahdeksannessa sessiossa paikalla oli yksi suomalaistaustainen, ja kuusi maahanmuuttajataustaista. Mukana oli jälleen myös graffitityöpajaryhmäläisiä, ja kuvataideopiskelijoita. Tapaaminen poikkesi laajoilta osin rakenteeltaan aiemmista päätösjuhlan lähestyessä. Harjoiteltiin vielä viimeiset kerrat rutiinia sisätiloissa, ja muutamia vapaita rinkejä meinasi muodostua aloituksen aikana Revontulikauppakeskuksen tiloissa. Lähdimme koko joukolla yhtä matkaa vierailemaan myös alikulkutunnelilla, jossa graffitityöpajojen osallistujat olivat alkaneet saada valmista aikaiseksi. Betoniseinät ympärillä olivat muuttuneet värikkääksi taideteokseksi, ja nuorten kädenjälki oli hyvin näkyvillä. Laitoin musiikkia soimaan. Teimme ringin alikululla, ja mukaan liittyi myös nuoria graffitityöpajasta. Huomasin omien ryhmäläisteni opettavan ringissä ensikertaa oleville tradition periaatteita. Teimme tervehtimiskierroksen, ja muutama tanssiseti nähtiin myös isoin kannustuksin. Harjoittelimme alikulkutunnelilla myös esitys-rutiinia, ja tarkoituksena oli samalla saada tuntumaa ulkona asfaltilla tanssimisesta. Aluksi ilmeni pientä arastelua, mutta tilanteen edetessä osallistujat rohkaistuivat kasvavassa määrin.

Sekä aloituksen aikana kauppakeskuksen tiloissa, että alikulkutunnelilla osallistujat olivat vuorovaikutuksessa tiiviisti keskenään ristiin rastiin, ja suhteita oli alkanut muodostua myös suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välille. Työpajaa, jota saattaisi enemmänkin kuvailla jameiksi, oli tullut katsomaan myös muita paikalle sattuneita ihmisiä. Aurinko paistoi, ja viimeinen sessio oli erittäin onnistunut. Kaikki oli valmista päätösjuhlan esiintymistä varten.

Yhteiset askeleet loivat ryhmäläisten välille samaistumisen kokemuksia. Ohjaajana pyrin pitämään huolen, että työpajoilla osallistujat kannustivat toisiaan ja syntyi rakentava vuorovaikutusta. Tämän seurauksena osallistujien luottamus kasvoi itseään ja sitä myötä toisia kohtaan, joka rohkaisi osallisia heittäytymään. Heittäytyessä, kuten tanssillisessa itseilmaisussa muodostui onnistumisen, ja epäonnistumisen kokemuksia. Etenkin epäonnistumisia havaitessa ohjaajan on erityisen tärkeää kannustaa rakentavaan vuorovaikutukseen, kuten kertomalla itselle sattuneista epäonnistumisen kokemuksista, ja omista keinoista päästä niistä eteenpäin – Puolestaan onnistumiset ruokkivat luottamus-

ta entisestään, ja sen seurauksena uskalletaan edelleen heittäytyä lisää. Tämä rakenne oikein tehtynä ohjaustilanteissa edistää spiraalimaisen hyvän kehän muodostumista, jonka seurauksena osallistujien väliset suhteet ennen pitkään syvenevät.

Luvun loppuksi vielä erityisen hyvin mieleeni jäänyt kommentti Metamorphosis - tapahtumasta, jonka eräs osallistujista esitti päätösjuhlan esiintymisen jälkeen:

”Sä olit ihana ope. Ilman sua me ei oltais opittu yhtään mitään. Mä haluan oikeesti kiittää sua ihan todella paljon. Mä oon oppinu tosi paljon asioita, ja eniten tanssia samalla” – Maahanmuuttajataustainen nuori

6 POHDINTA

Pro Graduni on kokeileva teoreettinen tutkimus, jossa kehitettiin teoreettista mallia maahanmuuttaja nuorten kanssa tehtävän sosiaalityön jäsentämiseen ryhmätoiminnoissa kaksisuuntaisen kotoutumisen näkökulmasta katutanssin ja siinä esiintyvän rinki - tradition keinoin. Se soveltuu erityisesti maahanmuuttajataustaisten vapaa-ajan harrastustoimintaan hyödynnettäväksi. Toivon siitä olevan hyötyä aiheen parissa työskenteleville erilaisille toimijoille, kuten järjestöille tai yrityksille. Teoreettisen soveltuvuutensa ansiosta sitä voidaan kehittää palvelemaan myös muita yhteisöjä, systeemisii muuttujia, joiden välille on tarkoituksena saada muodostettua hyvän kehän mekanismeja.

Metamorphosis -menetelmä käsittää yleisen systeemiteorian tavan käsittää vuorovaikutus systeemien, kuten erilaisten kulttuurien välillä. Tutkimuksessa olen pelkistänyt systeemiset variaabelit maahanmuuttaja- ja suomalaistaustaisiin. Menetelmä ymmärtää yksilön hyvinvointia ympäristöönsä integroitumisen kautta hyödyntäen ekosysteemisen elämänyhteysmallin sisältämiä tunnustelu-, työstö- ja hyvästelyvaihetta sekä ekokarttaa, jossa yksilö-ympäristö näkökulman lisäksi olennaista on yhteiskunnassa esiintyvä mikro-, meso- ja makrotason toiminta.

Elämänyhteysmallia oli mielestäni helppoa ja luontevaa hyödyntää käytännössä. Se varmisti toiminnalle toimivan rakenteen niin suunnitteluvaiheessa, kuin matkan varrellakin. Ekokartan mukaisesti jaoin ympäristön tasot kolmeen ryhmään, joka auttoi hahmottamaan toiminnan kannalta merkitykselliset systeemit.

Mikrotason kannalta olennaista oli etenkin osallistujien kulttuurinen tausta. Yhteinen tila määritteli ympäristöä, jossa toimivat tutkimuksen tekijä, ohjaaja ja osallistujat. Mikrotasolla tapahtui ruohonjuuritason, ja yksilöiden välinen konkreettinen toiminta. Mesotasolla toimijat olivat Lapin Yliopisto, Lapin Taiteilijaseura, Monitaideyhdistys Piste ja katukulttuuriyhdistys Transcendent, jotka olivat sitoutuneet ja sitouttaneet osallisensa noudattamaan TaideVaihte -hankkeen mukaisia tavoitteita. Makrotasolla puolestaan olivat TaideVaihte -hankkeen mahdollistavat poliittisen päätöksenteon luomat yhteiskunnalliset rakenteet.

Menetelmä antaa mahdollisuuden synnyttää verraten lyhyilläkin interventioilla hyväsoaisuuden prosesseja, joilla voi olla arvaamattoman suuria kerrannaisvaikutuksia. Lyhyet jaksot ovat tyypillisiä etenkin hanketyöskentelyssä, jossa on tätä kautta mahdollisuus testata ja soveltaakin menetelmää. Harrastuksissa ja vapaa-ajalla säännöllisissä toiminnoissa voidaan menetelmän periaatteiden kautta kehittää luottamusta ja syventää yhteisön jäsenten välisiä suhteita aktiivisesti.

Systemisen hyvän kehän muodostuminen edellyttää yhteisten samaistumispintojen löytymistä, kuten katutansseissa perusoskeiden opettelu, ja mahdollisuus niiden jatkojalostamiseen sosiaalisten tanssien tavoin. Yhteinen tila, kuten rinki antaa tilaa yksilöiden väliselle vuorovaikutukselle, jossa olennaista on myös ymmärtää yhteiset leikin sääntöjen mukaisesti periaatteet, kuten kulttuuriset perinteet. Metamorphosis -menetelmän avulla toteutetuissa sessioissa systeemien välillä yleinen luottamus kasvoi ja sosiaalinen pääoma vahvistui voimavarojen ja mahdollisuuksien tasapuolistumisen johdosta hyvän kehän periaatteiden mukaisesti. Taloudellisten ja kulttuuristen erojen tasoittaminen puolestaan vahvisti yhteisön jäsenten sosiaalista pääomaa. Rinki -muodolle tyypillistä on mahdollisuus synnyttää eräänlainen turvallinen tila, jossa jokainen antaa ja saa energiaa sekä kannustusta muilta osallistujilta. Tämä onnistui pitämiseni sessioissa kiitettävästi.

Rinki -perinteen kannalta eräänlaisena vastinparina esitelty battle -traditio omaa myös potentiaalia hyvien kehärakenteiden synnyn kannalta, ja siinä on osattava ottaa huomioon, onko toiminnan tarkoituksena osoittaa joidenkin yksilöiden paremmuus suhteessa muihin vai pikemminkin yksilöiden motivaatioon parhaimmillaan myönteisesti vaikuttava kilvoittelu. Tanssin sosiaalinen ulottuvuus on vaarassa jäädä taka-alalle toimintaa järjestettäessä. Suuntaus ei enää useinkaan jätä tilaa osallistujien väliselle yhteydelle. Battle -traditio, ja kilpailuihin tähtääminen usein nostetaan keskiöön toisaalta hierarkioiden hakemisen, ja ikonien korostamisen ollessa vallalla, toisaalta vahvojen soturi -henkisten pioneerien myötävaikutuksesta. Kilpailu- ja vastakkainasettelujen nähdään myös sisältävän suuri potentiaali viihdearvon kannalta.

Viihdearvoa ja suuria yleisöjä tavoittelevissa kilpailuorientoituneissa tapahtumissa ja tanssiyhteisöissä huomio ei kiinnity niinkään tanssijoiden väliseen keskinäiseen vuorovaikutukseen, vaan pikemminkin heidän väliseen hierarkiaan sekä yleisön ja tanssijoi-

den välillä tapahtuvaan energian vaihtoon. Näyttävyyks, tempu ja paremmuus suhteessa toiseen tanssijaan nousee helposti keskiöön, eikä kommunikaation tarvitse välttämättä olla vastavuoroista. Edellytyksiä luottamuksen lisääntymiselle tai suhteiden syventymiselle ei tällöin muodostu. Tämä voi puolestaan olla omiaan synnyttämään huonoja kehärakenteita. Edellä mainituista huolimatta, kaikki kilvoittelu ei kuitenkaan ole destruktiivista. Kilpailuhenkiset yhteisöt myös motivoivat selkeästi osaa ihmisistä harjoitteluun määrätietoisemmin. Lisäksi ryhmäkilpailuissa kuten crewi -battleissa on mahdollisuus muodostua me -henkistä yhteenkuuluvuutta, jonka voi nähdä hyvien kehien kannalta ilman muuta edistävänä vuorovaikutuksena. Metamorphosis -sessioissa battlea ei käytetty sen sisältämän kaksijakoisuuden vuoksi.

Lähtölaukauksena katutanssityöpajojen järjestämiselle oli kysymys: Kuinka edistää kaksisuuntaista kotoutumista, yksilöiden välisen luottamuksen ja suhteiden syventymistä ilman yhteistä puhuttua kieltä? Mielestäni pääsin systeemisen hyvän kehän näkökulman kautta tavoitteeseeni erittäin hyvin, ja prosessin seurauksena syntyi paljon oivalluksia henkilökohtaisella tasolla. Ajattelen tutkimuksen myös synnyttäneen jotain täysin uutta, joka tapahtui yhdistämällä erilaisia tieteenaloja ja teorioita keskenään osaksi käytännön toimintaa. Aineiston pohjalta tekemieni havaintojen pohjalta Metamorphosis -menetelmän avulla voidaan edistää maahanmuuttajien kaksisuuntaista kotoutumista katutanssin keinoin. Tutkimusprosessini kannalta olisi ollut helpompaa suuntautua jo aluksi menetelmää kehittävän tutkimuksen suuntaan, vaikka toisaalta sen seurauksena olisi voinut jäädä jotain löytämättä.

Hyviä aiheita jatkotutkimukselle voisi olla vaikkapa, kuinka Metamorphosis -menetelmä vaikuttaa: 1) yhdistysten, 2) yritysten, 3) koulujen tai minkä tahansa kahden tai useamman yhteisön välisiin suhteisiin? Mielenkiintoista olisi myös valjastaa se palvelemaan vaikkapa kuntien palvelukokonaisuutta, jossa eri alan toimijat pyrittäisiin saamaan paremmin toimimaan keskenään. Näen siinä potentiaalia myös saada yhteiskunnalliset palvelut paremmin vastaamaan yksilöiden monimuotoisia tarpeita.

LÄHTEET

- Benjamin, Saija 2014. Kulttuuri-identiteetti – Merkitys kehitykselle ja kotoutumiselle (s. 56–105.). Laine, Marja (toim.) teoksessa Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus – Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Tallinna: K-Print.
http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/monikulttuurisuus_kansio/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf.
- Bornman, Juan & Launonen, Kaisa 2006. Monikulttuurinen kompetenssi ja sen vaikutukset puheterapiatyöhön. *Puhe ja kieli*, 25:4, s. 243–255. <file:///C:/Users/mattima/Downloads/6696-Artikkelin%20teksti-15478-1-10-20120726.pdf>.
- Chang, Jeff 2006. *Can't Stop, Won't Stop: A History of the Hip-hop Generation*. New York: Picador.
- Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto 2007. *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Compton, Beulah, Roberts; Galaway, Burt & Cournoyer, Barry 2005. *Social Work Processes*. Pacific Grove : Brooks/Cole Publishing.
- Durden, Moncell 2019. *And It Don't Stop - Exploring the Cultural Legacy of Hip Hop*. Luentomuistiinpanot 2.11.2019 Helsingissä järjestetystä luentosarjasta.
- Hagfors, Robert & Kajanoja, Jouko 2010. Hyvän kehän teoria ja sosiaaliset mahdollisuudet. Teoksessa Heikki Hiilamo & Juho Saari (toim.): *Hyvinvoinnin uusi politiikka - johdatus sosiaaliin mahdollisuuksiin*. Helsinki: Diakoniamattikorkeakoulun tutkimus 27, 107–130.
http://195.148.89.50/files/diak/Julkaisutoiminta/A_27_ISBN9789524930932.pdf.
- HE 96/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä.
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2018/20180096>.
- Healy, Karen 2005. Luku 7, *Three Waves of System Theories*, 132–150.
- Heikkilä, Riie 2011. *Bättre folk, bättre smak? - Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Helsinki: Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2011:5.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26320/battrefo.pdf?sequence=1>.
- Helsingin Sanomat 2017. HS –Teemalahden numero 1/2017: Tällaista on suomalaisten arki 25 vuoden päästä. <http://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005172539.html>. Viitattu 20.4.2017.

- Huhmarniemi, Maria 2018. TaideVaihde kokemuksena (s. 5). Hiltunen, Mirja; Mikkonen, Enni; Huhmarniemi, Maria & Laitinen, Merja (toim.) teoksessa TaideVaihde – Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin.
- Hyypä, Markku & Mäki, Juhani 2000. Edistääkö sosiaalinen pääoma terveyttä? Pohjanmaan rannikon suomen- ja ruotsinkielisen väestön kansalaisaktiivisuuden ja terveyden vertailu. Suomen lääkärilehti 8, 821–826.
- Hiltunen, Mirja; Mikkonen, Enni; Laitinen, Merja 2018. Yli kulttuuri- ja oppiainerajojen: Taidekasvatus ja sosiaalityö kaksisuuntaista kotoutumista tukemassa (s. 8–11). Hiltunen, Mirja; Mikkonen, Enni; Huhmarniemi, Maria & Laitinen, Merja (toim.) teoksessa TaideVaihde – Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin.
- Taina, Jaana 2013. Sosiaalityötä vai toimeentulotukea? Sosiaalityön ja toimeentulotukityön suhde sosiaalitoimiston aikuissosiaalityössä. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- The Guardian 2019. Street dance moves closer to Olympic debut at Paris 2024. Associated press 25.6.2019.
<https://www.theguardian.com/sport/2019/jun/25/breakdancing-olympics-2024-paris-games>.
- Tuittu, Nina; Isomursu, Anne 2005. Breikkaus on mun elämäntapa. Jyväskylän yliopisto.
- Tomperi, Tuukka & Suoranta, Juha 2005 Sorrettujen jälkeen (s. 211–217). Freire Paulo (toim.) teoksessa Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Karttunen, Santeri 2018. Nuorten katukulttuuria – Jäämerentien alikulkumaalaus Metamorphosis -projektissa (s. 20–21.). Hiltunen, Mirja; Mikkonen, Enni; Huhmarniemi, Maria & Laitinen, Merja (toim.) teoksessa TaideVaihde – Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin.
- Kangas, Saija 2011. Aikuissosiaalityön asiakkaat tänään. Teoksessa Päivi Joutinmäki, Saija Kangas ja Erja Saurama (toim.): Uudistuva ja voimaannuttava aikuissosiaalityö. Socca - pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen työpapereita 2011:1.
http://www.socca.fi/files/1676/Uudistuva_ja_voimaannuttava_aikuissosiaalityo_-_Visio_vahvasta_aikuissosiaalityosta_-_hankkeen_loppuraportti.pdf. Viitattu 28.11.2014.

- Kyntäjä, Eve 2017. Kymmenen ehdotusta maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen helpottamiseksi. Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK.
<https://www.sak.fi/serve/bWVkaWEvNTA4My9maWVsZF9maWxl>.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.
- Lappalainen, Sirpa 2007. Havainnoinnista kirjoitukseksi. Lappalainen, Sirpa; Hynninen, Pirkko; Kankkunen, Tarja; Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (Toim.) Etnografia metodologiana – Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Leinonen, Johanna; Turjanmaa, Elina & Lyytinen, Eveliina 2018. Luottamus nostettava kotoutumisen keskiöön. Kotiseutuliiton verkkojulkaisussa 1.6.2018.
<https://kotiseutuliitto.fi/blogi/luottamus-nostettava-kotoutumisen-keskioon/>.
- Lindström, Jari 2018. Suomi kehittää kotouttamista kunnianhimoisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö: TEMatiikka-blogi 5.9.2018. <https://tem.fi/blogi/-/blogs/suomi-kehittaa-kotouttamista-kunnianhimoisesti>.
- Martiskainen, Matti 2018. Matala kynnyks tanssiin – Metamorphosis katutanssityöpajat (s. 22–23). Hiltunen, Mirja; Mikkonen, Enni; Huhmarniemi, Maria & Laitinen, Merja (toim.) teoksessa TaideVaijde – Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen ja sosiaalityön keinoin.
- Meriläinen-Aho Teresa 2019. MTV3 Kymmenen uutiset: Perjantai 20.9.2019.
<https://youtu.be/5F7SFY2sWMk>.
- Mikkonen, Jani 2004. Riimi Riimistä – Suomalaisen hiphopmusiikin nousu ja uho. Helsinki: Otava oy.
- Möttönen, Sakari 2010. Yhteisöllisyyttä rakentava sosiaalisten mahdollisuuksien politiikka paikallistasolla. Teoksessa Heikki Hiilamo & Juho Saari (toim.): Hyvinvoinnin uusi politiikka - johdatus sosiaaliin mahdollisuuksiin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimus 27, 205-225.
- Peltoniemi, Milla; Isoaho, Simo; Hämäläinen, Timo; Nurmi, Pauliina & Nummela, Esa 2004. Katsaus systeemiteorioihin – Järjestelmäajattelu. Materiaalivirtatutkimusryhmä. Bio- ja ympäristötekniikan laitos. Tampereen teknillinen yliopisto.
https://www.utu.fi/en/units/ffrc/research/project-archive/environment/Documents/etu_7.pdf.
- Price, Emmett, George & Iber, Jorge 2006. Hip hop culture. ABC-CLIO: Santa Barbara.
- Pöyhönen, Sari; Tarnanen, Mirja; Vehviläinen, Eeva-Maija; Virtanen, Aija & Pihlaja, Lenita 2010. Osallisena Suomessa – Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Soveltavan kielitutkimuksen keskus: Jyväskylän.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47528/978-951-39-4102-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

- Robitzky, Niels 2015. *The Cipher/Circle*. Allard, Gaby; Sonderen, Peter & Rosmalen Bart van (toim.) teoksessa *Unpacking performativity : an exciting two-year research journey in dance*. Arnhem: ArtEZ Press.
- Saukkonen, Pasi 2017. Milloin kotoutuminen on onnistunut? Kotona Suomessa – Valtakunnallinen hankepäivä 7.6.2017. Kotoutumisen osa-alueet. <https://www.elykeskus.fi/documents/10191/20388605/Saukkonen+Milloin+kotoutuminen+on+onnistunut.pdf/4d47a0a2-d2db-4a3c-a07d-043d818166d2>.
- Sipilä, Anita 2011. *Sosiaalityön asiantuntijuuden ulottuvuudet – Tiedot, taidot ja etiikka työntekijöiden näkökulmasta kunnallisessa sosiaalityössä*. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 28. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto – Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0537-6/urn_isbn_978-952-61-0537-6.pdf.
- Staub-Bernasconi, Silvia 2010. *Human rights and their relevance for social work as theory, education and practice*. Karttunen, Teija & Närhi Kati (Toim.) teoksessa *Tutkiva sosiaalityö – Oikeudenmukainen ja kunnioittava sosiaalityö*. http://www.sosiaalityontutkimuksenseura.fi/Tutkiva%20sosiaalityo/Tutkiva_sosiaalityo_2010.pdf.
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.
- Suominen, Heikki 2000. *Näkökulmia sosiaaliseen pääomaan. Social Capital. Global and Local Perspectives*. Jouko Kajanoja & Jussi Simpura (toim.). VATT & Stakes. Helsinki. <http://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn022-30.pdf>.
- Suoninen Eero; Pirttilä-Backman Anna-Maija & Lahikainen Anja-Riitta 2011. *Arjen Sosiaalipsykologia*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Talentia. *Sosiaalityön maailmanlaajuinen määritelmä*. http://www.talentia.fi/tyoelama/sosiaalialan_ty/tyon_maaritelmät/sosiaalityon_kv-maaritelma.
- Tilastokeskus: *Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä ja maa-pinta-ala alueittain 1980 – 2017*.
- Valtonen, Kathleen 1999. *Pakolaisten integroituminen Suomeen 1990-luvulla*. Työhallinnon julkaisu Nro 228. Helsinki: Työministeriö.

- Voisin, Dexter; DiClemente, Ralph; Salazar, Laura; Crosby, Richard & Yarber, William
2006. Ecological Factors Associated with STD Risk Behaviors among Detained
Female Adolescents. *Social Work* 51 (1), 71–79.
- Yle 2019. Breaking on hyväksytty Pariisiin 2024 olympialaisten kisaohjelmaan. Uutinen
julkaistu 25.6.2019. <https://yle.fi/urheilu/3-10848129>.
- Yle 2019. Työperusteinen maahanmuutto lisääntynyt – turvapaikkahakemusten määrä
laskussa. Uutinen julkaistu 8.5.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10772452>.
- WigZee.biz i.a.. Official Mr. Wiggles (Steffan Clemente) website. Hip hop -timeline.
<http://wigzee.biz/knowledge/hip-hop-timeline.html>.
- Wikipedia i.a.. Clarence 13X. https://en.wikipedia.org/wiki/Clarence_13X. Viitattu
4.11.2019.

LIITTEET

Liite 1:

1(2)

TaideVaihde - Katutanssityöpajat / ArtGear - Street Dance Workshops

TUTKIMUS-, DOKUMENTOINTI- & VIDEOTEOKSEN ESITTÄMISLUPA / RELEASE FORM FOR RESEARCH, DOCUMENTING AND DISPLAYING THE VIDEO ART PIECE

Matti Martiskainen
mamartis@ulapland.fi

Tutkimuksen ohjaaja ja oppilaitos / Supervisor of the research:

Professori Heli Valokivi, Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, sosiaalityö / University of Lapland, Faculty of Social Science, Social Work

Pro gradu - tutkielmasta ja työpajasta / About the Master's Thesis and the workshop:

Tutkin *taide-* ja erityisesti *katutanssityöpajatyöskentelyn* mahdollisuuksia kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämässä. Aineisto kerätään Rovaniemellä kevään 2017 aikana. Työpajat ja tutkimus ovat osa TaideVaihte / ArtGear -hanketta. Tutkimuksen aineisto koostuu osin työpajoissa kerätystä materiaalista: ohjaajan havainnoista ja päiväkirjamerkinnöistä, nauhoitetuista keskusteluista, valokuva- ja videodokumenteista. Työpajasta tuotettua taiteellista materiaalia ja dokumenttivalokuvia lukuun ottamatta **aineistoa tullaan käyttämään ainoastaan tutkimukseni tarkoituksiin eikä sitä tulla näyttämään muille osapuolille. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti eikä valmiissa tutkimuksessa mainita osallistujien nimiä.**

Työpajoissa syntyneitä taiteellista materiaalia sekä dokumenttivalokuvia voidaan esittää julkisesti erilaisissa esittelytilaisuuksissa, kuten seminaarit. **Taiteellisesti tuotettua videomateriaalia voidaan esittää myös verkon videopalveluissa** (youtube, vimeo ym.).

This research is about the possibilities of art and street dance workshops in two-way acculturation. The material will be gathered in Rovaniemi at the spring of 2017. The research and workshops are part of the TaideVaihde / ArtGear -project. I will gather the material for the research mainly during the workshop by observing, recording the discussions, documenting the working with photos and videos. Apart from the produced art works made from the videos and documentative pictures, **all the material gathered will only be used for the research. Research data will be handled with confidentiality and the names of the participants will not be mentioned in**

1(2)

the research report.

The artistic material gathered from the workshops can be shown in public such as seminar-presentations. **Artistic video pieces can also be displayed on video sites in the Internet** (youtube, vimeo etc.).

Tutkimukseen & työpajaan osallistujan nimi / The name of the person to participate in research and in the workshop:

Annan luvan **TALLENTAA** itseäni (tai alaikäistä lastani) **TUTKIELMAA** varten.

/ I give permission that myself (or my child under age 18) can be **RECORDED** for this **RESEARCH**.

Rastita. / Check the box.

Annan luvan TaideVaihde - Katutanssityöpajoissa syntyneen, ja minusta taltioidun **MATERIAALIN** sekä dokumenttivalokuvien **ESITTÄMISEEN** sopimuksessa mainitulla tavalla.

/ This will confirm I have agreed the **MATERIAL** I have participated making in the ArtGear - Street Dance Workshops and document photos can be **DISPLAYED** as proposed in the contract.

Paikka ja päiväys / Place and date:

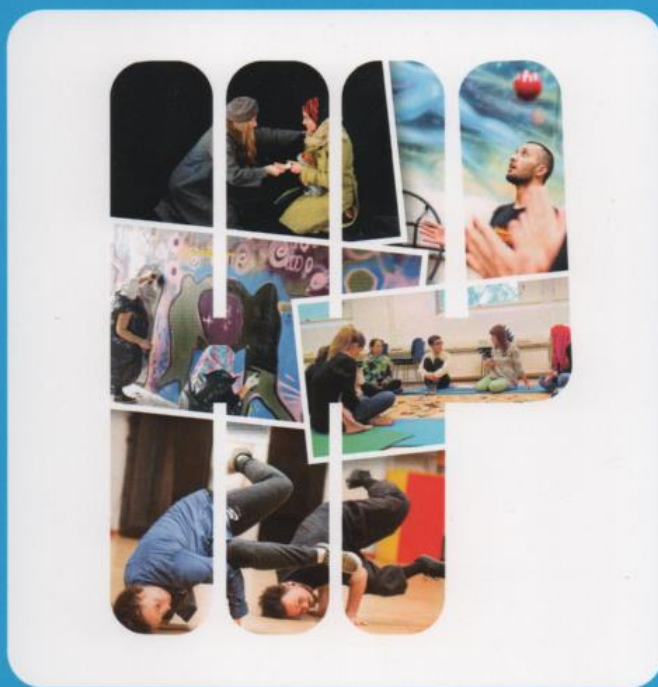
Allekirjoitus ja nimenselvennys / Signature and print name:

Sähköpostiosoite ja puhelinnumero / Email address and phone number:

Liite 2:

TAIDEVAIHDE

- Kaksisuuntaista kotoutumista taiteen
ja sosiaalityön keinoin

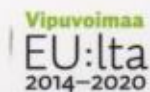

Mirja Hiltunen, Enni Mikkonen,
Maria Huhmarniemi & Merja Laitinen (toim.)

Tässä julkaisussa esitellään monitaiteista työpajatoimintaa sekä kuvataidekasvatuksen ja sosiaalityön yhteistyötä, jota on tehty Lapissa Taidevaihde-hankkeessa vuosina 2016–2018. Toiminnassa on tuettu nuorten kaksisuuntaista kotoutumista kulttuurisesti moninaiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Hankkeen työpajoissa on kehitetty taideperustaisia toimintamalleja osallistujien vuorovaikutuksen rikastamiseen. Nuorille merkityksellisiä asioita on jaettu osallistujien ja yleisöjen kesken teoksissa ja tapahtumissa. Taidetoiminta on tukenut osallisuutta, joka on merkittävä tekijä kotoutumisessa. Taidevaihde-hankkeen toteuttajina ovat olleet Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen pääaine, Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaine, Lapin taiteilijaseura ja Monitaideyhdistys Piste. Hankkeen rahoittajia ovat olleet Euroopan sosiaalirahasto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Lapin yliopisto, Monitaideyhdistys Piste ja Lapin taiteilijaseura.

9 789523 371071

Kuva: Paula Pietilä.

Kuva: Paula Pietilä.

Kuva: Josefiina Jokiaho

Tanssikuvat: Karoliina Paatos.

PROJEKTIT

Kuva: Anni Hintsala

Kuva: Kalomaira Douranou

Kuva: Jullana Semenova

Kuva: Sarten Happonen

Kuva: Karollina Paatos

NUORTEN KATUKULTTUURIA

JÄÄMERENTIEN ALIKULKUMAALAUKSEN METAMORPHOSIS -PROJEKTISSA

SANTERI KARTTUNEN

Keväällä 2017 toteutettiin Taidevaihte-hankkeen osaprojekti "Metamorphosis". Siihen sisältyi katukulttuurityöpajatoimintaa, joka keskittyi kahteen eri osa-alueeseen: katutanssikulttuuriin ja graffitikulttuuriin. Työpajat järjestettiin Rovaniemellä 9.-27.5. ja niihin osallistui yhteensä noin parikymmentä suomalais- ja maahanmuuttajataustaista nuorta. Pajoissa opittiin perusteita näistä taidemuodoista ja luotiin ryhmähenkeä osallistamalla nuoria itse suunnittelemaan pajojen sisältöä.

Graffiti ja yhteisen ajatuksen löytäminen

Yhtenä osana Metamorphosis-kokonaisuutta toteutimme nuorten kanssa yhdessä Rovaniemen keskustan läheisyyteen, Jäämerentien alikulkutunneliin suurikokoisen graffititeoksen. Teosta suunniteltiin muutamalla kokoontumiskerralla, jonka jälkeen teos toteutettiin 19.-21.5. paikan päällä ja julkistettiin 27.5. kaikille avoimessa tilaisuudessa.

Yhteisteosten tekeminen on aina mielenkiintoinen prosessi, sillä siinä täytyy löytää yhteinen kieli ja yksilöiden ajatusten summasta luodaan parhaimmassa tapauksessa kollektiivista älykkyyttä ja luovuutta. Suunnitteluprosessissa käytimme projektissa kehitettyä, uudenlaista ryhmämaalaustekniikkaa, missä osallistujat maalasivat pareissa spraymaalein vanerille aina muutamia sekunteja kerrallaan abstrakteja muotoja tai linjoja, jonka jälkeen seuraava pari jatkoi teosta eteenpäin. Nuorten tuli löytää prosessin päätteeksi syntyneestä abstraktista teoksesta mahdollisia kirjaimia ja löytyneiden aakkosten kirjosta valittiin yhteistuumiin kolme, joiden pohjalta muodostettiin ryhmän "taiteilijakollektiivin" nimi tai "crew name".

Nuoret valitsivat kirjaimet I, T ja R, joille keksittiin yhteinen merkitys. Ajatushautomon jälkeen päädyttiin nimeen "In The Room", joka symboloi hienolla tavalla tutustumisvaiheessa olevia nuoria, sekä Metamorphosis-pajojen

"Kiitos, että opetit meitä maalaamaan spraymaaleilla" - kaksi osallistunutta maahanmuuttajataustaista tyttöä

yhteistä "ystävyyttä"-kattoteemaa.

Lisäksi nimi sisälsi katukulttuurille ja graffitille tyypillisen "I was here"-ajatuksen perimmäisen idean - monille kasvottomaksi jäävä, mutta silti näkyväksi tehty teksti tai kuva kantaa tekijöidensä viestiä ja on eräänlainen identiteetin muodostaja.

Alikulkuteoksen muu suunnittelu tapahtui suullisesti ja paperille piirtäen yhteisissä tapaamisissa. Crewn nimen lisäksi teokseen päätettiin ottaa toiseksi pääelementiksi itse tekijät siluettihahmoina, joiden sisälle he lisäisivät oman táginsä eli eräänlaisen nimikirjoituksen.

Itse alikulun maalaaminen sujui hyvässä hengessä, ja nuoret selkeästi nauttivat vapaasta itseilmaisusta spraymaalien avulla. Olimme opiskelleet perusteet tekniikoista ja opittua päästiin soveltamaan isolla kädellä. Ensimmäiset kerrokset olivat ilmaisultaan rajoitettuja ainoastaan

Shared space/Jaettu tila. Kuva: Josefina Jokiahho.

Avajaiset. Kuva: Mirja Hiltunen.

tiettyihin värisävyihin, sekä abstraktiuteen, kuten suunnitteluvaiheessakin. Pintaa oli runsaasti ja nuoret kommunikoivat hyvin keskenään maalailun lomassa. Tekemisessä oli aitoa iloa ja yhdessä tekemisen meininkiä. Myöhemmin siirryttiin tarkempiin osuuksiin, missä väripalettia kutistettiin ja ohjausta oli enemmän. Ensin maalattiin siluettihahmot alikulun toiselle puolelle ja sitten ITR-teksti tai piisi toiselle. (Piisi on lyhennys sanasta masterpiece, joka tarkoittaa useita värejä, kirjainten täyttöjä ja rajauksia). Työpajan ohjaaja viimeisteli hankalimmat loppuvaiheet. Lopuksi teos vielä signeerattiin julkistamistilaisuudessa henkilökohtaisin tägein.

Kotoutumista selkeästi tapahtui, ja varsinkin vapaa tekeminen yhdessä opituin keinoin oli parhaita avaimia tähän. Aikaa yhdessä olisi voinut olla enemmänkin – siis tarvitsimme nuorillemme lisää maalattavaa!

In The Room. Kuva: Santeri Karttunen.

Together/Yhdessä. Kuva: Santeri Karttunen.

TYÖRYHMÄ JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Graffitipajatoimintaa, sekä alikulkumaalauksen toteutusta vetivät graffititaiteen ammattilaiset Santeri Karttunen (Transcendent ry) ja Tony Fredriksson (Ruotsi), sekä Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijat Josefiina Jokiaho, Verna Penttilä, Maija Saali, Asta Sinervä, Teri Tsokkinen, Sanni Vanntaja ja Riika Vesakoivu. Yhteistyötahoina mukana olivat Lapin yliopisto, Lapin Taiteilijaseura, Monitaideyhdistys Piste, katukulttuuriyhdistys Transcendent, sekä Rovaniemen kaupunki ja Lapin ELY-keskus.

MATALA KYNNYS TANSSIIN

METAMORPHOSIS KATUTANSSITYÖPAJAT

MATTI MARTISKAINEN

Metamorphosis käsitti kaksi työpajakokonaisuutta: katutanssin ja graffitin. Työpajoihin osallistui 14–29 -vuotiaita sekä suomalais- että maahanmuuttajataustaisia nuoria. Molemmat ryhmät työskentelivät pääasiassa omien lajiensa parissa, mutta prosessin aikana oli myös yhteistapaamisia, joilla pyrittiin rikkomaan laji- ja pienryhmärajoja. Pajoja liitettiin toisiinsa myös tematiikan avulla.

Katutanssityöpajat alkoivat toukokuussa 2017 ja päättyivät helmikuussa 2018. Projekti keskittyi alussa yläasteen kouluryhmien kanssa tehtävään työhön, jonka avulla osallistujat saatiin sitoutumaan toimintaan. Projektin myöhemmässä vaiheessa keskityttiin kouluryhmien sijaan avoimien ovien järjestämiseen. Tällä tavoin oli mahdollista saada mukaan myös uusia osallistujia matalalla kynnyksellä. Työpajojen tarkoituksena oli tukea Taidevaihte -hankkeen tavoitteiden mukaisesti kaksisuuntaista kotoutumista ja vähentää mahdollisia ennakkoluuloja sekä kielteisiä asenteita. Pää tavoitteiden pohjalta luotiin katutanssityöpajoihin toimintasuunnitelma, jonka mukaan kokouksissa keskityttiin erityisesti osallistujien luottamusta ja suhteita syventäviin tekijöihin.

Lähtölaukauksena katutanssityöpajojen järjestämiselle oli kysymys: Kuinka edistää kaksisuuntaista kotoutumista, yksilöiden välisen luottamuksen ja suhteiden syventymistä ilman yhteistä puhuttua kieltä? Tähän minulla oli ammattitanssijana vastauksena liike. Emme lähteneet kuitenkaan opettelemaan yhdessä kansainvälisiä viittomia, vaan katutanssityöpajoissa löydettiin ratkaisu opettelemalla Rocking, Breaking & Hiphop -katutansseille tyypillisiä perusaskelia, kuten Bounce, Apache, Jerk, Indian ja Salsa -step. Askelia hyödynnettiin yhdessä tanssien, ja jokainen sai luoda oman

"Mö haluan oikeesti kiittää sua ihan todella paljon. Mä oon oppinut tosi paljon asioita, ja eniten tanssia samalla." Maahanmuuttajataustainen tyttö

tapansa hyödyntää yhdessä opeteltuja tekniikoita. Ohjaamissani työpajoissa keskityttiin erityisesti katutanssikulttuurin keskeisiin piirteisiin. Projektiin osallistuneet saivat kattavasti tietoa myös katukulttuurin historiasta, eri osa-alueista sekä perinteistä.

Tanssiminen tapahtui yhteisiä 'rutiineja/koreografioita' luomalla, sekä vapaammin kulttuurille tyypillisessä 'rinki' -muodostelmassa. Ringissä tanssimista voidaan pitää katutanssin synnyn kannalta erityisen merkityksellisenä. Se on perinne, jota verrataan usein keskusteluun ja puhuttuun vuorovaikutukseen. Siinä on olennaista vapaa itseilmaisu sekä kanssakäyminen ja kontakti muiden tanssijoiden kanssa tilanteen, musiikin ja liikkeen antaessa mahdollisuuden yhteiseen jakamiseen.

Projektin edetessä muun muassa ringissä kasvaneen rohkeuden ja ilmaisuuden monipuolistumisen myötä voidaan ajatella osallistujien välisten suhteiden syventyneen, ja luottamuksen lisääntyneen heidän välillään. Rinki -menetelmän hyödyntäminen antoi osallistujille konkreettisen mahdollisuuden tuoda esille jotain itsestään, ja toisaalta oppia toinen toisistaan.

Valmistimme projektin aikana yhdessä myös kaksi erilaista esitystä, johon kaikki halukkaat ryhmäläiset saivat vapaaehtoisesti osallistua. Koreografiat antoivat osallistujille tilaisuuden kuulua joukkoon, ja samaistua toisiinsa. Jos ringissä tans-

siessa erityisen tärkeää on itsensä persoonallinen ilmaiseminen, niin koreografioissa osallistuja joutuu tavallaan rajoittamaan omaa ilmaisuuden tapansa pyrkien omaksumaan yhteisesti sovittua, ja opettajan määräämää liikettä. Tällä tavoin osallistuja joutuu vääjäämättä kompromissien eteen oman olemisensa suhteen. Samalla tavoin voidaan ajatella kaksisuuntaisen kotoutumisen vaativan vuorovaikutteista kompromissien tekemistä. Ensimmäinen esitys pidettiin keväällä 27.5. kahvila Kauppayhtiön tiloissa, ja toinen 15.12. nuorisokeskus Mondella. Ainoastaan muutama päätti jäädä esiintymisistä pois, mutta suurin osa uskalsi heittäytyä ryhmän mukana myös yleisön edessä.

Matti Martiskainen, Sosionomi (amk-) diakoni, YTK, sosiaaliryön opiskelija, Lapin yliopisto. Kirjoittaja on Transcendent ry:n perustaja, järjestöaktiivi ja vapaaehtoisuustyöntekijä. Työkseen hän toimii tanssinopettajana, ja sosiaalialan ammatillisissa tehtävissä sekä viimeisteleä pro gradu -tutkielmaansa, joka käsittelee tässä artikkelissa kuvattua työpajaa.

YHTEISTYÖTAHOT:

Lapin yliopisto, Lapin Taiteilijaseura, Monitaideyhdistys Piste, katukulttuuriyhdistys Transcendent ja Rovaniemen kaupunki. Katutanssipajatoimintaa veti Matti Martiskainen, ja osassa kokoontumisia oli mukana Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opiskelijoita.

Kuvat: Matti Martiskainen